

ABSTRACT

This thesis explores and examines what can be coined 'the organized cultural encounter' by focusing on a specific project organized by Dansk Ungdoms Fællesråd; "Ambassadors for Dialogue". This project is a co-operation between DUF in Denmark, WE Centre in Jordan and Egyptian Federation of Youth NGO's in Egypt.

"The Ambassadors for Dialogue" is an initiative which was created with the intent to create a better mutual understanding between youth in the Middle East and Denmark. To undertake this challenge the project recruits volunteers from the two regions who are trained to become ambassadors. After the training the ambassadors are divided into teams of four, consisting of what DUF calls 'one of each kind' - this means an Egyptian, a Jordanian, a Dane and a Dane with Arabic and/or Muslim background.

After the training the ambassadors tour the respective countries to undertake facilitating workshops. Through interactive games participants are activated to reflect on themes such as culture, religion and dialogue. Furthermore to reflect on the assumptions one makes when meeting other people, which can with DUF's words result in an 'aha-moment'. In some of these games the ambassadors use their respective background as a way to initiate thoughts about what kind of different meanings one can ascribe them given their backgrounds.

It is the ambiguity of the ambassadors 'roles' - as these play out in a workshop - that we find interesting. They are recruited to the project to show how 'one of each kind' cannot be ascribed certain meaning - We ask: which roles are used to show that roles cannot be ascribed certain meaning?

The scientific approach in this thesis is constructivism. The aim is not to discover a 'truth' hidden in the field the cultural encounter, but rather to question how meaning is constructed. The thesis theoretical approach features two different positions. Positioning theory as theorized by Bronwyn Davies, Rom Harré, Luk van Langenhove and Fathali Moghaddam. This theory provides a perspective in regards as to how the involved both position themselves and others in the interactive games. The thesis also implements thoughts and theories of the scholar and professor in Race and Cultural Studies, Sara Ahmed - more specifically her theories on "whiteness" and "diversity" as a perspective on the positioning process where ambassadors and participants interact in a mutual ascription of meaning.

The significant findings can be summed up as follows: In the process where the ambassadors display their bodies as source for surprise these bodies are simultaneously and implicitly ascribed meaning. Here we can identify a paradox - in the process where the intent is to show how assumptions applied to certain roles do not prove correct the ambassadors end up giving meaning to the roles they aim to relativize.

1.0 INDLEDNING	3
1.1 MOTIVATION.....	3
1.2 GENSTANDSFELT.....	5
1.3 PROBLEMFELT	8
1.4 PROBLEMFORMLERING	10
2.0 METODE	10
2.1 VIDENSKABSTEORETISKE OVERVEJELSER	11
2.1.1 EN EPISTEMOLOGISK VIDENSKABSTEORI	12
2.1.2 FOKUS PÅ DET SAGTE - TALEHANDLINGER	13
2.2 DEN PRODUCEREDE EMPIRI	14
2.2.1 OBSERVATIONSPRAKSIS	14
2.2.2 VIDEOOBSERVATIONER	16
2.2.3 INTERVIEWS	17
2.3 BEARBEJDNING AF EMPIRI - AFGRÆNSNING	18
2.4 PRÆSENTATION AF TEORI.....	20
2.4.1 POSITIONERING.....	20
2.4.2 SARA AHMED	20
3.0 TEORI	21
3.1 POSITIONERINGSTEORI	21
3.1.1 VIDENSKABSTEORETISK BAGGRUND	21
3.1.2 POSITION VS. ROLLE	23
3.1.3 SPROG SOM AGEREN	24
3.1.4 POSITIONERINGSTREKANTEN - ILLOKUTIONÆR KRAFT VS. PERLOKUTIONÆR EFFEKT	25
3.1.5 FORMER FOR POSITIONERING	27
3.1.6 OPSUMMERING.....	28
3.2 SARA AHMEDS 'HVIDHED'	28
3.2.1 HVIDHEDSTERMINOLOGIEN KONKRET	31
3.2.2 ORIENTERING.....	31
3.2.3 'HVIDHED' SOM ORIENTERING	33
3.3 SARA AHMEDS MANGFOLDIGHEDSSTUDIE	36
3.3.1 FORSKELLIGE "ENHEDER" DER UDGØR EN "HELHED"	37
3.3.2 AT KOMME OP MOD 'MUREN'	39
3.3.3 AHMED RELATERET TIL VORES PROBLEMFELT.....	40
3.4 ANALYSESTRATEGI	41
3.4.1 POSITIONERING.....	41
3.4.2 SARA AHMED.....	42
4.0 ANALYSE.....	43
4.1 'ASSUMPTION GAME' - EN POSITIONERINGSØVELSE	43
4.2 'KROPPEN' SOM MENINGSBÆRER	46
4.2.1 EPISODERNE OPSUMMERET.....	51
4.2.2 'LOOK' SOM BEGRUNDELSE - EN KROPSLIG POSITIONERING?.....	51
4.2.3 OPSUMMERING.....	55
4.2.4 'LOOK' SOM FORCERET MENINGSBÆRER?.....	56
4.2.5 'ASSUMPTION GAME' - INDBLIK I VIRKELIGHED?.....	59
4.2.6 ORIENTERING MOD 'BESTEMTE' KROPPE.....	60
4.2.7 OPSUMMERING.....	63
4.3 TRICK QUESTIONS - POSITIONER MED INDBLIK I FORVENTNINGER OM FORVENTNINGER.....	63

4.3.1 TRICK-SPØRGSMÅL OG 'LOOK' - FORHANDLING AF POSITIONER.....	64
4.3.2 NATIONALT TILHØRSFORHOLD SOM BETYDNINGSBÆRER.....	67
4.3.3 OPSUMMERING.....	70
4.3.4 TRICK - SPØRGSMÅL - EN JOKER IFT. POSITIONERINGER?.....	70
4.3.5 'TRICKS' - FORSKELLIGE NARRATIVER I SPIL.....	73
4.3.6 UOVERENSSTEMMELSE MELLEM MODTAGELSE OG REFLEKSION OVER MODTAGELSE.....	78
4.3.7 ET TILRETTELAGT SOCIALT RUM.....	80
4.4 'ASSUMPTION GAME' - EN LEG MED INDBLIK I VIRKELIGHEDEN?.....	83
4.4.1 TEGNINGER SOM UDTRYK FOR HVAD?.....	84
4.4.2 'REALITETSTJEK'.....	87
4.4.3 TVETYDIGHEDER - VIRKELIGHED VS. FIKTION.....	91
4.4.4 "SO WHY DID YOU?".....	95
4.5 NIVEAUER AF 'HVIDHED' SOM PERSPEKTIV PÅ TVIVLSOMME AHA-OPLEVELSER.....	98
4.6 REFLEKSIONER TIL ANALYSE.....	100
5.0 KONKLUSION.....	103
LITTERATURLISTE.....	105
BILAG.....	106
APPENDIX.....	107
FORDELING AF AFSNIT.....	107

1.0 INDLEDNING

1.1 Motivation

Det er lørdag eftermiddag d. 13. oktober 2012. Vi sidder til Danmissions konference "Danish Egyptian Dialogue Conference", hvor temaet er 'kultur og religion'. Ca. 20 egyptiske deltagere fra forskellige foreninger, politiske partier og NGO'er er kommet fra Egypten for at deltage. Fra Danmark deltager ligeledes repræsentanter fra NGO'er endvidere folkekirken samt journalister og akademikere. Formålet med konferencen er at udveksle erfaringer indenfor tematikker som dialog, religion, kultur og demokrati mellem de to lande. Ud fra vores interesse for det organiserede kulturmøde er vi med som observatører i håb om at samle inspiration til vores kommende speciale. Der er gjort klar til plenumdebat, og sammen med de andre deltagere placerer vi os i salen for at lytte med. En oplægsholder taler om forholdet mellem stat og religion i Danmark vs. den arabiske verden. Hun forklarer, hvorledes mange mennesker i Danmark er religiøse - men at det er noget, danskerne ikke viser i det offentlige rum. "Am I right?" spørger hun og kigger ud i salen over på os. Vi nikker anerkendende om end lidt tøvende, hvorefter oplægsholderen fortsætter sit oplæg.

Ovenstående er uddrag fra et observationsnotat foretaget i forbindelse med vores deltagelse i Danmissions dialogkonference. Vi fremhæver episoden, fordi den er en del af vores færd ind i dette speciales problemfelt, en færd som startede ud fra vores interesse for, hvad vi vil betegne det organiserede kulturmøde. Gennem vores studieforløb på Kultur- og sprogødestudier har vi begge været nysgerrige på, hvorledes det på organiseret vis lader sig gøre at arbejde med et kulturmøde mellem forskellige 'parter' - dette uden at give de forskellige 'parter' determinerende betydninger og uden at opretholde eller skabe yderligere distinktioner mellem 'dem' og 'os'? *Hvad er det, der møder hvad?* - Et perspektiv vi i særdeleshed finder interessant der, hvor formålet er at skabe dialog og samhørighed.

Under vores indledende research til specialet opsøgte vi en række organisationer, hvor ovenstående interesse kunne lade sig udforske og deltog i diverse møder og seminarer. Herunder en seminarække afholdt af DEDI (Danish Egyptian Dialogue Institute) ved navn "The Dialogue Forum", hvor 20 deltagere med forskellige baggrunde i Danmark og Egypten blev bragt sammen for at fordre dialog og innovativt samarbejde. Vores fokus i forhold til specialet formede sig nu mere konkret i retning af organiserede møder med fokus på

relationen mellem Danmark og den arabiske verden. Et fokus vi fik mere inspiration til efter yderligere to dage ved Danmissions tilrettelagte dialogmøder. Her oplevede vi en øget bevidsthed om, hvorledes vi - idet vi trådte ind ad døren og ind i rummet - blev betragtet samt betragtede os selv som nogen, der repræsenterer 'Danmark', 'Europa' og 'Vesten'. Som en 'part' der forventningsfuldt blev nikket til og spurgt retoriske spørgsmål i relation til bestemte emneområder (og ikke andre). Som ovenstående observationsnotat viser, oplevede vi en gensidig positionering os og foredragsholderen imellem, hvor vi blev situeret som kilde til legitimering i forhold til en opfattelse af danskernes forhold til religion. I situationen accepterede vi nærmest ubevidst den tilbudte position og godtog dermed *rollen* som repræsentanter for det 'danske', 'europæiske' og 'vestlige' - som en 'naturlighed'. Vores forhåbning om at kunne deltage som iagttagere og ikke deltagere under konferencen lykkedes altså ikke. Som konferencen skred frem blev vi i stigende grad opmærksomme på, hvorledes vi blev positioneret og positionerede os selv og andre. Vi oplevede dette som begrænsende for at kunne følge vores interesse om, på afstand, at undersøge det organiserede kulturmøde, der fandt sted ved konferencen. Det var trods alt ikke vores egen interaktion, vi ville undersøge, men vi var alligevel blevet objekter for vores egen undersøgelse. Vi var og blev en 'part' - og gjorde os selv til denne 'part'. Det skabte forvirring, men var samtidig en øjenåbner for os i forhold til vores videre udvikling af specialet, hvor oplevelserne medførte spørgsmål i forhold til kategorier (som dansker, araber, vestlig, mellemøstlig) endvidere rollers eksistens og deres 'naturlighed'.

Med disse erfaringer in mente fattede vi interesse for Dansk Ungdoms Fællesråds "Dialogambassadørerne". Dette projekt er et samarbejde mellem Danmark, Egypten og Jordan, hvor unge uddannede 'dialogambassadører' fra de tre lande afholder workshops i de tre lande om gensidige opfattelser, formodninger og fordomme med henblik på at fordre dialog i den indbyrdes relation mellem Danmark og Mellemøsten. Dialogambassadørprojektet sigter på både at skabe en bevidsthed om de betydninger, vi tillægger kategorier som eksempelvis dansker og araber, men også på at vise, hvorledes forskellige betydningstillæggelser ikke nødvendigvis holder stik. Dette ud fra logikken at projektet kan dette netop qua projektets sammensætning af ambassadører fra de to regioner og dermed indbefattende repræsentanter af forskellige 'parter'. "Dialogambassadørerne" er et projekt, vi mener kan beskrives som et samarbejde mellem forskellige 'parter', men som netop også

forsøger at nedbryde fordomme og formodninger om 'den anden' - dette gennem en bevidstgørelse af de betydninger, der tillægges bestemte 'parter'.

1.2 Genstandsfelt

*"DUFs Dialogambassadører nedbryder fordomme og skaber større gensidig forståelse mellem unge i Mellemøsten og Danmark"*¹.

"Dialogambassadørerne" startede i 2009 og var indledningsvis et pilotprojekt med fokus på udviklingen af effektive dialogmetoder. Projektet finansieres af Udenrigsministeriet og organiseres af Dansk Ungdoms Fællesråd² (DUF) og er et internationalt samarbejde mellem DUF i Danmark, East and West Centre for Human Resources Development i Jordan og The Egyptian Federation of Youth NGO's i Egypten. Projektet indgik endvidere i et større arbejde om fokus på Danmark og Mellemøsten, som dette udformedes under 'Det Arabiske Initiativ'³, men med det særlige fokus *"at styrke forholdet mellem Danmark og den muslimske befolkning"*⁴. Initiativet til dialogambassadørprojektet forklarer DUF med henvisning til 'Muhammed-tegningerne'. Dette konkret i forhold til det efterspil, i form af internationale demonstrationer og protester mod Danmark og endvidere boykot af dansk eksport til Mellemøsten, der fulgte i kølvandet på karikaturtegningerne i Jyllandsposten i 2005. DUF beskriver, hvorledes tegningerne udløste et efterspil præget af 'vrede', 'undren' og 'frygt' både i Danmark og Mellemøsten - hvor *"misforståelserne eksploderede"*, endvidere at Danmarks *"gode ry i Mellemøsten slog revner"*. Et efterspil der spillede ind på initiativet til dialogambassadørprojektet, hvis oprettelse DUF forklarer ud fra følgende ræsonnement: *"Der*

¹ <http://duf.dk/dufs-arbejde/dufs-dialogambassadoerer/>

² DUF er en service- og interesseorganisation for 70 ungdomsorganisationer. DUF fremmer unges deltagelse i foreningslivet og demokratiet (<http://duf.dk/om-duf/>)

³ Initiativet, der er udtryk for en vision for dansk udenrigspolitik, lanceredes i 2003 af den danske regering ud fra en målsætning om at skabe grundlag for en bredere dialog mellem Danmark og landene i Mellemøsten. Under 'Det Arabiske Initiativ' har Udenrigsministeriet finansieret forskellige indsatser gennem internationale projekter og samarbejder netop med henblik på - gennem dialog - at skabe og bedre relationer mellem Danmark og 'den arabiske verden'.

⁴ http://duf.dk/internationalt/dufs_internationale_arbejde/dialog_og_demokrati/dialogambassadoerer/pilotfasen/.

er brug for dialog mellem unge i Danmark og Mellemøsten, fordi fordommene er massive på begge sider af det kunstige skel mellem 'os' og 'dem'”⁵.

Konkret går dialogambassadørprojektet ud på, at 'uddannede' dialogambassadører fra Danmark, Egypten og Jordan rejser rundt i de tre lande og afholder workshops med unge og voksne på gymnasier, skoler, NGO'er, arbejdspladser o.l. om gensidige opfattelser på tværs af landegrænser og religioner. Endvidere fremsætter DUF, at målet med en dialogworkshop er at give de udefrakommende deltagere i både Danmark og Mellemøsten mulighed for at sætte ord på deres tanker, forundring og frustrationer endvidere at få udfordret deres syn på hinanden.⁶ Dette gøres gennem diverse "interaktive" dialogaktiviteter. Disse aktiviteter benævnes af ambassadørerne som games - lege - konkret bestående af forskellige fysiske øvelser, der på en gang aktiverer deltagere samt ambassadører.

Ambassadørgruppen består af 28 unge i alderen 18-30 år; syv jordanske, syv egyptiske og fjorten danske dialogambassadører – heraf er syv, med DUF's ord, af arabisk og/eller muslimsk baggrund. Med til gruppen følger flere supervisere, der selv er tidligere ambassadører, og som nu står for rekruttering og træning af nye ambassadører samt at supervisere de efterfølgende workshops. Ambassadørerne rekrutteres gennem jobopslag på DUF's hjemmeside og spredning via word of mouth rundt i DUFs medlems- og partnerorganisationer. Forud for udnævnelsen til ambassadør gennemgår de enkelte kandidater et længere udvælgelses- og træningsforløb. Indledningsvist har den enkelte sendt en ansøgning, hvor denne begrundet sin interesse for projektet, tidligere erfaringer inden for feltet samt motivation for emnet. Herefter indkaldes de udvalgte til en samtale, der består af dels interviews og dels de workshopaktiviteter, man som dialogambassadør senere skal stå for.

Dialogambassadørprojektet blev efter pilotfasen evalueret, bl.a. i form af en undersøgelse udført af to forskere fra Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS), der havde til formål at udarbejde en rapport omkring effekten af dialogprojektet⁷. En af de primære konklusioner i

⁵ <http://duf.dk/dufs-arbejde/dufs-dialogambassadoerer/>

⁶ <http://duf.dk/dufs-arbejde/dufs-dialogambassadoerer/mere-om-dialogambassadoer-projektet/>

⁷ Senioranalytiker Marie-Louise Koch Wegter og forskningsassistent Karina Pultz fulgte projektet tæt og udførte observationer af workshops i Danmark, Jordan og Egypten endvidere interviews med deltagende unge fra de tre lande.

rapporten er, at der, med dialogambassadørprojektet, ikke er tale om egentlig dialog, men nærmere om et fordrende relationsarbejde, der, med fokus på at nuancere fordomme og misforståelser, sigter på gensidig anerkendelse som forudsætning for, at der overhovedet kan påbegyndes en dialog. I forlængelse beskriver rapporten dialogambassadørerne som *"sneryddere på dialogsporet"* (Wegter og Pultz 2010: 17-18). I forbindelse med udgivelsen af rapporten fremsætter DIIS-forskerne; *"Dialogambassadørprojektet viste sig at være en særdeles effektiv bulldozer, når det gjaldt nedrivningen af negative fordomme og "menneskeliggørelsen" af hinanden..."*⁸. Udenrigsministeriet valgte efter pilotfasen at fortsætte samarbejdet med DUF og dermed videreføre dialogambassadørprojektet til anden fase i 2011 og siden endvidere til tredje fase, der fandt sted i 2012/2013. Netop aktiviteterne under tredje fase, som de udfoldede sig i Danmark, udgør dette speciales empiriske genstandsfelt.

Med specialet ønsker vi at bidrage med et andet perspektiv på ambassadørernes praksis end DIIS-rapportens. Udgangspunktet for DIIS-rapporten er, hvorvidt dialogprojektet kan siges at *opnå* en egentlig dialog gennem deres workshops. DIIS-rapporten beskriver dialogambassadørernes praksis som "snerydning" af misforståelser og fordomme, som rapporten videre fremsætter som forberedende og forudsættende for dialogen. Her bliver vi nysgerrige og får lyst til at spørge; hvad med 'sporene i sneen'? Hvad er det, der fejes til side, når man rydder sneen? Hvilke fodaftryk af tilgange til kulturer, religioner, køn, nationaliteter, forskelle og ligheder ligger på hver side af det ryddede spor? Med dette speciale ønsker vi at undersøge dialogambassadørprojektets praksis, og her har vi netop en ambition om at følge 'sporene i sneen'; de meninger der skabes under praksis i det 'fordrende relationsarbejde', hvor ambassadørerne vil nedbryde fordomme og skabe gensidig forståelse mellem forskellige 'parter'.

⁸ <http://www.diis.dk/sw89010.asp>

1.3 Problemfelt

Et af udgangspunkterne for dialogambassadørernes workshops er en ambition om at bedre relationen mellem unge i DK og Mellemøsten dette gennem en praksis, der faciliteres af instruktører - dialogambassadører - fra de to regioner⁹. Som nævnt forefindes en ambassadørsammensætning bestående af en 'repræsentant' fra hvert land samt en dansker med muslimsk og/eller arabiske baggrund. DUF fremsætter her følgende om deres workshops i relation til den specifikke sammensætning af ambassadører: *"I grupper af fire med én af hver 'slags' kaster de sig ud i dialog med unge i de tre lande. Om politik, religion og kærlighed. Om det, de unge gerne vil i dialog om. Om forskellene mellem 'os' og 'dem' - og alt det, vi har tilfælles"*¹⁰. Dialogambassadørerne er således repræsentanter for noget specifikt i form af at udgøre 'én af hver slags', men det udfoldes og ekspliciteres ikke yderligere, hvad 'én af hver slags' indebærer. DUF specificerer, at organisationen, med DUF's ord, søger både 'danskere', 'nydanskere'/'danske ambassadører med arabiske og/eller muslimsk baggrund'. Dette fordi de syv 'nydanske' ambassadører *"spiller en central rolle, når de unge i Mellemøsten vil vide, hvordan muslimer og mennesker med arabisk baggrund lever i Danmark (...) Herhjemme skaber de nydanske ambassadørers deltagelse et rum for debat og dialog om integrationsspørgsmål i Danmark"*¹¹. Her finder vi spørgsmålet om repræsentation centralt. De enkelte ambassadører er castet grundet deres etniske¹², nationale og religiøse tilknytninger og skal på baggrund heraf agere. Den muslimsk-danske ambassadør spiller eksempelvis "en central rolle" i form af, at det forventes, han/hun kan noget helt specifikt på baggrund af sin nationale, religiøse og etniske tilknytning. Dog er den muslimsk-danske ambassadør samtidig rekrutteret for at vise, hvorledes 'rollen' som muslimsk-dansker ikke kan tillægges en fast betydning. Et eksempel herpå finder vi ved legen 'assumption game' (benævnt 'fordomsleg' i Dialoghåndbogen¹³), en leg hvis formål er at skabe "overraskelse" i forhold til, hvad det er, ambassadørerne umiddelbart 'repræsenterer' - deres 'roller'.

⁹ http://duf.dk/uploads/tx_tcshop/L_Fokus_Mellemoesten.pdf

¹⁰ <http://duf.dk/dufs-arbejde/dufs-dialogambassadoerer/mere-om-dialogambassadoer-projektet/>

¹¹ http://duf.dk/internationalt/dufs_internationale_arbejde/dialog_og_demokrati/dialogambassadoerer/mere_om_projektet/

¹² Ved termen 'etniske' henviser vi til ambassadørernes skelnen mellem dansker og muslimsk/arabisk dansker.

¹³ Dialoghåndbogen er en manual udarbejdet i forbindelse med dialogambassadørprojektet. Den er ment som et redskab til ambassadørerne og andre interesserede i dialogarbejdet. Dialoghåndbogen er skrevet af Mette Lindgren Helde og udgives i samarbejde med Center for Konfliktløsning og DUFs partnerorganisationer, der arbejder med Dialogambassadør-projektet i Egypten og Jordan. Bogen er finansieret af Udenrigsministeriet under Det Arabiske Initiativ (<http://duf.dk/dufs-arbejde/dufs-dialogambassadoerer/dialoghaandbogen/>).

Konkret går 'assumption game' ud på, at ambassadørerne indledningsvis introducerer sig med navn og nationalitet for derefter at stille deltagerne et spørgsmål - en personbeskrivelse - der passer på en eller flere af de fire ambassadører. Deltagerne skal derpå knytte formodede svar på spørgsmålene til de enkelte ambassadører. Af ambassadørernes manual 'Dialoghåndbogen' fremgår, at formålet med 'assumption game' er at: *"Udfordre fordommene ved at facilitatorerne [ambassadørerne red.] stiller sig til rådighed for deltagernes antagelser. Deltagerne ser med egne øjne, hvordan deres antagelser ikke holder stik"* (Dialoghåndbogen 2012: 151). Herunder forklares tanken bag de tilrettelagte spørgsmål: *"Udsagnene formuleres, så det vil være overraskende eller tvivlsomt for deltagerne, hvem af facilitatorerne udsagnene passer til. F.eks. at en af facilitatorerne, som er egyptisk muslim, har gået på katolsk skole"* (Dialoghåndbogen 2012: 152). Ambassadørernes sammensætning er således væsentlig i denne proces, hvor de fremsætter deres kroppe/facader og anvender disse som instrumenter i forhold til legens formål om at skabe en 'overraskelse', der målrettet går på at vise, hvorledes antagelserne om ambassadørerne "ikke holder stik". Eksempelvis at deltager vil finde det overraskende, at facilitatoren, der er 'egyptisk muslim', har forbindelse til en 'katolsk skole'. På den måde er ambassadørernes 'roller' forudsættende for 'overraskelser' - rollen som egyptisk muslim kan ikke tillægges entydig eller fast betydning, dermed opstår oplevelsen, at formodninger tilknyttet rollen 'egyptisk muslim' ikke altid holder stik. Overraskelsen står således centralt i ambassadørernes arbejde på deres workshops, da den kan lede til en revidering af det, man som deltager tidligere har forstået, hvilket ambassadørerne betegner en "aha-oplevelse". Ifølge DUF kan en aha-oplevelse opstå *"når man ser det, man tidligere har ment eller forstået i et nyt lys"* (Dialoghåndbogen 2012: 19-20). Aha-oplevelsen kan således siges at handle om oplevelsen af at erfare, hvorledes noget man formoder viser sig ikke at holde stik - hvor deltager oplever og erfarer, at de antagelser, de har om eksempelvis rollen som 'egyptisk muslim', ikke entydigt holder stik.

Det er netop det ikke entydige ved ambassadørernes sammensætning - deres roller - der har fanget vores interesse; hvordan 'én af hver slags' rekrutteres til projektet for at vise, hvorledes 'én af hver slags' *ikke* kan tillægges bestemt betydning. Et centralt spørgsmål for os bliver, hvilke aha-oplevelser det bliver muligt at vække ved dialogambassadørprojektets fremgangsmåde, struktur og praksis. For os fremstår det centralt, i forhold til hvorledes ambassadørerne arbejder organiseret med kulturmødet ud fra et sigte om at relativere umiddelbare meningstillæggelser til kategorier, at spørge hvorledes det lader sig gøre på en

og samme tid at være 'en slags' (rolle) og samtidig relativere normalitetsforståelser tillagt selvsamme rolle.

Hvilket leder os frem til følgende

1.4 Problemformulering

Hvilke roller tages i brug, for at vise roller ikke holder stik?

2.0 METODE

- vores overvejelser over at kunne følge sporene i sneen

Som nævnt i problemfeltet søger dialogambassadørprojektet at skabe en øget bevidsthed om de betydninger, vi tillægger kategorier som eksempelvis 'dansker' og 'araber'. Samtidig vil de også vise, hvorledes forskellige betydningstillæggelser ikke nødvendigvis holder stik. Med deres workshops har ambassadørerne tilrettelagt et rum for social interaktion - et organiseret kulturmøde. Vores indledningsvise interesse for projektet var her at undersøge ambassadørernes konkrete praksis, deres organisering af en workshop, endvidere modtagelsen af den forberedte workshop i praksis - altså mødet med deltagere. Det er dermed ambassadørernes interaktion med deltagerne på en workshop, der er vores omdrejningspunkt. Derfor valgte vi at deltage i flere workshops som observatører endvidere foretage interviews med ambassadører samt en supervisor. Med muligheden for at observere workshops var det vores forhåbning at få indblik i den umiddelbare, konkrete interaktion, der udspiller sig for derved at få et indblik i den sociale praksis mellem ambassadører og deltagere.

Specialets empiri består af fire observerede workshops (tilsammen 12 timer), hvoraf tre workshops blev filmet på video, samt fire interviews - tre med ambassadører, et med en supervisor - alle fire interviewpersoner deltog i de observerede workshops. Tre af de observerede workshops fandt sted på et dansk gymnasium, den sidste workshop på DUF's hovedkontor i København. Vi valgte at supplere vores observationer med interviews, fordi

vores erfaring med at observere ambassadørernes praksis afledte flere spørgsmål konkret relateret til deres praksis - spørgsmål der omhandlede den enkelte ambassadørs tilgang til praksis og refleksioner herom. Vores konkrete forberedelse til at foretage observationer samt interviews uddybes senere i afsnittet, da forberedelsen må relateres til vores specifikke videnskabsteoretiske udgangspunkt.

I følgende afsnit forholder vi os til, hvilke videnskabsteoretiske perspektiver vi anlægger for dernæst at skitsere vores tilgang til feltet, den producerede empiri, samt analysestrategi, i forhold til vores bearbejdning af empirien, som denne relaterer sig til det videnskabsteoretiske indsnit, dette for slutteligt at reflektere over implikationer i forhold til vores egen praksis. Afsnittet vil løbende ekspliciterer de samtidige afgrænsninger, vi implicit har foretaget i forbindelse med konkrete metodologiske valg. Vi mener, at overvejelser over fortolkningsperspektiv og analysegenstand er et aspekt, specialet bliver nødt til at forholde sig eksplicit til. Med specialet anlægger vi et kritisk fokus på andres praksis og deres forberedelse af praksis. Men hvad udgør dette speciales videnskabsteoretiske præmisser og hvorledes forholder vi os til sammenhængen mellem disse præmisser og vores konkrete forskningspraksis? Dette er overvejelser, der indebærer, at vi retter en kritik og refleksion over vores egen praksis, hvilket løbende inddrages i det følgende.

2.1 Videnskabsteoretiske overvejelser

Specialets metodiske overvejelser må ses i lyset af, at specialet indtager et epistemologiskorienteret videnskabsteoretisk udgangspunkt endvidere et konstruktivistisk og interaktionistisk perspektiv i forhold til analyse og metodologi. Tre perspektiver vi i det følgende vil uddybe.

Til at redegøre for vores metodologiske overvejelser i forhold til tilblivelsen af dette speciale henviser vi til Niels Åkerstrøm Andersens¹⁴ skelnen mellem ontologisk og epistemologisk videnskabsteori, herunder hans pointering af en anvendelse af analysestrategi overfor metode i forhold til udførelsen af en konstruktivistisk orienteret undersøgelse. Endvidere anvender vi Margaretha Järvinen¹⁵ og Nanna Mik-Meyers¹⁶ overvejelser om

¹⁴ Lektor i politisk ledelse ved Institut for Ledelse, Politik og Filosofi, Handelshøjskolen i København

¹⁵ Professor i socialt arbejde ved Sociologisk Institut og Socialforskningsinstituttet

¹⁶ Adjunkt ved Institut for Ledelse, Politik og Filosofi, Handelshøjskolen i København

kvalitative metoder i forhold til vores konstruktivistisk-interaktionistiske tilgang til vores empiri.

2.1.1 En epistemologisk videnskabsteori

Åkerstrøm Andersen fremhæver, hvorledes en ontologisk orienteret videnskabelighed sigter på at afklare, hvad det betyder, at noget eksisterer. Her fungerer metode som værktøj til at afgøre sandfærdig, videnskabelig og objektiv forskning, der retter et sigte mod 'hvad': "*en ontologisk orienteret videnskabsteori producerer en genstandens selvfølgelighed. Det man ser på, tages for givet*". (Andersen 1999: 13). Heroverfor søger et epistemologisk udgangspunkt for videnskab at afklare, *hvordan*, det, man ser, er blevet. Og her bliver analysestrategi centralt. "*I hvilke former og under hvilke betingelser er en bestemt meningsfuldhed (f.eks. en diskurs, semantik eller et kommunikationssystem) blevet til?*" (Andersen 1999: 13-14). Vores konstruktivistisk videnskabsteoretiske udgangspunkt betyder, at vi går til genstandsfeltet for vores undersøgelse med den tanke, at der ikke findes objektive, almengyldige strukturer, som kan aflæses eller afsløres, eller en genstand der kan forudsættes. I stedet bliver det centrale at spørge ind til, hvordan virkelighed eller sandhed er konstrueret – altså ved at observere, hvordan verden skabes gennem den måde forskellige individer eller organisationer ser på deres omverden i bestemte perspektiver, hvor virkelighed og sandhed dukker op på bestemte måder (Andersen 1999: 14). Analysestrategi fungerer her til at fremvise, hvorledes der kan kastes perspektiver på det meningsfulde, hvor det undersøgte væren ikke forudsættes, men nærmere bliver et spørgsmål om tilblivelse. Et afgørende punkt, i forhold til at undersøge hvorfra andre skaber meningsfuldhed, bliver, hvilken betydning vores praksis har for den producerede viden. Ved at indtage et epistemologisk udgangspunkt må vi fremsætte en analysemæssig strategi i forhold til, hvorledes vi kan konstruere andres iagttagelser, som vores genstandsfelt for undersøgelse, endvidere forholde os til hvorledes det fremlagte perspektiv, specialet producerer, på en gang konstruerer det iagttagede samt os som iagttagere (Andersen 1999: 14).

Vores inddragelse af Åkerstrøm Andersens skelnen mellem et ontologisk og epistemologisk perspektiv - mellem metode og analysestrategi - henviser til vores ønske om at undersøge, *hvordan* forskellige perspektiver fremstår meningsfulde i ambassadørernes praksis med deltagere. Dermed fokus på den konstruerede mening i detaljen - med andre ord på det konkret sagte.

2.1.2 Fokus på det sagte - talehandlinger

Når vi anlægger et konstruktivistisk interaktionistisk perspektiv, indebærer dette, at vi holder fokus på det specifikt *sagte* - på den mening der bliver produceret i konkret og observerbar interaktion, et perspektiv Margaretha Järvinen og Nanna Mik-Meyer ligeledes påpeger i deres bog "Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv" (2010). Vores udgangspunkt for og tilgang til det undersøgte genstandsfelt kan relateres til, hvorledes Järvinen og Mik-Meyer skelner mellem 'naturalistisk etnografi' og 'interaktionistisk etnografi'. Den væsentlige forskel er de to tilganges formål med forskningen. Mens den naturalistiske etnografi handler om at beskrive den sociale verden "som den virkelig er", har den interaktionistiske etnografi fokus på at studere de sociale aktiviteter, hvor subjekter producerer mening gennem social interaktion (Järvinen og Mik-Meyer 2010: 98). Vores udgangspunkt er dermed, at mening skabes gennem den sociale interaktion. Dette ud fra en afvisning af tanken om, at man komme ind til 'sand', endegyldig mening, fordi intet meningsfuldt kan betragtes som havende en 'iboende essens', men snarere konstitueres og rekonstitueres gennem deltagelse i forskellige sociale praksisser. Eksempelvis kan 'selvet' eller 'subjektet' i en naturalistisk etnografi betragtes som størrelse, der mere eller mindre bliver 'taget for givet', mens det interaktionistiske 'selv' betragtes som en effekt af sociale handlinger og sociale forhold - et 'selv' er således ikke noget, vi 'er', men noget vi aktivt 'gør' og konstruerer (Järvinen og Mik-Meyer 2010: 102).

Med et interaktionistisk og konstruktivistisk perspektiv betragter vi 'mening', 'selvet' mm. som konstruerede størrelser, altså uden en *essens* eller *indre kerne*. Vi holder således fokus på, hvordan deltagere og ambassadører (inter)agerer, samt hvordan den sociale kontekst - her ambassadørernes tilrettelagte workshop - har indflydelse på denne interaktion. Fokus er altså på interaktionen og samhandlingen mellem de forskellige parter på workshoppen, de forskellige aktørers positioneringer - og ikke de 'personlige' oplevelser. Hvad de deltagende samt ambassadørerne *egentlig* tænker, føler og oplever under workshoppen er for os således uvæsentlig - det er ikke, hvad vores videnskabsteoretiske perspektiv giver blik for, da det netop placerer sig som et modsatrettet perspektiv til tanken om, at man *kan* få adgang til 'det sande', 'egentlige', som noget der 'er'. Vi forholder os til det specifikt ytrede og agerede som processer, der producerer og reproducerer mening. Dette

med det in mente at vores egen undersøgelse ikke kan betragtes som en "undtagelse" fra den konstruktivistiske tilgang. Når vi går til felten og anskuer den sociale verden som produceret og skabt gennem den sociale interaktion kan vores eget empiriske materiale - når 'indsamlet' - ikke blive betragtet som en 'objektiv' størrelse (Järvinen og Mik-Meyer 2010: 7). Vi vælger således at betragte vores empiriske materiale som 'produceret' og ikke 'indsamlet'. I det følgende vil vi uddybe vores tilgang til at producere empiri samt løbende redegøre for de metodologiske konsekvenser, en interaktionistisk konstruktivistisk tilgang til metode og analyse indebærer.

2.2 Den producerede empiri

Ud fra et ønske om at følge 'sporene i sneen' var det vores hensigt at observere ambassadørernes praksis. Vi fik etableret kontakt med DUF via deres projektkoordinator, der gav grønt lys for vores deltagelse som observatører i flere workshops. Som forberedelse til vores observationer udarbejdede vi en semi-struktureret observationsguide (se vedlagt bilag), der ikke fungerede som en tjekliste til slavisk afkrydsning, men nærmere brainstorm over pejlemærker, vi ville forsøge at være opmærksomme på undervejs. Det var vigtigt for os at gå til workshopperne uden for afgrænsede fokus, nærmere var vi bevidste om at have et bredt perspektiv med øje for mulige, men ikke fastdefinerede, "bumps" - episoder vi tager os i at stoppe op og hæfte os ved. Vores observationsguide blev udarbejdet med inspiration fra Christel Stormhøjs¹⁷ punkter til analysestrategi i hendes "Poststrukturalismer" (2010).

Pejlemærker under interaktionen mellem ambassadører og deltagere var: *hvad* tages op til diskussion eller overses/udelades? - relation mellem det sagte og usagte. Hvilke 'selvfølgeligheder' fremstår, som ikke behøves eksplicitering eller italesættelse? Hvornår kan man konkludere, hvornår/hvordan udledes viden på baggrund af praksis? Utilsigtede effekter - hvilke effekter opfattes/opfattes ikke? Hvad fremhæves positivt/negativt? Rigtigt/forkert?

2.2.1 Observationspraksis

Under observationerne valgte vi ikke at deltage i de tilrettelagte aktiviteter deltagere og ambassadører imellem. Vi havde forud for workshoppen gjort os overvejelser i forhold til

¹⁷ Lektor ved Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi, Roskilde Universitet

vores fysiske placering i de pågældende lokaler under workshoppernes aktiviteter. Vi ville undgå at virke forstyrrende med vores tilstedeværelse, så vi placerede os ude i siden lidt på afstand og altså ikke blandt deltagerne. Dermed ikke sagt at vores tilstedeværelse ikke kan have indvirkning på interaktionen. Vi blev gentagne gange opfordret til at deltage i enkelte aktiviteter undervejs, hvilket vi valgte at takke nej til. Vores observationspraksis kan karakteriseres ud fra Kristiansen og Krogstrups (2009)¹⁸ betegnelse *observatører som deltagere*¹⁹. Denne betegnelse indebærer en tilgang til at observere, hvor kontakten til aktørerne kan beskrives som relativt distanceret, da den er af formel og kortvarig karakter med det udgangspunkt, at vi kommer som 'forskere' med et formål. En pointe hos Kristiansen og Krogstrup er, at undersøgelser med denne type observationsform, kan få et overfladisk præg, da forskeren vil have svært ved at få "adgang" til aktørernes meninger og betydninger, at forskeren ikke formår at "trænge ind" i det undersøgte felt. Dette kan medføre, at analysen ikke får den ønskede "dybde" (Kristiansen og Krogstrup 2009: 110). Omvendt fremsætter Kristiansen og Krogstrup *deltagere som observatører* som en tilgang, hvor observanten direkte interagerer med aktørerne og deltager i praksis, en praksis vi bevidst fravalgte.

Ifølge Kristiansen og Krogstrup er en ulempe ved observationsformen *deltagere som observatører*, at man som forsker nemt kan komme til at identificere sig med forskellige aktører i felten, fordi man indgår og bliver en del af den sociale kontekst, man studerer (Kristiansen og Krogstrup 2009: 109-110). Fra et konstruktivistisk perspektiv kan man her diskutere, hvorvidt tættere kontakt og længere tid i felten nødvendigvis kan medføre et mere fyldestgørende indblik i praksis, eller om denne praksis blot bliver en anden? Endvidere mener vi karakteriseringen af vores praksis som 'observatører som deltagere' må anskues i det perspektiv, at vores fokus ligger på den konkrete interaktion mellem ambassadører og deltagere, hvad de siger, hvad der svares, hvad der udledes/konkluderes på baggrund af det konkret sagte. Vi mener ikke, vi kan fremsætte antagelser om eventuelle bagvedliggende tanker, opfattelser eller meninger. Med et konstruktivistisk interaktionistisk perspektiv forholder vi os til det specifikt ytrede og agerede, i netop den konkrete og observerbare interaktion, som processer der producerer og reproducerer mening.

¹⁸ Søren Kristiansen, Ph.d.-stipendiat ved Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet. Hanne Kathrine Krogstrup, lektor i samfundsvidenskabelig metode og evaluering ved Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet.

¹⁹ Kristiansen og Krogstrup anvender her Raymond Golds artikel "Roles in Sociological Field Observation" (1987), hvor han gennemgår flere typiske feltroller

Man kan herudover spørge, om man nødvendigvis undgår at identificere sig med bestemte aktører i felten, blot fordi man ikke indtager en deltagende rolle, som Kristiansen og Krogstrup fremsætter. Vi erfarede i forlængelse her, at selv om vi ikke indgik i workshoppenes lege og øvelser, oplevede vi at blive en del af det rum, vi undersøgte. Med en interesse for hvorledes ambassadørerne arbejder med normalitetsforståelser tillagt roller, forsøgte vi at være opmærksomme på, hvorledes vi selv positionerede andre. Ikke dermed sagt at vi var løsrevet og kunne anlægge et 'neutralt' blik på den kontekst, vi undersøgte. Vi oplevede både at blive positioneret som værende 'danske', men også at vi implicit positionerede andre som ikke værende 'herfra'. Eksempelvis ved et simpelt spørgsmål som "where are you from?", som vi under en workshop stillede en af supervisorerne. Supervisorens respons var at grine lidt og sige, at vi da godt kunne se, hvor han var fra, samtidig som han afslører, at han er fra Egypten. Endvidere kommenterer han, at folk i disse situationer altid prøver at være så politisk korrekte (W2 observationsnotat s.2 linje 9-33). I situationen fik vi en fornemmelse af at blive positioneret som nogen, der allerede mente at vide, hvor han var fra. Vi vidste altså ikke konkret, hvor supervisoren var fra, men spørgsmålet "where are you from?" opstod ud fra en umiddelbar antagelse om at han ikke var 'herfra', dette på baggrund af hans udseende og at han talte engelsk. Pointen med eksemplet er at vise, hvorledes vi, som observatører, indgår i et rum, og agerer på baggrund af nogle (ubevidste) antagelser og meningstillæggelser, hvorfor vi finder det problematisk at antage, man som observatør kan indgå i et rum objektivt, dette uanset om vi går til praksis som deltagende observatører eller observatører som deltagere. I forlængelse til disse refleksioner fremsætter Åkerstrøm Andersen, hvorledes videnskab nødvendiggør, at man træder et skridt tilbage og spørger til sin egen praksis, til begreber, teorier, forklaringer etc. Nærmest må vi fremsætte en observation af, hvorfra vi kigger, når vi observerer (Andersen 1999: 12). Den epistemologisk orienterede videnskabelighed fremhæver netop, som tidligere skitseret, et fokus på *hvordan* i forbindelse med afdækkelsen af *hvad*. Og altså ikke på hvor meget eller hvor længe i forhold til empirien og forskerens praksis med produktionen heraf.

2.2.2 Videoobservationer

Vi valgte at implementere videooptagelser af den observerede workshoppraksis. Dette grundet overvejelser i forhold til at optimere vores adgang til det sagte ord. Vores

overvejelser gik på en forventning til, hvorledes det, at observere en praksis, der implementerer fysisk aktivitet i form af lege, hvor de observerede kan tale i munden på hinanden, afbryde, larme etc., kan være udfordrende for det observerende øje. Vi fik her mulighed for at filme tre af de fire observerede workshop, som vi efterfølgende transskriberede (både transskription af det sagte ord, men også beskrivelse af det vi visuelt kunne se). Videoobservationerne viste sig givtige i forhold til en af vores centrale analytiske pointer, en pointe der udfoldes i analysen. I forbindelse med vores metodologiske overvejelser over videoobservationer, vil vi kort forklare denne erfaring. Specifikt oplevede vi en diskrepans mellem vores nedskrevne observationsnoter og optagelserne i forhold til noget specifikt ytret under en konkret episode. Vores optagelse af episoden viste, hvorledes det ytrede var udsagt anderledes end umiddelbart observeret. Under en workshop instrueres deltagere til at tegne en arabisk familie overfor en dansk familie. Ambassadørerne ønsker en uddybning af deltagernes overvejelser over tegningerne og hvorfor de har tegnet, som de har. Her spørger en deltager, om instruksenen ikke gik på at tegne en *typisk* arabisk familie, hvilket vi, ifølge vores umiddelbare nedskrevne observationsnoter i situationen, også havde "opfattet". Ambassadøren specificerer - korrekt - at instruksenen gik på arabisk og ikke typisk arabisk. En rettelse vi altså fik adgang til via vores optagelser, og en episode vi hæfter os ved, fordi den medfører et særligt perspektiv på, hvorledes man kan tillægge mening og skabe meningsfuldhed på nærmest ubevidst plan ud fra det, man *tror*, man hører.

2.2.3 Interviews

Efter at have foretaget observationer samt videoobservationer opstod nye spørgsmål i forhold til ambassadørernes praksis. Derfor tog vi kontakt til flere af de ambassadører, der havde deltaget i de observerede workshops samt en supervisor, med henblik på at supplere vores observationer af deres praksis med deres konkrete perspektiver på egen praksis - altså deres italesættelse af praksis.

Forud for interviewene havde vi udarbejdet en interviewguide (se vedlagt bilag). Vi strukturerede guiden konkret ved at fremsætte et forskningsspørgsmål (forbeholdt os) efterfulgt af specifikke relaterede interviewspørgsmål. I praksis fungerede guiden til en semi-strukturering af interviewet. Tilsvarende vores praksis med en guide til observationerne fungerede interviewguiden ikke som en liste til afkrydsning, men nærmere som et

udgangspunkt for ønskede emner, interviewet skulle berøre. Under selve interviewene spurgte vi konkret til de interviewedes erfaringer og praksis som ambassadører og supervisor. Her forsøgte vi at være bevidste om at stille os 'naive' an for at få italesat indforståetheder - dette gennem spørgsmål i forhold til konkrete lege, handlingsforløb, forskellige aktørers reaktioner, oplevelser og overvejelser i forhold til hvad en workshop 'kan'.. Eks "fortæl om denne leg", "Hvad er de enkelte ambassadørers funktioner undervejs?", "Er der forskel på den enkelte ambassadørers funktioner/opgaver?"

Som redegjort i problemfeltet anlægger vi fokus på ambassadørernes praksis i form af deres organisering og strukturering. Vi afgrænser os her fra at implementere de udefrakommede deltageres oplevelser og refleksioner over praksis, som disse kunne være blevet italesat under opfølgende interviews. Deltagernes 'perspektiver' inddrages, som de kommer til udtryk under den konkrete workshop-praksis i form af deltagernes modtagelse af legene samt deres reaktioner på de følgende udledninger, ambassadørerne foretager *på vegne af* deltagerne.

Ovenpå vores observationer var vi specifikt interesserede i ambassadørernes overvejelser i forhold til deres tilrettelæggelse og anvendelse af bestemte lege. Endvidere ønskede vi at høre til deres refleksioner over, hvorledes de anser det overordnede formål med workshoppen. I forlængelse fremsætter Kristiansen og Krogstrup, hvorledes observationsformen *observatører som deltagere* kan suppleres med opfølgende interviews som en form for "gyldighedstest", i forhold opfattelser forskeren har fået som følge af oplevelser i felten (Kristiansen & Krogstrup 1999:110). Vi betragter dog ikke de supplerende interviews som en måde at teste, hvorvidt vores opfattelser og erfaringer fra observationerne er "gyldige", men snarere som et yderligere perspektiv på den observerede praksis. Her er det ikke vores opfattelse, at vi kan anvende interviews som kilde til 'dybere indsigt' i den observerede praksis, men nærmere til at opnå supplerende perspektiver *på* den observerede praksis.

2.3 Bearbejdning af empiri - afgrænsning

Det udslagsgivende for specialets fokus og problemformulering er de observerede workshops. Første omgang med at bearbejde observationerne og få fat på alle de elementer, vi havde hæftet os ved, endte ud i en hulens masse spørgsmål stillet på baggrund af det, vi

havde set udspille sig under workshopperne. Vi startede vores strukturering af empirien ved at udarbejde umiddelbare nedslagspunkter fra observationerne og interviews, hvor vi prøvede at strukturere for nogle af de brud, kompleksiteter og ambivalenser, vi havde hæftet os ved, og som vi tiltænkte en plads i den kommende analyse. Disse umiddelbare empiriske tematikker fremsprang altså som følge af vores observationer samt af vores foretagelse af interviews endvidere ud fra offentligt tilgængelige dokumenter om dialogambassadørprojektet.

Særlige punkter vi indledningsvist tillagde særlig interesse var selve strukturen og opbygningen af en workshop. Langt ind i specialeforløbet tiltænkte vi, at workshoppen 'som helhed' ville udgøre udgangspunktet for og struktureringen af vores analyse og lagde mange kræfter i at overskue denne helhed som indgangsvinklen til at få greb om ambassadørernes praksis. Dette resulterede i en yderst møjsommelig arbejdsproces med empirien, hvor vi i længere tid gik frem og tilbage mellem i overvejende grad at anlægge enten et *strukturelt fokus* - af workshopperne som helhed - og et *tematisk fokus*, hvor vi lavede indsnit i workshopperne ud fra enkelte episoder. Vi fravalgte et fokus på workshopperne som helhed, da denne tilgang synes at forsimple og forenkle problemstillingerne i det observerede. I stedet fandt vi det en fordelagtig tilgang endnu en gang at gå tilbage til det observerede materiale. Løsningen på vores anke mod at forsimple blev at dykke ned i de specifikke episoder, hvorfra de enkelte spørgsmål, ambivalenser, brud, kompleksiteter indledningsvist var udsprunget og observeret, for derfra at gå ned i detaljerne og se hvordan interaktionen helt konkret udspillede sig, og hvor meningen blev konstrueret. Det var først i denne anden omgang med empirien, at vi med detaljearbejdet fik greb om, hvorledes vi mest fordelagtigt indskar i empirien uden at 'ødelægge' den ved forsimpning. Ved at fokusere på detaljen afgrænser vi os fra at gå ind i alle de forskellige aktiviteter, den enkelte workshop indebærer, herunder de op til 10 forskellige lege vi observerede. Det tematiske fokus indebærer, at vi i stedet centrerer vores fokus på konkrete episoder som de udspiller sig under to lege - 'assumption game' og 'tegneleg'.

En helt central erfaring vi her har gjort os er, hvorledes vores praksis med at strukturere en analyse af ambassadørernes praksis gav perspektiver på ambassadørernes praksis med at udlede på andres (deltagernes) praksis. Man kan altså sige, at vores refleksioner over egen praksis med analysearbejdet har formet selve analysen af

dialogambassadørprojektet. Et element vi endvidere vender tilbage til afslutningsvist i analysen.

2.4 Præsentation af teori

2.4.1 Positionering

Som forklaret i ovenstående afsnit holder vi fokus på det sagte. En tilgang til at forholde sig til det konkrete sagte på er positionering - et af de teoretiske perspektiver vi implementerer i vores analysestrategi. Vores fokus på det sagte medfører for specialet, at vi undersøger, hvorledes deltagere og ambassadører gennem den sociale praksis positionerer sig selv og andre i en gensidig positioneringsproces. Vi vil undersøge relationen mellem deltageres/ambassadørernes praksis i relation til den kontekst - den tilrettelagte workshop - de interagerer i. Vi anser positioneringsteori som værktøj til at gribe ind i den sociale praksis. Med positionering står netop sproget og *talehandlingerne* centralt, hvor sproget i sig selv ses som producerende for den sociale virkelighed. Inden for positioneringsteorien anvender vi filosof og professor i psykologi ved Georgetown University; Rom Harré samt psykolog Bronwyn Davies. Ydermere inddrages professor i socialvidenskabelig metodologi ved Free University, Brussel; Luk van Langenhove endvidere professor i Psykologi ved Georgetown College; Fathali Moghaddam. Derudover inddrages den britiske sprogfilosof John Austin, der er ophavsmand til termen *speech-act* - "tale-handling".

2.4.2 Sara Ahmed

Som forklaret anvender vi positionering ud fra en socialkonstruktivistisk videnskabsteoretisk vinkel. Dermed bliver et perspektiv, at sproglig praksis producerer/reproducerer virkelighed. En indvending her er, at denne tilgang fastlåses i en idealisme, hvor virkelighed benægtes - at der ikke findes en virkelighed uden for vores erkendelsesramme. Hvad med objekters eller fænomeners eksistens uafhængigt af menneskers bevidsthed? Hvad med virkelighedens materialitet? Et konstruktivistisk perspektiv benægter ikke 'virkeligheden' - blot er denne virkelighed ikke tilgængelig uden om menneskelig begriben (jf. Stormhøj 2010). Virkeligheden opleves af mennesker, der omvendt tillægger den mening. Her finder vi, at

professor i Race and Cultural Studies ved Goldsmith College, Sara Ahmeds, teoretisering over "whiteness" (hvidhed) og "diversity" (mangfoldighed) kan kaste perspektiv på, hvad der influerer på en proces af meningstillægelse. Ahmed retter et perspektiv på *hvidhed* for at klargøre 'hvidhed' som kastende perspektiv på praksis, i forhold til hvordan mennesker "tager form" i et rum eller institution, eksempelvis via spørgsmål om en institutions *mangfoldighed*. Ahmed teoretiserer, hvorledes begrebet 'hvidhed' må opfattes som en social konstruktion, og hun anlægger med et fænomenologisk perspektiv et studie af begrebet, der klargør, hvorledes 'hvidhed' erfares af mennesker - hvorledes det bevidstgøres, materialiseres og bliver virkelig. Ahmeds udgangspunkt for sin teoretisering er hendes egen erfaring af at blive ansat i institutioner som 'the race person' eller 'the diversity person' - en person der skal bidrage til, at institutionen er mangfoldig, men hvor hun, som en person "of color", samtidig erfarer at blive betragtet som en 'krop', der kan legemliggøre mangfoldighed, dette ved at tilføje organisationens 'hvidhed' med 'farve', så organisationen optræder mangfoldig.

3.0 TEORI

3.1 Positioneringsteori

I det følgende vil vi redegøre for positioneringsteori som præsenteret af Bronwyn Davies og Rom Harré (1990), Rom Harré og Luk van Langenhove (1999) samt Rom Harré og Fathali Moghaddam (2003). Endvidere inddrages den britiske sprogfilosof John Austins teoretisering over "tale-handling".

3.1.1 Videnskabsteoretisk baggrund

Videnskabsteoretisk placerer Harré og Langenhove positioneringsteori inden for socialkonstruktivismen. Helt specifikt præsenteres positionering som et begrebsapparat, der implementerer socialkonstruktivistisk teoretisering ud fra analyser af konversationer og diskurser: "*Social constructionism stresses that social phenomena are to be considered to be generated in and through conversation and conversation-like activities*" (Harré og Langenhove 2003: 2-3). Med fokus på konversation, i forhold til at forstå positionering, sættes sproget i centrum ud fra opfattelsen, at det er i konversationen, at den sociale verden bliver skabt. Det er tilgangen til at begribe den sociale verden, der med positionering er i fokus, dermed er det

det ontologiske udgangspunkt, Harré og Langenhove ønsker at kaste perspektiv på. I forlængelse bliver et centralt spørgsmål, hvad substansen i den sociale verden er. Her fremhæves 3 elementer som gennemgående fænomener af interesse for socialvidenskab; mennesker, institutioner og samfund. Her er det Harré og Langenhoves pointe ikke at se de 3 elementer som naturlige enheder eller fænomener, der udelukkende kan erfares ud fra rammetænkning i tid/sted. Nærmere må substansen i den sociale verden være selve de sociale handlinger *"If social acts, including speech-acts, are taken as the 'matter' of social reality, a new grid can be constructed in which people are seen as locations for social acts"* (Harré og Langenhove 2003: 15). Det ontologiske udgangspunkt for positioneringsteorien kan altså forstås ud fra opfattelsen, at menneskers placering i forskellige konversationer forbinder alle fænomener i den sociale realitet.

Tid/sted kan ikke opfattes som aflukkede uforanderlige enheder - forståelser af fortid, nutid og fremtid er altid til forhandling og kan derfor ikke være udgangspunktet for at undersøge sociale fænomener. *"The distinction between past, present and future does not go over neatly into psychological time, partly because the social and psychological past is not fixed"* (Harré og Langenhove 2003: 15). Dermed menes, at den sociale fremtid kan påvirke den sociale fortid (Harré og Langenhove 2003: 15). Et udgangspunkt som Davies og Harré benævner som et 'immanentist' udgangspunkt. Et immanentisk udgangspunkt indebærer et afsæt i opfattelsen, at det eneste der *findes* er konversationer som repræsenteret i 'nuet'. Disse konversationer repræsenterer dog både fortid og nutid; det vi husker fra tidligere - det sagte og gjorde - er netop væsentligt for konstruktionen af mening i 'nuet'. Menneskelige minder om fortid samt tanker om fremtid er altså *iboende* i nutidens 'øjeblik'. Dette er en videnskabsteoretisk tradition, der står i kontrast til, hvad Davies og Harré betegner som et 'transcendentalt' udgangspunkt, hvor 'fortiden' eller 'virkeligheden' kan betragtes som forudeksisterende for konversationer (Davies og Harré 1990). Sammenhængen mellem sprog og virkelighed skal ses som en relation, hvor det ikke handler om, hvorvidt sproget stemmer overens med virkeligheden. Mening og betydning produceres gennem sproget, hvorfor de ikke kan opfattes som størrelser, der eksisterer 'i sig selv' uafhængigt af sproget.

3.1.2 Position vs. rolle

Positionering og begrebets analytiske implikationer fremsættes af Harré og Langenhove som et alternativ til det metaforiske begreb 'rolle'. Indvendingen mod rolle som begreb til at begribe menneskelig ageren består særligt i forhold til interpersonelle relationer, der forekommer mere dynamiske, end rollebegrebet umiddelbart indfanger og er videnskabsteoretisk funderet. Davies og Harré argumenterer for, hvorledes en anvendelse af begrebet 'rolle' vil udelade menneskers subjektive konstruktioner af fortid og fremtid som komponenter for det, der lader sig udfolde i nuet - og relaterer sig på den måde til deres skelnen mellem et immanentist og transcendentalt udgangspunkt. Det dramaturgiske perspektiv, som præsenteret af den canadiske sociolog Erving Goffman²⁰ fordrer, ifølge Davies og Harré, tanken om, at man kan tage roller 'af' og 'på', alt efter hvilket 'setting' eller kontekst, man befinder sig i - og at man hermed ikke tager højde for menneskers konstruktioner af deres tidligere erfaringer som iboende nuet. Davies og Harré mener, at begrebet 'rolle', som det afgørende for hvad der lader sig gøre, er begrænsende i forhold til at undersøge forhandlingsmæssige og dynamiske aspekter af social ageren, endvidere hvorledes menneskers subjektivitet netop udvikles (Davies og Harré 1990: 6). Her fremsætter Davies og Harré, at man må medregne subjekters 'autobiografiske fortid' ('autobiographies'). Ved at fortælle et fragment af sin autobiografi tildeler taleren parter og karakterer, både til sig selv og til andre, men også til dem, der bliver talt til, som netop siger noget om, hvordan subjektet ser sig selv; "*Positions are identified in part by extracting the autobiographical aspects of a conversation in which it becomes possible to find out how each conversant conceives of themselves and of the other participants, by seeing what position they take up in the story, and how they are then positioned*" (Davies og Harré 1990). Gennem fortællingen af en historie, en 'narrativ fiktion', placerer taleren sig i relation til narrativer, som man allerede er bekendt

²⁰ I Goffmans "The Presentation of Self in Everyday Life" (1990) anvender han et dramaturgisk perspektiv som perspektiv på menneskers interaktion. Helt grundlæggende fokuserer Goffman på mennesker i social interaktion, og han anvender *teatermetaforen* til at anskueliggøre dynamikken i interaktionen og de involveredes forskellige handlemuligheder. Dette giver et indblik i, hvordan personers ageren i forskellige situationer ikke er tilfældig. Han benytter sig blandt andet af metaforer som *optræden, scene, skuespillere og publikum, kulisser, regissør og bag-scenen*, til at forklare menneskers interaktion; hvordan man konstant forsøger at spille og opretholde et præsentabelt 'selv', samt beskytte publikum for utroværdige og pinlige optrædener (Goffman 1990).

med fra tidligere erfaringer. Disse tidligere erfaringer inddrages altså i talerens nutidige positionering af sig selv. Konceptet 'positionering' åbner op for, at man løbende placerer sig i konversationer i relation til de narrativer, som man allerede er bekendt med, hvorved man samtidig medbringer egne subjektive historier til disse narrativer.

Argumentet er således, at ved at gå fra 'rolle' til 'positionering' vil opmærksomheden, i forhold til at undersøge interpersonelle forhold, ligeledes skifte fra mere et ritualistisk og formelt perspektiv til et dynamisk og forhandlende. Interaktioner indebærer øjeblikkelige og omskiftelige tilskrivninger af rettigheder og forpligtelser ud fra, hvad der giver mening i den sociale kontekst. Positioner og forhandling hermed er et andet udtryk for denne tilskrivningsproces. Positioner er processuelle; de kan tildeles, optages, afvises, udfordres og forandres på et øjeblik. I dette perspektiv fremstår rollebegrebet begrænsende til at begribe interpersonelle relationer.

Det er netop ud fra positioneringsteoriens perspektiv på 'rolle' som begrænsende, at vores anvendelse af termen, i relation til ambassadørernes praksis, må anskues. En indvending vi kan relatere til udgangspunktet for vores problemfelt og de spørgsmål vi her stiller - spørgsmål positioneringsteorien lægger op til. I problemfeltet spørger vi til, hvilke roller ambassadørerne bruger, til at vise roller ikke holder stik. Når vi anvender termen 'rolle', er det ikke som teoretisk begreb, alligevel kan vi relatere vores anvendelse af termen til positioneringsteoriens indvending af rollebegrebet som statisk. At vi anvender positionering til at belyse en interaktion, hvor roller impliceres, medfører, qua vores konstruktivistiske udgangspunkt, at 'roller' må anskues som processuelle og i konstant forhandling. Derfor vælger vi bevidst at anlægge et positioneringsteoretisk perspektiv på ambassadørernes praksis, dette for netop at indfange det processuelle i rolleforhandlingen, endvidere for at kunne anlægge perspektiv på *hvad* der - i forhandlingsprocessen - opfattes som indhold i de enkelte roller.

3.1.3 Sprog som ageren

Udgangspunktet for positionering er ifølge Harré og Langenhove en måde at begrebsliggøre en analytisk tilgang til den sociale verden. Som uddybet skal sammenhængen mellem sprog og virkelighed ses som en relation, hvor det ikke kun handler om, hvorvidt sproget stemmer

overens med virkeligheden. Mening og betydning produceres gennem sproget, hvorfor de ikke kan opfattes som størrelser, der eksisterer 'i sig selv' uafhængigt af sproget, hvilket for positioneringsteori betyder, at virkeligheden med andre ord er diskursivt konstrueret. Diskurser henviser netop til det konstruerende, det eksistensgivende og ikke det repræsenterende eller virkelighedsrefererende.

Sproget eksisterer ikke i sig selv, kun i dets anvendelse - når vi siger noget, agerer vi samtidig, og når vi agerer, positionerer/positioneres vi. I forlængelse fokuserer sprogfilosoffen John Austin (1911-1960) i "How to do Things with Words" (1962) på anvendt sprogbrug i konkret praksis ud fra forståelsen, at ord får betydning gennem brugen af dem. "*We want to reconsider more generally the senses in which to say something may be to do something (and also perhaps to consider the different case in which by saying something we do something)*" (Austin, 1962: 91). Austin sigter med sin talehandlingsteori på at fremvise, hvorledes sprog må anskues som mere end en konstaterende mekanisme - tale er handling (Stormhøj 2010: 18). Austin udtrykker endvidere, at det at talehandle er performativt. Udtrykket performativ henviser til, at en handling, der benævner, samtidig både skaber og sætter det benævnte ind i virkeligheden (Stormhøj 2010: 42).

3.1.4 Positioneringstrekanten - illokutionær kraft vs. perlokutionær effekt

'Positioneringstrekanten', som illustreret af Harré og Moghaddam (2003), kan anvendes som et konkret analyseværktøj til at afdække, hvorledes deltageres handlinger og ytringer bliver meningsfulde og får kraft, herunder hvilke ytringer/handlinger der ikke har mulighed for at stå frem. Positioneringstrekanten indeholder tre grundbegreber; som har gensidig indflydelse på hinanden; 'position', 'talehandling' ('speech-acts') og 'narrativ' ('story-line'). En *position* kan betragtes en samling rettigheder og pligter til at udføre bestemte handlinger, men kan også indebære begrænsninger i forhold til en persons handlemuligheder. Positioner er dog foranderlige alt efter hvilket *narrativ*, de indgår i. Ydermere foranderlige i forhold til hvorledes dette *narrativ* udfolder sig i relation til de positioner, der optages (Harré og Moghaddam 2003: 5-6). Et *narrativ* kunne eksempelvis være ambassadørernes tilrettelagte workshops, hvor relativt bestemte *talehandlinger* gør sig gældende i forhold til de positioner, der indgår i dette *narrativ*. Eksempelvis vil der være forskellige rettigheder/pligter mellem ambassadører og deltagere, hvor specifikke ytringer vil være ulige distribueret. En

ambassadør tager ordet, byder velkommen og gennemgår dagens program. Denne talehandling ville højst sandsynlig optages på en anden måde, hvis det var en deltager, der gjorde det samme. Den centrale pointe er, at den samme ytring kan have forskellige meninger, alt afhængig af hvem der ytrer hvad til hvem. En talehandling bliver kun optaget som en handling, hvis den bliver opfattet som meningsfuld i forhold til episoden, hvori den udfolder sig, og hvor konversationens medlemmer har specifikke placeringer (Harré og Moghaddam 2003: 6). Ordene i sig selv er således ikke meningsbærere, men får en kraft, idet de bliver optaget som meningsfulde.

I forlængelse skelner Austin, i sit fokus på talehandling, mellem lokutionær, illokutionær og perlokutionær handling. Lokutionær handling kan forklares som det at ytre en lyd af ord, der giver mening. Ilokutionær handling er, hvad en person gør, idet personen udsiger noget/taler - det man siger med det sagte. Og endelig kan perlokutionær handling forklares, som det ens tale gør - *ved* det at tale (Austin 1962). Vi kan her eksemplificere med følgende konversation:

Person A: "Skal vi sidde udenfor?"

Person B: "Vejret er køligt".

Person A: "Du kan låne min jakke"

En illokutionær handling er i dette eksempel person B's svar "vejret er køligt". Det illokutionære består i, hvorledes udtalelsen, der foruden at kommunikere en information om vejret, samtidig implicit kan kommunikere betydningen "jeg fryser". Austin taler om, at tale kan have illokutionær kraft - den handling en person udfører gennem en udtalelse (talehandling). Ord har indvirkning/betydning. Foruden at kommunikere om vejret og dermed indirekte svare har person A opnået endnu et aspekt med sit svar "vejret er køligt". Person A opnåede tilbuddet om at låne person B's jakke. En perlokutionær handling henviser til den respons, andre har til en talehandling. Austin fremsætter følgende definition i forhold til at skelne mellem illokutionær og perlokutionær handling: "*[L]et us contrast both the locutionary and the illocutionary act with yet a third kind of act. There is yet a further sense (...) in which to perform a locutionary act, and therein an illocutionary act, may also be to perform an act of another kind. Saying something will often, or even normally, produce certain consequential effects upon the feelings, thoughts, or actions of the audience, or of the speaker, or*

of other persons..." (Austin 1962:101). Man kan hermed tale om, at noget har perlokutionær effekt - forstået som de (sociale) konsekvenser, der følger en talehandling - Her at person A tilbyder sin jakke som respons på person B's talehandling.

I forlængelse pointerer Davies og Harré, hvorledes en konversation udfolder sig gennem deltageres fælles bestræbelser på at gøre (eller forsøg på at gøre) deres egne og andres handlinger socialt forståelige og meningsfulde (Davies og Harré 1990). Dette bliver eksemplificeret med et 'håndtryk' – hvor man kan spørge, hvorvidt det udtrykker en hilsen, 'goddag', 'farvel' eller tillykke-ønskning? Håndtrykket tildeles mening i episoden, som den udfolder sig i - altså i relation til det narrativ, der gør sig gældende, og som håndtrykket indgår i. En konversation vil udspille sig som 'entydig', hvis den er organiseret omkring en samlet forståelse af det, der udspiller sig relevant (Moghaddam og Harré 2003: 6). Men hvad om håndtrykket blev opfattet anderledes end oprindeligt tilsigtet? Hvis håndtrykket ikke var ment som tillykkeønskning, men snarere et farvel. En central pointe er, at man kan udleve forskellige narrativer og det uden engang at være klar over det. Episodens anledning, narrativet, kan således siges at blive udfordret. Selv om et narrativ vanligvis følger allerede etablerede mønstre, er ikke det ensbetydende med, at et bestemt narrativ ikke kan ændres, udfordres, forhandles og igen reforhandles.

3.1.5 Former for positionering

1. grad af positionering refererer til den initiale positionering, når mennesker placerer sig relationelt til hinanden ud fra forskellige kategorier og narrativer. Et eksempel på 1. grads positionering kunne være under en workshop, når en ambassadør beder en deltager involvere sig i workshoppen og deltage. Eksempelvis i form af at indtage et af en øvelses angivne svar og altså en af de forberedte positioner. Både ambassadør og deltager positioneres i denne udveksling. Ambassadøren som en, der har ret til at instruere deltageren og deltageren som en, der skal instrueres og lader sig instruere af ambassadøren. Her er flere scenarier mulige: enten følger deltageren anvisningen og dermed ambassadørens position om sig selv som instruktør og deltagerens som den, der skal følge instruks, hvorved narrativet forløber uden afbrydelse. Eller deltageren kan i konversationen forholde sig forhandlende til den tilbudte position, for eksempel ved at modsætte sig eller svare anderledes end det angivne svar. Derved opstår en 2. grad af positionering, idet den 1. grad, inden for samme

konversation, betvivles og sættes til forhandling. Hvis en deltager 'modsetter' sig eller stiller spørgsmål, til eksempelvis et spørgsmål eller en leg, kan dette ses som udtryk for dynamikken mellem 1. og 2. grad af positionering. Det narrativ der følger 2. grad af positionering vil være ændret fra 1. grads narrativ. Sidstnævnte narrativ gik på selve anvisningen og ambassadørens berettigelse til at angive denne, mens det nye narrativ går på selve forhandlingen af første narrativ *"In other words, second order positioning occurs when the first order positioning is not taken for granted by one of the persons involved in the discussion"* (Harre og Langenhove 2003: 20).

I forlængelse af den 2. grad af positionering, bliver ydermere en 3. grad mulig. Denne henviser til en reagerende positionering uden for den oprindelige konversation. En positionering der kan indebære andre personer, end de der var involveret indledningsvist. Dette kunne eksempelvis være, når en ambassadør forholder sig til spørgsmål om episoder fra de observerede workshops under de efterfølgende interviews. Her vil en medvirkende fra workshoppen forholde sig til tidligere konversationer og dermed positioneringer i en ny konversation, hvorved der atter åbnes for mulige repositioneringer.

3.1.6 Opsummering

Med positionering ønsker vi at undersøge, hvorledes deltagere og ambassadører, gennem den sociale interaktion som denne finder sted under de enkelte workshops, positionerer sig selv og andre i en gensidig positioneringsproces. Vi vil undersøge, hvorledes roller udfolder sig i praksis, når ambassadørerne vil vise, hvorledes roller ikke holder stik. Man kan her spørge, hvad der spiller ind på positioneringsmulighederne - hvilket rum er det ambassadører og deltagere bevæger sig i, når de vil lege med de forskellige rollers meningstillæggelser? Vi ønsker her at supplere positioneringsteorien med et perspektiv i forhold til de retninger ambassadører og deltagere indtager gennem specifikke roller og hvordan de kan agere og handle; hvad der lader sig gøre. Her kan Sara Ahmeds teoretisering over 'hvidhed' medføre et perspektiv i forhold til de meningstillæggelser, der knytter sig til rollerne.

3. 2 Sara Ahmeds 'hvidhed'

'Dialogambassadørerne' arbejder med fordomme og muligheden for at lege med forståelser tilknyttet nationalitet, kultur, køn og religion. Et ambassadørteam er sammensat af en etnisk

dansk og en arabisk og/eller muslimsk dansker, en jordaner og en egypter. Sammensætningen er, under de enkelte workshops, tiltænkt funktion som kilde til formodninger og fordomme og ambassadørerne indtager i relation hertil forskellige roller baseret netop på deres nationalitet, kultur, religion, køn og etnicitet. Sara Ahmed retter et perspektiv på 'hvidhed' for at klargøre 'hvidhed' som kastende perspektiv på praksis i forhold til, hvordan mennesker "tager form" i et rum. Hvidhedsterminologien kan medføre et diskursorienteret perspektiv i forhold til netop kategorier som nationalitet, etnicitet, religiøsitet og køn. Som teori kan 'hvidhed' belyse de retninger, specifikke kroppe indtager og hvordan de kan agere og handle; hvad der lader sig gøre. Det er her centralt at se på, hvordan ambassadørerne, gennem lege med fordomme, forsøger at opløse deres roller samtidig som de viser sig at være ret bundne af rollerne - igen *hvad* spiller ind på de forskellige 'kroppes' mulighed for ageren?

I artiklen "A Phenomenology of Whiteness" (2007) fokuserer Sara Ahmed på studiet af 'hvidhed' gennem fænomenologiske briller. Til at indkredse sin tilgang og anvendelse af begrebet 'hvidhed' tager Ahmed udgangspunkt i elementer, hun mener, definerer videnskabelig ængstelse ved begrebet. Ahmed deler ikke denne anke mod begrebet. Anken består i formodede konsekvenser ved at anvende 'hvidhed' som et primært objekt for viden. Her menes, at ved at skabe rum for at tale om 'hvidhed' kan man ende med at tingsliggøre eller materialisere 'hvidhed' som en fastlagt kategori – en objektiv størrelse. En anke ofte ud fra spørgsmål som eksempelvis hvad der sker, når 'hvidhed' bliver et genstandsfelt for undersøgelse. Hvad betyder det at synliggøre tegn på privilegium? Kan et studie af 'hvidhed', qua objektivering af 'hvidhed', producere en yderligere tilknytning til 'hvidhed'? Overvejelser der som kritikpunkt lægger vægt på betydningen af et studies involvering med selvsamme objekt (Ahmed 2007: 149). *"Whiteness could be described as an ongoing and unfinished history, which orientates bodies in specific directions, affecting how they 'take up' space"* (Ahmed 2007: 150). Dermed bliver 'hvidhed' for Ahmed et fænomenologisk anliggende. Uden at gøre begrebet et ontologisk givet ønsker hun at undersøge, hvad begrebet "gør" – som et begreb der er modtaget og blevet til noget givet. Med en fænomenologisk tilgang mener Ahmed, det er muligt at komme ud over det kritiske fokus på 'hvidhed' som resulterende i, at begrebet bliver et ontologisk givet objekt (Ahmed 2007: 150). Hun mener, 'hvidhed' derimod må erkendes som en social konstruktion, og at det fænomenologiske studie

af begrebet må omhandle, hvordan 'hvidhed', som tilsyneladelse, fremtræder for mennesker - det vil sige, hvorledes 'hvidhed' erfares, bevidstgøres, materialiseres og bliver virkelig. Ahmed ønsker altså at fastholde et fokus på 'hvidhed' og ikke på hvad forskere 'gør' ved begrebet. Dette ved at anskue begrebet som en kategori af erfaring - noget oplevet, der gennem oplevelsen opløses som kategori og bliver almen (Ahmed 2007: 150).

Derved imødekommer Ahmed mange akademikers berøringsangst for begrebet, dette ved at fokusere på at en tingsliggørelse af begrebet ikke er forårsaget af 'hvidhed' som genstandsfelt, men må anskues som netop en effekt af 'hvidhed'. *"To proceed as if the categories do not matter, because they should not matter would be to fail to show how categories continue to ground social existence"* (Ahmed 2012: 182). Ahmed tager dermed afstand fra teoretiske tilgange, der betragter italesættelse af kategorier (eksempelvis 'race') som et problem i sig selv - vi løser ikke problemet ved at 'aflære' os vanen med at italesætte race. Kategorierne forsvinder ikke, hvis vi blot stopper med at italesætte dem - kategorierne kan stadigvæk erfares og vil stadigvæk præge baggrunde og udgangspunkter for menneskelig erfaring. Det er, når man 'overser' eksempelvis 'race', at racisme bliver reproduceret - en fænomenologisk tilgang indebærer at rette fokus på det, der bliver overset - dette ved i særdeleshed at vægte et fokus på det, der allerede er blevet overset (Ahmed 2012: 182).

Med andre ord må 'hvidhed' anskues som en virkning af racialiseringsprocesser, hvorigennem racer er tillagt og tillægges betydning. Det er netop Ahmeds processuelle perspektiv i arbejdet med 'hvidhed', vi mener, der kan perspektiveres til dialogambassadørprojektet. Vi mener hvidhedsterminologiens perspektiv på race og racialiseringsprocesser på lignende vis kan anvendes i relation til etnicitet, nationalitet, religion og køn, der tilsvarende race kan ses som sociale konstruktioner. Det er vores hensigt at fremanalysere et perspektiv på elementer af dialogambassadørprojektet som praksis, hvor ovenfornævnte kategorier på både direkte og indirekte samt bevidst og ubevidst vis erkendes ud fra deres mere eller mindre eksplicite positionering til 'hvidhed' / 'ikke-hvidhed'. Dermed er hensigten et indblik i praksis, der viser 'hvidhed' som omhandlende mere end race og racialisering, men nærmere en kompleks proces, hvor flere kategorier på en gang bringes i spil. Et perspektiv, vi mener, er yderst væsentlig i forhold til, hvad det er, dialogprojektet gør og kan i relation til dets centrale ambition om at komme ud over "det kunstige skel mellem os og dem".

3.2.1 Hvidhedsterminologien konkret

Ifølge Sara Ahmed influerer 'hvidhed' på, hvordan mennesker "tager form" eller fremtræder ('take up' space) i et rum, dette ved at udpege retninger for kroppe i forhold til hvordan de kan agere og handle; hvad der lader sig gøre. Ahmed ser 'hvidhed' som en vane, der danner baggrund for social ageren og menneskers 'oplevelse' af verden. Hendes tilgang er, gennem ikke-hvide personers erfaringer i "en hvid verden", at udforske hvordan 'hvidhed' udbredes og bliver, med Ahmeds ord; "worldly" (verdslig eller almen på dansk), dette når nogle 'kroppes' tilsynekomst fremhæves og "ses" mere end andres (Ahmed 2007: 149). Med verdslig mener Ahmed, at 'hvidhed' skal ses som en kategori af erfaring, hvis kategorisering 'forsvinder' gennem erfaringen; "*Whiteness describes the very 'what' that coheres as a world*" (Ahmed 2010). 'hvidhed' fremsættes altså som en grundlæggende faktor i det meningsgivende, hvormed hun mener, at den bliver eller nærmere opleves som almen - det almindelige. 'hvidhed' er den anonyme, ikke-synlige kategori, der til trods herfor til stadighed skal ses som fungerende som en kategori, dvs. at den på diskursiv vis influerer på forståelser og meningsdannelser, samtidig som den er under konstant påvirkning og dermed udvikling. 'hvidhed' som en ikke-synlig kategori relaterer endvidere til, hvad Ahmed mener, når hun taler om "en hvid verden", dette at det hvide opleves som udgangspunktet og normen, det der er ubemærket - verden er hvid, og det er herfra andre farver erkendes og tager form. Den fænomenologiske tilgang til begrebet 'hvidhed' kan hjælpe til at synliggøre de vaner, 'hvidhed' fungerer gennem - som det ikke-bevidste udgangspunkt for erfaring samt det bagvedliggende i forhold til det givne (Ahmed 2007: 150). Til netop at synliggøre hvorledes 'hvidhed' kan fungere som en mere eller mindre ubemærket diskursiv kategori, bringer Ahmed spørgsmålet om *orientering* i centrum.

3.2.2 Orientering

Ahmed fremsætter orientering som en forudsætning for at forstå, hvorledes 'hvidhed' fungerer. Dette ud fra, at når mennesker (inter-)agerer og handler i verden, er det altid med udgangspunkt i en forståelsesramme og en logik, der på én og samme tid giver og producerer mening. Med andre ord forstås orientering som en slags navigation, der forudsætter pejlemærker, ellers ville man famle i blinde. Vi mener, at man på metaforisk vis kan beskrive Ahmeds teoretisering over orientering som en lyskegle, der gør navigation i et ellers mørkt

rum mulig. Men lyskeglens faldested er ikke vilkårlig, den kan derimod spores til den lygte, der lyser og dermed også den person, der holder lygten i bestemte retninger. Derved fremstår pointen, at enhver handling indebærer orientering, der omvendt *altid* er et spørgsmål om et startsted. Ahmed henviser her til Husserl i dennes fremhævelse af 'her' som udgangspunktet for forståelse – eller som "*the zero-point of orientation*" (Ahmed 2007: 151) og dermed også det punkt hvorfra andre steder anskues som forskellige fra 'her'. Orientering kan i forlængelse her give indblik i, hvorfor markering af forskelle mellem 'her' og 'der' opleves som af betydning. "*Orientations are about how we begin, how we proceed from 'here' (...) The starting point of orientation is the point from which the world unfolds: the 'here' of the body, and the 'where' of its dwelling. Given this, orientations are about the intimacy of bodies and their dwelling places*" (Ahmed 2012: 151).

Det centrale er altså både startstedet og "*the dwelling places*" eller 'steder for dvæle' på dansk, der hvor man føler sig 'hjemme' og komfortabel – ens komfortzone - som af afgørende betydning for det, vi ser og kan se det, og endvidere det, vi er opmærksomme på, hvilket - i en cirkulær proces - igen afhænger af, hvordan vi ser og hvorhen vi ser. Når vores fokus ikke må opfattes som tilfældigt eller vilkårligt og når en krops ophold i tid og sted altid skal ses som udtryk for orientering, betyder det tilsvarende, at de elementer eller de personer, kroppen møder og interagerer med, *formes* gennem kroppens fokus og handlinger. "*Bodies are shaped by this contact with objects. What gets near is both shaped by what bodies do, and in turn affects what bodies can do*" (Ahmed 2012:152). Dette betyder, at de elementer (ting eller personer), vi kan se og forstå, determineres af de orienteringer, vi allerede har foretaget - den vej vi vender. Hvis vi her relaterer orientering til vores fremsatte metafor om en lyskegle, fremstår pointen, at de objekter, lyskeglen dvæler eller hæfter sig ved og som opfattes som familiære eller genkendelige og tildeles mening i mødet med keglen, samtidig skal ses i perspektiv til lyskeglens *altid* begrænsede udsyn. På den måde bliver orientering ikke kun et spørgsmål om tilsyneladelse og italesættelse af pejlemærker – i form af normer, vaner, det verdslige eller almene, men om tilsvarende at hæfte sig ved de elementer, der ikke bemærkes eller genkendes under lyskeglens strejfen.

Netop spørgsmål om orientering, som udtryk for diskurs, der på en og samme tid muliggør og begrænser ageren samt kan give indblik i det anerkendte og ikke anerkendte, kan relateres til dialogambassadørernes praksis under workshopperne. Her beskæftiges deltagere og ambassadører på én gang fysisk og mentalt; via deres kroppe indtager de positioner, der

skal fortælle noget om, hvem de er og hvordan de ser sig selv og andre – workshoplegene er udarbejdet forud og roller på forhånd uddelt, men hvilke "kroppe" tildeles hvilke roller og positioner? Og hvilke positioner kan ikke indtages af hvilke "kroppe"? "... orientations are about the directions we take that put some things and not others in our reach" (Ahmed 2007: 152).

3.2.3 'Hvidhed' som orientering

'hvidhed' som perspektiv på ageren og som et spørgsmål om orientering bliver, ifølge Ahmed, et spørgsmål om relationen mellem fænomenologi og race. Det er her, Ahmed anvender en ikke-hvid persons perspektiv på en krops mulighedsrum ved at inddrage Frantz Fanons "Black Skin, White Masks" (1986)²¹. Her beskriver Fanon, hvorledes han som en ikke-hvid person, i sin udførelse af umiddelbart helt almindelige dagligdags handlinger, oplever en racemæssig bevidsthed om egen krop i udførelsen af disse handlinger. En umiddelbar almindelig og banal handling, som at sidde ved et bord og ønske at ryge, indebærer for Fanon langt mere end handlingen at ryge. Enhver krop befinder sig i sine handlinger i en eller anden grad i en gensidigt opfattende relation til andre kroppe. Det, som ikke-hvid, at ville ryge kommer i mødet med den hvides blik til netop at handle om en ikke-hvid, der udfører en handling og ikke om handlingen alene. *"The real world challenged my claims. In the white world the man of color encounters difficulties in the development of his bodily schema. Consciousness of the body is solely a negating activity. It is a third-person consciousness"* (Fanon i Ahmed 2007: 152). I forlængelse forklarer Ahmed, hvorledes handlinger derfor må blive et spørgsmål om, hvilke bærende diskurser – det familiære - der omgiver det rum, praksis udfolder sig i *"Doing things' depends not so much on intrinsic capacity, or even upon dispositions or habits, but on the way in which the world is available as a space for action, a space where things 'have a certain place' or are 'in place'"* (Ahmed 2007: 153).

De bærende diskurser, der omgiver praksis, kan kaste lys på, hvad der spiller ind, når Fanon, i sin ikke-hvide krop, oplever udfordringer i "udviklingen af hans 'kropslige skema'" (hvorledes en krop fremtræder for sig selv og sin omverden som et visuelt objekt tillagt betydninger) dette i form af at de forståelser, der tillægges eller forbindes med hans krop,

²¹ Fodnote Frantz Fanon (1925-1961) Fransk forfatter og psykiater, født på Martinique. Med "Black Skin, White Masks" understreger Fanon races og kolonialismes psykologiske strukturer.

ikke er elementer, han kan kontrollere. Dermed oplever Fanon begrænsninger i forhold til hans krop 'frit' kan foretage sig uden at gøre opmærksom på sig selv. Det er Ahmeds pointe, at 'hvidhed' har betydning for det rum af muligheder, der står til rådighed for de enkelte kroppe. Man må se dybere end den 'overfladebetydning', der tillægges kroppe gennem fysiske sanser. En krop indebærer mere end det, vi kan røre, fornemme og se med det blotte øje. De betydninger, der tillægges kroppe, skal også ses i en historisk racemæssig sammenhæng. Fanon kalder denne dimension, i opfattelser af kroppe, for et 'historisk-racialt skema' "*Below the corporeal schema I had sketched out a historic-racial schema. The elements that I used had been provided for me not by 'residual sensations and perceptions primarily of a tactile, vestibular, kinaesthetic, and visual character,' but by the other, the white man, who had woven me out of a thousands details*" (Fanon i Ahmed 2007: 153).

På fænomenologisk vis udelukkende at opfatte kroppe gennem 'det kropslige skema', gennem det sanselige, er ifølge Fanon utilstrækkeligt. Kroppe er objekter sammenlagt udgjort af flere dimensioner og her kan 'det historisk-rationale skema' fungere som den prisme, der kaster et mere komplekst lys på en krop og dens ageren. "*the racial and historic dimensions are beneath the surface of the body described by phenomenology, which becomes, by virtue of its own orientation, a way of thinking the body that has surface appeal*" (Ahmed 2007: 153). Samtidig som vi altså skal ud over at tænke kroppen ud fra dens sanselige overflade, gør den historicitet, der er tilknyttet 'det historisk-rationale skema', det umuligt at opfatte en krop som lig en skal, hvis overflade er uden betydning. Dette ved at vi bliver bevidste om, hvorledes kroppe er konstruerede med 'surface appeal', der henviser til, hvordan vi genkender og tillægger betydning til en krops overflade, hvilket videre influerer på den mening, der tillægges personen 'bag' kroppen.

Ahmed mener, at Fanons arbejde viser, at den betydning, der tillægges kroppes overflade, er udtryk for en racialiceringsproces "*If the world is made white, then the body-at-home is one that can inhabit whiteness*" (Ahmed 2007: 153). Af ovenstående eksempel med Fanon, der foretager en handling (at ville finde cigaretter og ryge) fremstår, hvorledes han i situationen indtager en bevidsthed på flere planer. Det at være i en racialiseret hud medfører for Fanon, at han er 'synlig' og bevidst om denne synlighed. Kroppe udfører handlinger eller har kapacitet til at udføre handlinger, men kun ud fra familiaritet til den verden, de indtager og bebor. Fanon er konstant bevidst om, hvorledes hans krop meningstillægges, men har ikke kontrol herover. Der er altså tale om en diskursiv proces, hvor race ikke kun afbryder og

indvirker på en krops agens og handlerum, men strukturerer måden hvorpå den opererer. Ahmed mener, at vestlig kolonisering har udbredt indvirkning på, hvorledes kroppe er formet. Kolonisering har indvirkning på, hvilken verden kroppe arver og hvad der er givet, når en krop kommer til verden. *"This is the familiar world, the world of whiteness, as a world we know implicitly. Colonialism makes the world 'white', which is of course a world 'ready' for certain kinds of bodies, as a world that puts certain object within their reach"* (Ahmed 2007: 154). Kroppes synlighed er altså ikke vilkårlig, historien spiller ind på og former, hvordan kroppe kommer op til overfladen, så at sige, og hvad der er synligt på overfladen. I mødet med andre tillægges vores krop elementer som eksempelvis race, etnicitet, køn. Når sådan et element bliver et socialt og kropsligt givent, er der netop tale om arv fra historien.

Orientering spiller her den rolle, at et rum er præget af diskurser, der indvirker på, hvorledes mennesker nedarver opnåelsen af nogle objekter. Objekter overleveres indenfor, *hvad* der er synligt for den enkelte. Ifølge Ahmed skal 'hvidhed' ikke forstås som et sådant opnåeligt objekt, men nærmere at 'hvidhed', eksempelvis i form af en lyskegle, er et navigationsværktøj, der fremhæver specifikke muligheder. *"By objects, we would include not just physical objects, but also styles, capacities, aspirations, techniques, habits. Race becomes, in this model, a question of what is within reach, what is available to perceive and to do 'things' with"* (Ahmed 2007: 154).

Sara Ahmeds hvidhedsbegreb kan kaste et perspektiv på, hvorledes mennesker "tager form" i et rum, samt hvad der spiller ind på de forskellige 'kroppes' muligheder for ageren. Et perspektiv Ahmed udforsker videre i sin bog *On being included – Racism and Diversity in Institutional Life* fra 2012. Ahmeds fokus er her på det institutionelle liv og hun belyser, hvorledes nogle kroppe (og ikke andre) er "at home" - familiære - i institutioner, der antager visse kroppe som deres 'norm' - hvorledes nogle kroppe (og ikke andre) bliver synlige. Dette gør Ahmed ved at anlægge et 'strangermaking' perspektiv - erfaringen af ikke at tilhøre og følelsen af at være "out of place" - at blive en 'fremmed' i det, man betragter som sit hjem (Ahmed 2012: 1-3). Gennem en etnografisk redegørelse af, hvad hun betegner som "the diversity world", undersøger Ahmed, hvorledes denne verden tager form, når 'diversity' (herefter 'mangfoldighed') bliver anvendt som en beskrivelse.

3.3 Sara Ahmeds mangfoldighedsstudie

Konteksten for Ahmeds undersøgelse af mangfoldighed er forskellige højere uddannelsessektorer i henholdsvis Australien og Storbritannien, hvor fokus er på, hvorledes mangfoldighed optræder og udfolder sig i det institutionelle liv. Ved at undersøge institutioners 'mangfoldighedspolitikker' og deres fokus på 'mangfoldighed' i deres uddannelsesstrategier har Ahmed fokus på, hvad mangfoldighed "kan" og "gør" for hermed at spore, hvad der *ikke* kommer til syne i en mangfoldighedsverden. Den fænomenologiske linse, som beskrevet i forhold til Ahmeds hvidhedsterminologi, er ligeledes et perspektiv, hun anvender i studiet af mangfoldighed. Ahmeds udfoldelse af 'mangfoldighed' henviser til forskelligheder - forskelligheder der træder frem på baggrund af bestemte *orienteringer*, hvorved ligheder overses. Hendes centrale pointe er, at når man anser noget som værende mangfoldigt eller mere mangfoldigt end andet, er der blot nogle ting, der kommer til syne. Lyskeglens strejfen belyser altså bestemte aspekter, hvorved andre aspekter bliver negligeret. Det, at noget kan udpeges som værende forskelligheder, siger derudover mere om det, der danner baggrunden - baggrunden forstået som det, der tages for givet, og som gør, at noget kan udstikke som værende forskellighed.

Ahmed retter fokus på, hvorledes mangfoldighedsarbejde i sig selv kan betragtes som en fænomenologisk praksis, da mangfoldighedsarbejde handler om at ændre institutionens 'baggrund'. Mangfoldighedsarbejdere er netop ansat til at stille spørgsmålstegn ved institutionens automatiske tænkning og belyse det, der træder i baggrunden, når 'forskelligheder' træder frem for øjet - dette for at lade det 'oversete' komme til syne, så institutionen kan udfolde sig som mangfoldig - at 'institutionalisere' mangfoldighed (Ahmed 2012: 15, 29). Ahmed skriver: *"To be in the world is to be involved with things in such a way that they recede from consciousness. When things become institutional, they recede. To institutionalize x is for x to become routine or ordinary such that x becomes part of the background for those who are part of an institution"* (Ahmed 2012: 21). Institutionalisering beskrives altså som det, der bliver og udgør baggrunden. At være "i" institutionen er at "være enig" med det, som udgør baggrunden, eller snarere; at dele det som er ikke-synligt og dermed tages for givet (Ahmed 2012: 25).

Betragtningen af mangfoldighedsarbejde som en fænomenologisk praksis kan man relatere til ambassadørerne, der forsøger at belyse det, der træder i baggrunden, når man tillægger mening til en bestemt krop, et ydre eller udseende. Ved 'assumption game' spørger

ambassadørerne eksempelvis ind til deltagernes begrundelser for, hvorfor de har placeret sig, som de har. Herunder hvilke kriterier de har valgt at placere sig ud fra, for endelig at reflektere over egen placering. Legen lægger således op til at belyse de usagte udgangspunkter for, hvordan og hvorfor man danner formodninger om 'den anden'. Ahmeds centrale pointe er dog, at processen - hvor man ønsker at revidere samt sætte spørgsmålstegn ved, hvorledes bestemte 'forskelligheder' træder frem - samtidig er foretaget på baggrund af bestemte orienteringer.

3.3.1 Forskellige "enheder" der udgør en "helhed"

Ved at foretage interviews med mangfoldighedsarbejdere redegør Ahmed for paradokser, som disse står overfor i deres arbejde med at skabe mangfoldighed. Disse paradokser teoretiseres ved Ahmeds illustration af, hvorledes institutionen kan blive forestillet som en "organisk" krop - en krop som er udgjort af mange sammenhængende parter, som alle bidrager til kroppens (institutionens) velbefindende. Med andre ord kan institutionen blive anset som en 'helhed', der er udgjort af parter/'enheder', og hvor kommunikationen mellem de forskellige parter er væsentlig i forhold til den overordnede optræden/præstation af institutionen. Enhederne indgår i et system, hvor de overfører viden til enhver part, hvor de hver især har deres funktion og formål, men hvor alle deltager i det overordnede velbefindende af kroppen eller maskinen. Målet er, at mangfoldigheden, via de 'forskellige' enheder, skal gennemsyre hele systemet (Ahmed 2012: 28- 29).

Mangfoldigheds-praktiserende arbejder for, at mangfoldighed skal blive forankret i det, der træder i baggrunden for dermed at gøre det 'selvfølgelig'. De har til opgave at rette opmærksomhed på det, der bliver 'overset' som en rutine eller et helt naturlig 'træk' ved organisationen (Ahmed 2012: 22). Ved at belyse den udtalte baggrund ønsker de at sætte spørgsmålstegn ved, hvorledes bestemte 'forskelligheder' udstikker fra baggrunden, for dermed at ændre noget ved institutionens eksistens - at ændre dens baggrund, der gør, at bestemte forskelligheder kan udskille sig. Det paradoksale er, at denne belysning netop er foretaget på baggrund af bestemte orienteringer; når man belyser 'oversete' aspekter, er det samtidig ud fra et startsted - lyskeglens strejfen er væsentlig i forhold til det, der bliver belyst, og hermed også det, som forbliver mørkelagt - baggrunden - som gør, at det belyste fremtræder og 'ses'. Idet man belyser, hvordan 'forskelligheder' træder frem for øjet, tager

man samtidig udgangspunkt i en baggrund og bekræfter dermed disses 'forskelligheder' som noget, der *kan* udstikke sig fra baggrunden. 'Forskelligheder' kan således betragtes som 'enheder', der er enheder, netop fordi de lader sig udstikke fra den 'helhed', de indgår i. Mangfoldighedspraktiserende, der har til opgave at gøre mangfoldighed givent, hvor målet er, at man ikke længere 'ser' enhederne, 'ser' stadigvæk bestemte 'enheder' fra den helhed, de indgår i. I denne proces, hvor man ønsker at opnå mangfoldighed, er der således nogle bestemte 'enheder', man kan tilføje institutionen for at gøre denne mangfoldig. Udpegelsen af disse enheder eksponerer dog i sidste ende blot hvad, der allerede er på plads i institutionen, hvor 'enhederne' bekræftes/reproduceres som noget, der ikke allerede er givet, og som derfor skal tilføjes. 'Enhederne' bliver således afsløret som værende fraværende i institutionen. Netop i denne proces holdes baggrunden 'intakt' (Ahmed 2012: 33). Processen cirkulerer således om sig selv, hvor de tilsigtede effekter ikke nødvendigvis får samme faktiske effekter.

Enhederne, der kan udpeges som forskelligheder, siger altså mere om det, der udgør institutionens baggrund, dens helhed. Ahmed pointerer endvidere, hvordan mangfoldighed ofte bliver associeret med bestemte kroppe, som igen former, hvordan institutionen bliver betragtet (Ahmed 2012: 10). I spørgsmålet om hvad der træder i baggrunden, når man betragter noget som en mangfoldighed, redegør Ahmed for, hvorledes 'hvidheden' er blevet institutionaliseret som institutionens 'ideal' (Ahmed 2012: 40). Dette eksemplificeres med, hvorledes organisationer gennem en mangfoldighedsrekruttering sørger for at være en organisation "of color" ved at rekruttere 'andre' farver. 'Andre' farver referer her til det, som udstikker sig som en 'anderledeshed' fra den 'hvidhed', der allerede er på plads. Der er dog utilsigtede konsekvenser ved netop denne proces; på den ene side skjules 'hvidheden', samtidig med at den eksponeres ved at demonstrere nødvendigheden i at fremskaffe nye medlemmer for at gøre organisationen farverig. Tanken om at mangfoldighed handler om de personer, som "ser anderledes ud", viser således, hvordan man kan holde 'hvidheden' intakt (Ahmed 2012: 33).

Ahmeds teoretisering om institutionaliseret 'hvidhed' kan være et analytisk blik i forhold til at få øje på de skygger og konturer, der udgør baggrunden. Hvad der ikke eksplicit kommer til syne, men som implicit opererer. I relation til vores genstandsfelt bliver dette relevant i forhold til ambassadørernes ambition om at diskutere og vise, hvorledes deres roller står til forhandling. Ambassadørsammensætningen er udgjort af bestemte 'enheder',

som tilsammen udgør en 'helhed'. Ahmeds teoretisering af 'enheder' og 'helheder' kan her kaste et analytisk blik på, hvorledes ambassadørerne på en og samme gang vil lege med markerede forskelligheder, dette ud fra et rationale om at ambassadørerne netop kan dette på grund af deres bestemte sammensætning. Paradokset ved at arbejde for at gøre ens egen rolle unødvendig, men hvor selvsamme mål nødvendiggør ens rolle, finder vi interessant i relation til ambassadørernes sammensætning og deres mål om at vise, hvorledes deres roller ikke kan indtages på entydige måder. Ahmed påpeger dette paradoks ved at henvise til, hvordan mangfoldighedspraktiserende kun har et arbejde, fordi de endnu ikke har formået at institutionalisere mangfoldighed: *"The diversity worker has a job because diversity and equality are not already given; this obvious fact has some less obvious consequences. When your task is to remove the necessity of your existence, then your existence is necessary for the task"* (Ahmed 2012: 23). Mangfoldigheden, som noget der eksplicit bliver arbejdet hen mod, får implicit andre konsekvenser, da det er 'hvidheden' i sig selv, der bliver eksponeret i rekrutteringen af 'andre farver'. Blot ved deres tilstedeværelse og eksistens udgør medlemmer 'of color' således selv de 'enheder', som man netop arbejder for at gøre unødvendige og ikke-synlige - som en del af det givne ved institutionens baggrund. Ahmed påpeger, at mangfoldighedsarbejde således ofte handler om at komme op mod det, hun betegner som institutionens 'mur' ('brick wall'). Når mangfoldigheds-praktiserende oplever problematikker, i forhold til deres arbejde og endvidere deres tilstedeværelse som hindrende for deres arbejde, er det fordi, de bliver bevidste om denne 'mur'.

3.3.2 At komme op mod 'muren'

Muren kan betragtes som det ikke-bevægelige - institutionens 'common-sense'-rammer - som der ikke sættes spørgsmålstegn ved, men som mangfoldigheds-praktiserende netop er ansat til at adressere. Gennem mangfoldigheds-praktiserendes arbejde med at ændre noget ved institutionens eksistens - eksempelvis via rekruttering af nye 'kroppe' - er det således enhederne selv - de nye kroppe - der udgør den 'mur', som mødes, når der arbejdes for at komme op mod det, der ikke er bevægeligt (Ahmed 2012: 10, 29). Væggen kommer dog kun til syne for dem, der kommer op mod den, mens den for andre slet ikke optræder. For de mennesker, for hvem en væg ikke figurerer, bliver institutionen betragtet som værende åben, fri og mangfoldig (Ahmed 2012: 174). Hvorvidt man møder muren er et spørgsmål om,

hvorvidt man rent faktisk arbejder på at ændre/ rykke ved institutionens baggrund, eller om man snarere arbejder på at ændre *opfattelserne* om det, der allerede er det givne i en organisation.

Ahmed påpeger, at arbejdet med at komme 'ud over' noget samt ændre opfattelse af noget også kan fungere som reproducerende for netop det, man ønsker at korrigere eller råde bod på. Dette illustreres ved at vise, hvorledes mangfoldighedsarbejde ofte handler om at ændre opfattelser af 'hvidhed' snarere end om at ændre organisationens 'hvidhed' (Ahmed 2012: 34). Herudover påpeger Ahmed, at man kan skabe en "kritisk hvidhed", som indebærer en antagelse om, at en 'hvidhed's-diskurs ikke længere opererer, netop fordi man er bevidst om den; *"Critical whiteness might operate as a way of not seeing in the fantasy of being seeing: the critical white subjects, by seeing their whiteness, might not see themselves as participating in whiteness in the same way"* (Ahmed 2012: 179). Den kritiske tilgang til 'hvidhed' i sig selv indebærer hermed en orientering, hvor 'hvidheden' ikke antages som en orientering, fordi man allerede forudser den. Ahmeds væsentlige pointe er, at dette dog ikke er ensbetydende med, at 'hvidhed' ikke har indflydelse på vores orienteringer. Selvom den ikke længere bliver 'set', betyder det ikke, at den ikke opererer. 'Hvidheden' reproduceres netop ved, at den forbliver et implicit udgangspunkt for de eksplicite handlinger.

3.3.3 Ahmed relateret til vores problemfelt

Ambassadørerne vil 'rykke' ved de forventninger, deltagerne har til et bestemt udseende eller ydre - dette ved at belyse de usagte udgangspunkter, der danner rammerne for disse. Ambassadørerne vil facilitere en proces, hvormed man gennem en begrundelse 'afslører', hvad baggrunden for forventninger til ambassadørernes facader er. Herunder er målet at vise, hvorledes disse forventninger ikke nødvendigvis holder stik. Relateret til Ahmeds distinktion mellem at ændre opfattelse af 'hvidhed' og at ændre selve 'hvidheden' kan man sætte spørgsmålstejn ved, hvorvidt legen fordrer en ændring af opfattelser af baggrunden for, at man tillægger en bestemt krop bestemt betydning, eller om det er selve baggrunden, der ændres. Sagt på en anden måde; drejer aha-oplevelsen sig om at ændre opfattelsen af det, som tages for givet ved bestemte kroppe, eller er aha-oplevelsen netop en ændring af det, som tages for givet, så man herved *ikke kan* danne mening på baggrund af bestemte kroppe?

Hvilke orienteringer anlægger ambassadørerne, når de udleder på baggrund af deltageres ageren i legene? Hvilke kroppe bliver synlige? Som Ahmed påpeger, er ankomsten af nogle kroppe mere synlig end andres. Dette afslører, hvilken forventning der er til, hvem der vil ankomme. I forlængelse fremhæver hun ordet 'expect', hvilket stammer fra det latinske ord 'spectare', der betyder "to look"; *"An expectation of who will turn up is not only an expectation of how they will look but also a looking for a looking out for. An expectation can be hopeful and directive. If you expect such-and such to turn up, and they turn up, an expectation has been met"* (Ahmed 2012: 42). Ved 'assumption game' vil ambassadørerne lege med forventninger og 'afsløre', hvad deltagerne egentlig 'ser', når de betragter et udseende som værende meningsbærer for bestemte kvaliteter, interesser o.l. - med andre ord hvad deltagerens "looking out for" indebærer. Spørgsmålet er, hvad ambassadørerne 'ser' i processen, hvor de 'ser' efter det, de mener, deltagerne 'ser' efter. I processen hvor man ønsker at 'rykke' ved tanken om en bestemt krop/udseende som betydningsbærer for bestemte meninger, interesser og kvaliteter, bliver det centrale for os at belyse, hvilke kroppe og udsagn der hermed træder frem; Hvad kommer til syne ved det tilsigtede mål om at ændre ved rollernes faste betydningstillæggelse? Hvilke roller udfolder sig ved den tilrettelagte leg med roller, eller sagt på en anden måde; hvilke roller tages i brug for at vise, at roller ikke holder stik?

3.4 Analysestrategi

3.4.1 Positionering

Følgende analyse sigter på at synliggøre positioneringer, der figurerer under workshopperne. Konkret vil afsnittet fremlægge konversationsepisoder, der illustrerer, hvorledes deltager og ambassadører er placeret overfor hinanden i en gensidig positionering netop gennem de forståelser, specifikke diskurser muliggør. Dette ved først at fremsætte enkelte positioner gennem specifikke talehandlinger for dernæst at eksplicitere narrativer, de enkelte talehandlinger kan siges at referere til. Vi vil anvende positioneringstrekanten som værktøj til at gribe ned i en praksis af rolleforhandling og fremskrive rollernes dynamiske fremtrædelse. Som redegjort i det teoretiske afsnit om positionering må handlinger være meningsfulde i relation til episodens udfoldelse (og hvor medlemmerne af konversationen har specifikke

placeringer) for at indebære en indvirkning. Vi er her fokuserede på to tekniske positioneringsteoretiske elementer; illokutionær kraft og perlokutionær effekt - omhandlende hhv. den handling en person udfører gennem en udtalelse (talehandling)- dét at ord har effekt og hhv. de (sociale) konsekvenser der følger en talehandling.

Som tidligere skitseret placerer positioneringsteorien sproget i centrum - vi vil dog ikke begrænse 'konversation' til blot at omfatte verbal aktivitet, da vi mener 'talehandlinger' ligeledes kommer til udtryk i ikke-verbal form. Via ambassadørernes lege skal deltagere og ambassadører anvende deres kroppe i rummet til at 'indtage' forskellige svar/løsninger på legene - altså en fysisk positionering i forhold til sig selv, andre og legens emne. Men hvad sker, når verbale talehandlinger relateres til de fysiske svarpositioner?

3.4.2 Sara Ahmed

Med Ahmeds teoretisering, ønsker vi at belyse det, der træder i baggrunden (og forbliver et udtalt udgangspunkt) gennem ambassadørernes tilrettelagte leg med formodninger; hvad lader sig komme til syne som en 'overraskelse' i processen hvor ambassadørerne ønsker at skabe en aha-oplevelse i forhold til et bestemt ydre/udseende, og hvilke positioner stilles hermed til rådighed? I forhold til vores analyse anvender vi Ahmeds teoretiseringer som perspektiv i forhold til de spørgsmål, vi stiller til ambassadørernes brug af 'roller' - de retninger, specifikke 'kroppe' indtager og hvordan kroppe kan agere og handle - hvad der lader sig gøre. Vi vil her anvende Ahmeds begreb *orientering* - eksemplificeret som en lyskegle. Orientering er altså et værktøj til at fremanalysere ambassadørernes pejlemærker - det de ser og det de "ser efter" - deres "looking out for". Vi vil samtidig anvende Ahmeds perspektiv til at få øje på det, der træder i baggrunden - de usagte udgangspunkter - for ambassadørernes tilrettelagte lege. Hvilke udgangspunkter danner rammerne for legen og de positioner, der hermed gøres tilgængelige? I forhold til den observerede praksis anlægger vi fokus på konkrete talehandlinger, der henviser til handlen - hvad synes, med Ahmeds ord, enten at have "a certain place" eller være "in place"? Hvilke forståelser holdes intakte? I forlængelse her vil vi være opmærksomme på "the dwelling places" - der hvor ambassadører eller deltagere synes at fremsætte selvfølgeligheder i forhold til fremsatte opfattelser - altså hvor de føler sig komfortable og umiddelbart enige.

4.0 ANALYSE

4.1 'Assumption game' - en positioneringsøvelse

Et af udgangspunkterne for DUFs workshops er en ambition om at bedre relationen mellem unge i DK og Mellemøsten ved "at skabe dialog og forståelse" gennem en praksis, der faciliteres af instruktører fra de to regioner ²². Dette organiseres via en ambassadørsammensætning bestående af en repræsentant fra hvert land samt en dansker med arabisk og/eller muslimsk baggrund - altså et team bestående af en ung egypter, jordaner, dansker og dansker med arabisk og/eller muslimsk baggrund. En sammensætning DUF baserer på en logik om, at ambassadørernes forskellige baggrunde kan relateres til, og have betydning for, de emner der kommer på banen under en workshop. Denne specifikke sammensætning og den enkelte ambassadørs etniske, religiøse, kønsmæssige og nationale baggrund tildeles, indledningsvist i de enkelte workshops, ikke et særligt fokus af ambassadørerne, der indleder de enkelte workshops med en helt kort præsentation af deres navn og nationalitet, for derefter at gå direkte i gang. Alligevel er et af de første aspekter, vi hæfter os ved under vores observationer, hvorledes ambassadørernes sammensætning og baggrunde mere eller mindre eksplicit og bevidst inddrages i deres praksis og interaktion med deltagerne. Et eksempel herpå observerede vi under legen 'assumption game'.

'Assumption game' går ud på, at deltagerne får stillet et spørgsmål - en personbeskrivelse -, der passer på en eller flere af de fire ambassadører. Ambassadørerne har fordelt sig i fire hjørner, og den enkelte deltager skal nu placere sig fysisk hos den ambassadør, deltageren *formoder*, beskrivelsen passer på. Derefter skal de enkelte deltagere verbalt uddybe og forklare deres svar. Legen forløber i praksis uden pauser til refleksioner undervejs. Først efter sidste spørgsmål fokuserer ambassadørerne på deltagernes oplevelse og refleksioner over selve legen. Præmissen for legen er altså, at deltageren skal vedhæfte formodede svar på spørgsmål på enkelte ambassadører, dette uden anden information end ambassadørernes nationalitet, samt hvad deltagerne kan se med det blotte øje såsom køn,

²² http://duf.dk/uploads/tx_tcshop/L_Fokus_Mellemoesten.pdf

udseende, beklædning etc. Under en workshop præsenterer en ambassadør legen som en øvelse, der kan vise deltagerne deres formodninger om ambassadørerne (W1 s.1, linje 13). En væsentlig faktor ved legen er, at de enkelte spørgsmål er forberedt af ambassadørerne forud for workshoppen ud fra en forventning om, *hvad* der for deltagerne vil virke som overraskende eller tvivlsomme beskrivelser af de enkelte ambassadører. I relation hertil fremsætter DUF endvidere følgende om legens formål: *“at vise, at vi tit tager fejl, når vi dømmes på baggrund af vores formodninger om ”den anden””*²³.

Indledningsvis vil vi præcisere vores fascination af ‘assumption game’ - en fascination der hviler på legens præmis om forberedte spørgsmål, der med strategiske positioner kalkuleret sigter på at bevirke en aha-oplevelse. En præmis der kan siges at henvise til forventninger fra ambassadørerne angående deltageres fordomme om ambassadørerne, netop qua ambassadørernes forskellige baggrunde. ‘Assumption game’ fordrer altså øvelsen ”at formode” med efterfølgende overvejelser over, hvad man baserer sine formodninger på. Men én ting er forberedelse og forventninger til legen fra ambassadørernes side, noget andet er legen i praksis - mødet med deltagerne, der skal danne mening i en leg, der på forhånd har kalkuleret på deres reaktioner og ageren. En leg med forberedte spørgsmål, ud fra forventninger om udfald, der mødes og forhandles.

Som skitseret indebærer ‘assumption game’ den præmis, at deltagerne skal ”formode” om ambassadørerne på baggrund af viden, der begrænser sig til info om national baggrund og visuelle indtryk. Både ud fra elementer som eksempelvis køn eller mulig religiøs overbevisning, i form af beklædningsgenstande og af ambassadørernes udseende. Vores erfaringer fra observationerne er da også, at ambassadørernes udseende samt respektive religiøse, kønsmæssige, nationale og etniske baggrunde figurerer undervejs som meningsbærere både i deltagerens svar og i ambassadørernes udledninger. I den forbindelse er en særlig observation og et centralt nedslagspunkt for os, hvorledes ambassadørerne, i deres opfølgninger på deltagerens ‘formodninger’, konsekvent opfatter og udleder deltagerens svar som indehavende et fokus på ambassadørernes udseende (‘look’), hvilket, netop qua præmissen for legen, kan synes oplagt. Dog finder vi, at det her er en væsentlig

²³ http://duf.dk/internationalt/dufs_internationale_arbejde/dufs_dialogambassadoerer/metoderteknikker/

pointe, hvorledes deltagernes svar *samtidig* giver indblik i talehandlinger, der *foruden* 'look' relaterer formodninger til *flere* forskellige overvejelser om ambassadørerne.

Ambassadørerne arbejder altså ud fra ræsonnementet, at fordomme må knytte sig til det visuelt tilgængelige. Her kan flere teoretiske perspektiver inddrages. Jf. Sara Ahmeds teoretisering over 'hvidhed', hvor hun fokuserer på udviklingen af et 'corporal schema' - specifikt hvorledes 'kroppe' gennem racialiseringsprocesser anlægges 'racial schemas' - altså hvorledes en krop fremtræder for sig selv og sin omverden som et visuelt objekt tillagt racemæssige betydninger. Her fokuserer Ahmed endvidere på, hvad der spiller ind på orientering (eks. mod det visuelle), når mennesker danner mening om sig selv og andre. Det er Ahmeds pointe, at 'skemaet' har betydning for det rum af muligheder, der står til rådighed for de enkelte kroppe. Ligeledes har filosofen Judith Butler (f. 1956)²⁴ fokus på, hvad man kan betegne som produktionen af "markerede kroppe". Butler anlægger et fokus på køn som en konstruktion, der er begrebsliggjort. Via et fokus på det selvfølkelige og naturlige køn er det Butlers sigte at åbne op for, hvilke perspektiver der kastes på køn. Altså har Butler, tilsvarende Ahmed, den tilgang, at opfattelser af 'kroppe' må anskues som diskursivt konstruerede. 'Kroppe' begrebsliggøres kønnede gennem talehandlinger såsom 'han', 'hun', 'pige', 'dreng' - handlinger der opfatter via forestillede billeder og symboler (Stormhøj, 2010: 60). Jf. John Austins teoretisering over den performative talehandling; en handling der benævner, hvorved den samtidig både skaber og sætter det benævnte ind i virkeligheden - er det Butlers pointe, at kønnet tilsvarende må anskues som performativt. Det vil sige en handlet praksis influeret af omgivende opfattelser og forventninger til enkelte kroppe og deres særegenheder, hvorved hun kaster et perspektiv på heteroseksualitetens normative dominans (Stormhøj, 2010: 79). Jf. Ahmeds fokus på kroppen og processer af meningstillæggelse, eks i form af race, etnicitet, køn etc., kan hvidhedsterminologien anvendes som et perspektiv, der retter fokus på kroppen som historiseret på bestemte begribelige måder.

Relateret til dialogambassadørernes praksis og interessefelt vil følgende analyseafsnit fokusere på, hvorledes forskellige 'kroppe' og objekter synes at blive tillagt betydning gennem

²⁴ Amerikansk poststrukturalistisk sociolog og filosof ved University of California, Berkeley

gensidige positioneringer ambassadører og deltagere imellem. Fra vores observationer af 'assumption game' fremstår, hvorledes det visuelle og synlige i form af ambassadørernes 'look' spiller en bærende rolle, i de konversationer legen afleder. Vores erfaring med observationerne er, at ambassadørerne synes at *orientere* deltagerne mod overvejelser om udseende, dette ved at tilbyde positioner, hvor 'look' er dominerende meningsbærer i forhold til alternative svar. Det er netop med inspiration fra Ahmeds fokus på orientering og hendes skelnen mellem 'corporal' og 'racial schema', at vi følgelig vil relatere ambassadørernes og deltagernes henvisning til 'look' som en markering af 'kroppen' - med andre ord; 'look' som en talehandling, hvor 'kroppen', med en mere abstrakt beskrivelse, bliver meningsbærer.

4.2 'Kroppen' som meningsbærer

I det følgende fokuserer vi på konkrete empiri-eksempler fra 'assumption game', som legen udfoldede sig i praksis. Under en workshop forløb følgende episode ud fra spørgsmålet "Who has been living in Saudi Arabia?":

Nadia²⁵ (den dansk/muslimske ambassadør) præciserer: *"The first thought in your head, go to that person"*. De fleste af deltagerne placerer sig hos Huma (fra Egypten) og Housam (fra Jordan) og en enkelt hos Nadia, ingen placerer sig hos Thomas (fra Danmark). Nadia spørger deltageren (1), der har placeret sig hos hende, hvorfor denne har valgt hende. Han svarer: *"Because of your head gear"* Nadia: *"Alright, so because I wear a scarf I maybe have been living in Saudi Arabia?"* Deltager 1: *"Yes"*. Nadia: *"Well that's a possibility"*. Nadia går videre til en deltager (2), der har placeret sig ved Huma. Denne forklarer: *"I don't know. I just... this was just my first thought"*. Nadia: *"Because she might look like someone living in Saudi Arabia?"* Deltager 2: *"Yes, I think so"*. Nadia henvender sig til endnu en deltager (3) ved Huma. Deltager 3 begrundet sit svar som *"a wild guess"*, et svar Nadia ikke beder om at få uddybet (W1 s.2 linje 23-32).

Med spørgsmålet 'Who has been living in Saudi Arabia?' konstruerer Nadia en diskursiv kategori 'ambassadør, der har boet i Saudi Arabien' og beder deltagerne positionere sig efter, hvad de tænker kan indikere et tilhørsforhold mellem land og ambassadør. Et centralt element vi hæfter os ved i ovenfor skitserede konversation, er Nadias styring af legen, en styring hvormed hun orienterer deltagerne mod et bestemt fokus; 'look'. Styringen sker på

²⁵ Vi har valgt at anonymisere de involverede ambassadører, supervisor samt deltagere.

flere planer; direkte ved først at stille selve spørgsmålet for derpå at instruere et specifikt kriterium for svarene ("the first thought"), og endelig ved at udvælge hvilke deltagere, der skal forklare deres svar. Indirekte styrer Nadia legens udfald og fokus, i og med hun både forklarer, begrunder og i sidste ende endda selv besvarer spørgsmålet!

Første deltager begrunder sit valg af Nadia med Nadias hovedbeklædning "head gear" (et tørklæde). Via en talehandling, der fremhæver Nadias hovedbeklædning som af betydning, positionerer denne deltager således reflektivt sig selv og sin formodning, om hvor Nadia kan have boet, ud fra et narrativ om, at et visuelt element, som hovedbeklædning, kan indikere geografisk tilhørsforhold. En position Nadia accepterer ved på anerkendende og verbal vis først at gentage den - for derpå at bekræfte positionen som mulig. Næste deltager har også indtaget sin position om end ikke med tilsvarende klar begrundelse som den første deltager. Deltagerens svarposition er, at hun ikke ved, hvorfor hun har valgt Huma, endvidere at valget var foretaget på baggrund af en umiddelbar første indskydelse. Nadia accepterer ikke denne indtagne position på samme vis som den foregående, dette ved selv at indskyde en bagvedliggende begrundelse for deltagerens "første indskydelse"- Humas 'look'. Derved tilbyder Nadia en position ud fra et narrativ, hvor Humas udseende tillægges betydning i forhold til formodninger om geografisk tilknytning. Ved at henvise til Humas 'look' lokaliserer og stedfæster Nadia Humas udseende i en social og fysisk kontekst. Med andre ord en krospositionering, dog ud fra en talehandling der ikke specificerer *hvad*, ved Humas udseende, der kan indikere et tilhørsforhold til Saudi Arabien. En position deltageren accepterer ved sit bekræftende svar. Men hvad er det ved Humas 'look', der tilsyneladende gør det sandsynligt, hun kan have boet i Saudi Arabien? Hendes mørke hår eller øjne? Hendes højde eller muligvis påklædning? 'Look' står tilbage som en forklaring, der giver mening uden specificering. På den måde bliver 'look', tilsvarende hovedbeklædningen som visuelt element, en eksplicit position i spil.

Vi hæfter os ved, hvorledes deltagerens henvisning til et specifikt visuelt element - Nadias hovedbeklædning - tilsvarende Humas 'look', ikke afleder en anmodning om specificering af, *hvad* ved Nadias hovedbeklædning, der indikerer tilhørsforholdet til Saudi Arabien. Nadia godtager begrundelsen, som dermed fremstår meningsfuld. Hvad, hvis deltageren i stedet havde fremhævet eksempelvis Nadias tennissko som begrundelse? Det, at hovedbeklædningen ikke afleder en anmodning om præcisering, kan siges at indikere en overensstemmelse mellem deltagere og ambassadører i forhold til en implicit forståelse og

meningstillæggelse til hovedbeklædningen, der ikke *behøver* præcisering. Hvilket kan siges videre at indikere, at hovedbeklædningen indebærer en vedtaget forståelse, en ikke-forklaret logik om, hvad der forbinder den til Saudi Arabien. Vi ved ikke hvad ved hovedbeklædningen, der indikerer tilhørsforholdet til Saudi Arabien - er det i form af tørklædet som religiøst symbol? Eller måske i form af en funktion som beskyttelse mod varme? Er det en opfattelse af beklædningsgenstanden som særlig saudi arabisk? Jvf. Sara Ahmeds teoretisering over 'det historisk-rationale skema' henviser Nadias manglende anmodning om specificering af, hvad overvejelser over 'head gear' samt Humas 'look' indebærer, til 'det raciale skemas' perspektiv på 'surface appeal'. Nadia tillægger 'head gear' og 'look' implicit betydning - 'surface appeal' -, men denne betydning specificeres ikke - hun opfatter det ikke som nødvendigt at finde ud af, hvad ved beklædningen eller 'look', der indikerer tilknytningen til et bestemt land. Derved fremstår, at der er en forståelse i "rummet" (forstået som den konkrete sociale kontekst ambassadørerne skaber i deres afvikling af workshoppen), der ikke behøves forklaret. I forlængelse er det Ahmeds pointe, at når nogle 'kroppe' 'ses' eller 'bevidstgøres' i et rum, henviser denne proces samtidig til, at andre 'kroppe' ikke bemærkes, og her bliver rummet centralt. Rummet indrammer aktiviteter og gør det ud fra en historisk kontekst. Dette resulterer i, at de 'kroppe', der ikke skiller sig ud befinder sig i rummet med ro. Ahmed anvender her termen 'comfort' - komfort - til beskrivelse af de "anonyme" 'kroppes' tilstand i rummet: *"Comfort is about an encounter between more than one body, which is the promise of a 'sinking' feeling. To be comfortable is to be so at ease with one's environment that it is hard to distinguish where one's body ends and the world begins... White bodies are comfortable as they inhabit spaces that extend their shape... In other words, whiteness may function as a form of public comfort by allowing bodies to extend into spaces that have already taken their shape"* (Ahmed 2012: 158). Spørgsmålet om komfort relaterer sig netop til, hvorledes nogle objekter eller 'kroppe' ikke fremstår som vigtige at bemærke eller præcisere, eksempelvis den relationelle positionering mellem Nadia qua sin hovedbeklædning og bosættelse i Saudi Arabien. Af legen fremstår altså, at samtidig som ambassadørerne sigter på at perspektivere forventede opfattelser af de enkelte 'kroppe', hviler ambassadørerne samtidig på ikke udtalte forståelser af samme 'kroppe', men hvor bevidste herom er de?

Nadias tilbudte position om 'look', i forhold til valget af Huma, står yderligere markant frem, når vi relaterer den til tredje deltagers "a wild guess"-begrundelse i sit valg af Huma. Her fremstår, hvorledes samme fysiske svar (Huma) afleder to, i deres uklarhed, ensartede

verbale begrundelser ("I don't know" og "a wild guess"), der omvendt modtages med to forskellige ambassadørreaktioner. Svaret "I don't know" afleder en anmodning om en yderligere refleksion instrueret mod en specifik begrundelse - 'look', mens svaret "a wild guess" ingen verbal reaktion afleder. Svaret "a wild guess" kan anskues som en talehandling, der medtænker et narrativ om tilfældighed i form af at gætte. Derved bringer deltageren endnu en mulig position i spil - det vilkårlige svar. Ved at forklare sit svar som et gæt, henviser deltageren indirekte til legens præmis om begrænset viden. Et ræsonnement der går på; 'det kan være hvem som helst, og fordi jeg ikke ved nok, gætter jeg'. Gætning afviser altså præmissen om den viden, der er tilgængelig - såsom det synlige og visuelle -, der derved fremstår som utilstrækkeligt grundlag for formodninger. Dermed et svar der, med et indirekte forbehold overfor at formode på baggrund af begrænset viden, positionerer de forberedte svarmuligheder som meningsløse, hvorfor man ikke kan tillægge svaret betydning. Samtidig er det en pointe, hvorledes denne position tilsvarende svarpositionen "I don't know" ikke direkte anerkendes af Nadia (den går ubemærket hen) på linje med den visuelle og udseendebaserede position, som eksempelvis henvisningen til 'look'.

Netop overvejelser om 'look' samt forbehold overfor svarene viste sig som gennemgående elementer i legens generelle forløb. I relation til spørgsmålet; "Who is married?" ønsker ambassadøren Housam at vide, hvorfor nogle deltagere har valgt ham.

En deltager svarer: "*I don't know, just guessing*", hvortil Housam svarer: "*Just guessing, okay. Why did you not guess Huma?*" Deltageren: "*I don't know*". Her afbryder en anden deltager: "*Actually I can't see this thing... only if you go and socialize you can know*". Housam: "*So you need like to talk with me, knowing how I am*" (W3 s. 3 linje 18-20).

Den første deltager kan ikke forklare sit valg - det var et gæt. Housam forsøger at præcisere deltagerens svar ved at relatere valget af Housam til fravalget af Huma, men heller ikke her kan deltageren begrunde sit valg. Heroverfor står den afbrydende deltagers position anderledes markant frem. Jvf. Harré og Langenhoves skelnen mellem 1. og 2. grads positionering, positionerer denne deltager refleksivt sig selv ud fra en indvending, der fremsætter det visuelle som begrænsende for en formodning om ægteskabelig status. Deltagerens 2. grads positionering går på en talehandling, hvor han narrativt skifter fokus fra spørgsmålet og det følgelige ukonkrete og derfor meningsløse svar, til *forudsætningen* for at

svare på spørgsmålet og dermed positionerer han sig samtidig implicit i opposition til selve præmissen for legen.

En lignende indvending figurerede igen, under samme workshop, i forhold til spørgsmålet om, hvem der har boet i Saudi Arabien. En deltager fremsætter her følgende i begrundelsen af sit svar:

"I don't think you can look at a person and say 'I think he or she has been living in Saudi Arabia', because so many different people are living there, so it's difficult to say, I think you (Housam, red.) look like someone that has been living there... so". Hvortil Housam svarer; *"it's not one type, no"* (W3. s.2 linje 11-14).

Ved dette (samt førnævnte) eksempel afbryder en deltager legen ved at bede om ordet og forsøger, gennem repositioneringer af hvad 'look' indbefatter, at gøre op med det narrativ om deltagernes formodninger, som det opleves, ambassadørernes leg lægger op til. I et positioneringsteoretisk perspektiv kan denne repositionering defineres som en 2. grads positionering' (jvf. Harré og Langenhove), da det henviser til handlingen - at udfordre eller revidere tidligere positioneringer. Inden for 1. grad af positionering ville deltageren have positioneret sig selv og andre *indenfor* et igangværende narrativ. Eksempelvis hvis deltageren havde fulgt logikken om, at en henvisning til ambassadørernes 'look', som begrundelse for sit svar, ville kunne opfattes som udtryk for deltagerens formodninger. Her vil der altså være tale om perlokutionær effekt forstået som de sociale konsekvenser, der følger en talehandling - fokus på 'look' opfattes som lig indblik i formodning. Effekten ville betyde, at de handlinger, der føres igennem, har direkte og øjeblikkelig virkning (Harré og Langenhove 2003: 21). Af sidstnævnte empirieksempel fremgår deltagerens 2. grads positionering konkret i henhold til, hvorledes deltageren her forholder sig til det sagte. Deltageren fremsætter en indvending, der går på, at man ikke kan drage slutninger om, hvorvidt en person har boet i Saudi Arabien alene på baggrund af det visuelt tilgængelige som eksempelvis personens udseende. Endvidere positionerer denne deltager sig reflektivt ud fra en indvending, der fremsætter 'look' som begrænsende ud fra en viden om, at Saudi Arabien, som land, demografisk indbefatter mange forskellige mennesker. Deltageren sætter spørgsmålstejn ved legen ud fra forbehold overfor netop legens præmis om begrænset viden. Deltagerens performative positionering foregår via talehandlinger, der fremsætter forbehold over for

præmissen om begrænset viden i forhold til at skulle formode. Dermed fremsætter deltageren en forhandling, der (jvf. Harré og Langenhove) illokutionært ændrer svaret fra at gå på sit svar som indblik i fordomme - til selve legen og forbehold overfor dens præmis om begrænset viden. Det illokutionære fremgår af, hvorledes deltagerens talehandling har indvirkning. Dette i og med deltagerens indvending umiddelbart anerkendes af ambassadøren Housam, der bekræftende svarer, at der ikke er "one type". Dog hæfter vi os ved, hvorledes deltagerens indvending ikke har perlokutionær effekt. Housam gentager godt nok deltagerens indvending, men dette fører ikke til en videre refleksion over deltagerens forbehold overfor alene at hægte sin formodning på perspektivet 'look'. Deltagerens indvending har altså ikke umiddelbar social konsekvens for legen i forhold til legens mål om at overveje, hvorledes vi formoder. I stedet fortsætter legen i samme spor.

4.2.1 Episoderne opsummeret

Den observerede praksis med 'assumption game' har givet indblik i, hvorledes deltagerne forklarer deres svar med forskellige begrundelser. Svarene rummer overvejelser over det visuelt tilgængelige såsom hovedbeklædning og udseende, endvidere over vilkårlighed såsom gæt. Ydermere henviser deltagerne til en bevidsthed om forbehold over for, hvad der kan udledes, i forhold til formodninger, på baggrund af svarene. Dog afspejles tvetydigheden ved, hvad der kan udledes med henvisning til 'look' som begrundelse i deltagerens svar, ikke umiddelbart i ambassadørernes følgende udledninger. I forlængelse viser begrundelsen 'look', som tilskrevet flere forståelser, sig som et gennemgående element i workshoppernes forløb med 'assumption game'. Et element vi ønsker at uddybe ved at eksemplificere til det videre forløb med legen. Dette ud fra spørgsmålene "Who had the black belt in karate?", "Who is a journalist?" og "Who is married?".

4.2.2 'Look' som begrundelse - en kropslig positionering?

Af episoden, der forløb ud fra spørgsmålet om, hvem der har boet i Saudi Arabien, fremstår det ikke specificeret eller entydigt, hvad 'look' konkret indbefatter. Under den ene workshop indleder ambassadøren Nadia opfølgningen på deltagerens svar, i forhold til hvem der har det sorte bælte i karate, med konstateringen "*Thomas, you don't look like a karate kid, I'm sorry*", for derpå at gå til en deltager placeret ved Housam med spørgsmålet "*does he look like a*

karate kid... does he have the body or..?" Deltageren svarer *"I don't know, it was just my first thought"* (W1, s. 3 linje 22-25). Nadias reaktion, i forhold til at ingen deltagere har placeret sig hos Thomas, er her at fremhæve Thomas' 'look' som årsagen - tilsvarende eksemplet med hvem der har boet i Saudi Arabien, fremsætter Nadia altså selv et svar på det stillede spørgsmål. Med svaret positionerer hun fra start, at legen må indebære en orientering mod 'look' i forhold til "at formode noget", dog igen (tilsvarende eksemplet med Huma) uden at søge en konkretisering i forhold til *hvad*, ved Thomas' 'look', der udelukker ham som karateudøveren. Tilsvarende eksemplet med Nadias hovedbeklædning afleder fravalget af Thomas blot en konstatering og ikke en videre anmodning om eksplicitering. Thomas' 'look' tillægges betydning, men igen ved vi ikke *hvad* ved Thomas' 'look', der kan foranledige denne udlægning. Det er her vigtigt at have for øje, hvorledes en eksplicit positionering af nogle elementer som indbefattet i 'look' må sættes i relation til de elementer ved 'look', der ikke behøves forklaret eller som overses. Hvilket kan give indblik i det ikke-italesatte, den ikke-forklarede logik. Dette for at perspektivere til de forståelser, der synes at præge 'rummet'.

Nadia følger samme orientering mod 'look', da hun videre søger en uddybning af deltagerens valg af Housam. Tilsvarende fravalget af Thomas positionerer Nadia spørgsmålet, om hvorvidt Housam dyrker karate på højt plan, til at indebære overvejelser over Housams udseende, konkret i form af hans krop. Deltagerne bliver altså direkte bedt om at (re)positionere deres allerede indtagne fysiske svar ud fra overvejelser angående ambassadørernes 'look'. Her finder vi det oplagt at spørge om det, til trods for legens præmis om begrænset viden ud over hvad der kan ses, ikke er muligt at positionere svar uden henvisning til look? Med svaret *"I don't know, it was just my first thought"* forbliver denne deltager ikke inden for Nadias fremsatte 1. grads positionering. Deltageren positionerer reflektivt sin fysiske svarposition til ikke nødvendigvis at stemme overens med Nadias orientering mod 'look', og altså dermed en talehandling, der henviser til, at spørgsmålet kan relateres til et andet narrativ end det 'look'-baserede. Vi hæfter os ved, hvorledes Nadias talehandling, der fremhæver 'look' som bevæggrund, både for et fravalg af Thomas samt valg af Housam, ikke indledningsvist har umiddelbar perlokutionær effekt (jvf. Harré og Langenhove 2003). Den spurgte deltager følger, via sin 2. grads positionering *"I don't know, it was just my first thought"*, ikke per se logikken om 'look'. Et svar der dog viser sig at være en undtagelse, da legen fortsætter til de resterende deltagere. Her ser vi et skift i talehandlingerne fra ikke-specificerede svar til 'look'-baserede svar.

En deltager (1), der har valgt Huma begrundet: "*Ahm... I don't know... I think she has a strong look maybe... ahm and yeah... she just looks like a karate girl... (griner)*". Nadia gentager spørgende: "*You thought she could look like a karate girl and she has a strong look?*" Hvortil deltageren bekræftende svarer: "*Yeah*". Nadia spørger derpå en anden deltager (2) i samme gruppe: "(navn), *why have you chosen Huma? Does she look like a karate kid?*" Deltageren forklarer: "*... I think so*". Nadia fortsætter til en deltager (3), der har placeret sig hos hende. Nadia: "(navn), *you have chosen me, do I look like a karate kid?*" Deltageren svarer: "*Yeah... might... you might be*". Nadia: "*Alright...*" Nadia fortsætter til endnu en deltager (4). Nadia: "*And what about you, (navn)?*" Deltager 4: "*Ahem... Yeah... I think you look very... like strong*" De andre griner. Nadia afslører nu, at det er hende selv, der har det sorte bælte i karate. (W1. s.3 linje 28-36)

Den første deltager indleder, tilsvarende den foregående deltager, med et uspecifikt svar - "*I don't know*", men supplerer dette svar med en positionering af Huma ud fra 'look', dette med beskrivelsen "*strong look*" endvidere at Huma "*just looks like a karate girl*". Deltageren følger dermed op på Nadias positionering af 'look' som begrundelse ved nærmest ordret at gentage Nadias formulering "karate girl" som indbefattet i 'look', og episoden afspejler således en klar orientering mod 'look'. I et positioneringsteoretisk perspektiv forbliver deltageren inden for 1. grad af positionering, idet deltageren positionerer sig selv *inden for* det igangværende narrativ om 'look'. Fra start har Nadia udlagt, at besvarelsen må forholde sig til, hvorvidt den enkelte ambassadør 'ligner' en karateudøver og deltagerne svarer da også mestendels derefter. Med andre ord fremviser episoden en konversation, der cirkulerende lukker sig om sig selv, hvorved andre svar og forhandlinger får vanskeligt ved at stå frem. Umiddelbart fremstår, at talehandlinger om 'look' har illokutionær kraft, i og med deltagerne forklarer deres svar med henvisning til overvejelser om 'look'. Spørgsmålet er, om denne kraft kan opfattes som indebærende perlokutionær effekt - forstået som at talehandlingerne har social konsekvens. Altså hvorvidt deltagernes umiddelbare følgen af logikken om, at et fokus på 'look', i forhold til at svare på spørgsmålet, samtidig kan opfattes som udtryk for deres udgangspunkt for formodningerne. Effekten ses ved, at orienteringen mod 'look' har betydet, at de handlinger, der føres igennem, har direkte og øjeblikkelig virkning - deltagerne begynder at implementere overvejelser om 'look' i deres svar. En effekt der ydermere afspejles i konversationens videre forløb, hvor Nadias talehandlinger konsekvent går på at positionere overvejelser om 'look' som en *forgivet* komponent i deltagernes svar. Nadia

baserer i stadig højere grad sine konklusioner på deltagernes svar på formodninger om, at det er 'look'-begrundelser, der ligger bag. Denne konsekvente orientering mod at lokalisere 'look' i legens kontekst, hvilket flere af deltagerne altså følger, medfører, at 'look' står tilbage som begrundelsen og ikke en af flere begrundelser.

Vores observationer af 'assumption game' viser i forlængelse her, hvorledes deltagernes talehandlinger, i forhold til at forklare deres svar, implicit indebærer forbehold. Deltagernes svar følger til dels 'look'-baserede begrundelser, men samtidig til dels begrundelser, der fremsættes som tilfældige eller vilkårlige. Spørgsmålet "Who is a journalist?" giver indblik i en episode, hvor konversationen rummer netop denne forhandling med svar. Under en workshop henvender Housam sig til en deltager, der havde svært ved at vælge mellem Housam og Huma, men som endte med at vælge Housam.

Deltageren forklarer: *"I don't know, it's just a feeling"*. Hvortil Housam videre spørger: *"A feeling..? Do I look like a journalist?"* En anden deltager (2) indskyder her; *"I think you have the personality for a journalist ... talkative"* Housam svarer: *"Oh... okay. Talkative?... Anyone?"* En 4. deltager forklarer: *"Yeah, I think we did the guessing like, because the first question was you (peger på Nadia), the next question was you (peger på Huma), then the third question must be you (peger på Housam)"* Housam *"So not that I look like a journalist, but the game tell you that?"* Deltager 4: *"Yeah"* Herefter afsløres, at journalisten er Huma (W3 s. 2 linje 31-46).

Første deltager forklarer sit valg af Housam frem for Huma som baseret på en umiddelbar fornemmelse ("just a feeling"). Et svar Housam forsøger at få uddybet. Her tilbyder Housam sit udseende ("do I look like a journalist") som baggrund for svaret. En position deltageren ikke når at forholde sig til, før en anden deltager afbryder for at forklare sit valg af Housam. Dette med henvisning til et observeret karaktertræk ved Housam - at han er "talkative". Vi finder aldrig ud af, hvad første deltager baserer sin 'fornemmelse' på og dermed ikke, hvad 'fordommen' omhandler. At Housam, modsat Huma, er mand? At han virker på en måde, man kan relatere til en journalist? Spørgsmål der henviser til formodninger. I stedet positionerer Housam 'look' som svarmulighed. En positionering den afbrydende deltager, med sin performative positionering, ikke indtager ved i stedet at indtage en 2. grads positionering og fremhæve Housams talende karaktertræk. Heller ikke den 3. deltager indtager Housams tilbudte 'look'-position. Denne fremsætter ligeså en 2. grads position; 'det vilkårlige svar',

hvor legens hidtidige forløb, ud fra hvordan ambassadørerne har struktureret legen, på kalkuleret vis medtages som et perspektiv af betydning. En kalkulering der kan siges at henvise til en bevidsthed, fra deltagerens side, om at deltagerne indgår i en leg. Svaret baseres med andre ord på en vægtning af legens forløb, hvor det altså var Housams tur til at være i 'spotlightet'.

Tilsvarende logik - det vilkårlige svar - fremgik af 'a wild guess'-svaret ved spørgsmålet om, hvem der boet i Saudi Arabien. En position der bryder med legens mål om at fremføre oprigtige svar, der kan give indblik i forudfattede indtryk. Positionen har umiddelbart illokutionær virkning, i og med Housam anerkender svaret ved at gentage det og faktisk tilmed positionerer det i modsætning til det 'look'-baserede svar. Med formuleringen "*So not that I look like a journalist, but the game tell you that?*" imødekommer Housam deltagerens kalkulerede begrundelse, dog har positionen ikke perlokutionær effekt - der følges ikke videre op på dette brud med legens formål. Deltageren har ikke forholdt sig til 'look' i sin fremhævelse af legen som kalkuleren, alligevel relaterer Housam direkte overvejelser om 'look' til deltagerens begrundelse. 'Look' synes for ambassadørerne at være et uomtvisteligt element, uanset hvad deltagerne har baseret deres begrundelser på. Selv når en deltager går helt uden om at forholde sig til selve spørgsmålet i sit svar (ved fx at se legen som en spil om kalkuleren) forholdes dette alligevel til 'look'. Dette ud fra logikken; "hvis du spillede spillet, som vi har lagt op til, ville du vel svare ud fra look".

4.2.3 Opsummering

De to ovenstående episoder med hhv. karate- og journalistspørgsmålet viser en praksis, hvor ambassadørerne gør det vanskeligt for deltagerne *ikke* at relatere deres svar til 'look'. I forlængelse synes ambassadørerne ikke at følge op på de "uklare" svar, svar der henviser til vilkårlighed eller kalkuleren i forhold til leg-aspektet. Disse svar synes at henvise til en bevidsthed hos deltagerne om, at legens præmis om begrænset viden sætter tilsvarende grænser for, hvad vi kan formode. Hvad hvis man som deltager bare ikke synes, man kan sige noget om ambassadørerne på disse præmisser? Hvad hvis man som deltager tænker: "jeg har ikke lyst til at formode ud fra dit 'look' alene?" Deltagerne synes, gennem deres forskellige svar, at forsøge at forhandle plads til positionen *forbehold*. Her virker ambassadørernes (meget) klare orientering mod 'look' på deltagerens vegne og deres foregribelse af, at 'look' er

forudsat i begrundelserne, til at overskygge for netop den forhandlingsproces, der finder sted. Dette eksempelvis når deltagerne forsøger at forhandle præmissen for legen med i opfølgningerne. Her henviser udtalelserne til et forbehold i form af 'utilstrækkelig viden, men jeg gætter...'. Tilbage fremstår det derfor uvist, hvordan kan man skelne mellem mere eller mindre "brugbare" svar. Netop ambassadørernes tilgang til nogle svar som mere 'brugbare' og 'sigende' end andre, viser sig i stadig stigende grad i det videre forløb med 'assumption game'. I de følgende empirieksempler viser denne eskalering, i forhold til "brugbare" svar, sig som resulterende i, at ambassadørerne lukker for alternative refleksioner. Rummet rummer ikke mulighed for andre associationer, end at 'look' må være udtryk for og indblik i fordomme.

4.2.4 'Look' som forceret meningsbærer?

Mange af deltagernes svar synes altså at være baseret på 'tilfældighed' - eller måske nærmere svar, der tilsiger, at der ikke er et entydigt eller sikkert svar. Samtidig synes ambassadørerne at have blik for nogle svar, der passer ind i den refleksionsproces, de ønsker at frembringe. Gentagne gange knytter ambassadørerne både de 'tilfældige' og begrundede svar til udseende og kroppen. I forbindelse med spørgsmålet der gik på, hvem af ambassadørerne der er gift, observerede vi følgende: Inden deltagerne sætter i gang med at placere sig i henhold til deres svar, gør en deltager opmærksom på, at Nadia står med begge hænder gemt inde i ærmerne. Han spørger, om han må se hendes hænder, hvilket Nadia nægter med forklaringen; *"For di det første man kigger på, det er, om man har ring eller ej"*. (W1, s. 4 linje 24) Nadia udspørger en deltager, der har placeret sig hos hende. Deltageren forklarer, at han har placeret sig her, fordi Nadia står og skjuler sine hænder (ud fra den logik at hun dermed skjuler en vielsesring). De andre i gruppen er enige. Nadia viser sine hænder (uden ring) og spørger, om deltagerne stadig tror, hun er gift. Deltagerne tøver og ved ikke rigtigt, hvad de skal svare. Herfra forløber episoden sig således:

Nadia: *"Do I look like a married girl?"*. En deltager (1) svarer *"No, you look young"*. Nadia går videre til en deltager (2), der står ved Huma. Deltageren forklarer: *"Ahm, I don't know, maybe... yeah even though you look very young ahm you look grown up or something.. I can see it in your eyes"* (Alle griner) Nadia fortsætter til en deltager (3), der står ved Housam: *"Ok, (navn), you have chosen Housam, why?"* Deltager 3: *"He looks mature and married"*. (Der grines) Nadia: *"How old do you think Housam is?"* Deltager 3: *"I don't know... late twenties?"*. En anden deltager (4) er enig. Nadia spørger en deltager (5),

hvorfor denne ikke har valgt Thomas. Deltageren forklarer: *"I don't know, because he is quite young and he's a danish boy"*. (Der grines) Nadia: *"So Danish boys don't get married?"* Flere deltagere: *"Not that young"*. Thomas indskyder her: *"But Arabs do?"* Deltager (5): *"Some do"*. Nadia: *"Some do? Yeah. So maybe the reason why you chose me is that I look Arab and that's why I could get married at a younger age than for example Thomas...? Yeah? Alright"*. Nadia spørger nu ambassadørerne hvem af dem, der er gift. Det viser sig, at ingen af dem er gift. (W1. s.4 linje 28-40)

De første deltagere positionerer deres svar i relation til en formodet handling fra Nadias side; at hun bevidst skjuler sine hænder for derved at skjule en vielsesring. Det er altså hverken Nadias udseende og/eller baggrund, deltagerne fokuserer på, når de gætter, at hun er den gifte. Deltagerne ved ikke, hvad de skal svare og kommer ikke med en anden begrundelse, da det afsløres, at Nadia ikke har ring på fingeren. Her tilbyder Nadia en position igen relateret til 'look'. En position deltageren forhandler ved at henvise til Nadias alder; *"no you look young"*. 'Look' relateres af denne deltager altså udelukkende til, at Nadia ser ung ud, hvorfor det ikke opfattes sandsynligt, hun er gift. De deltagere, der har placeret sig ved Nadia, positionerer deres fysiske placering ud fra spekulation om en formodet bevidst handling fra Nadias side. Da denne viser sig at være forkert, indtager deltagerne verbalt en modsatrettet position, hvorved deres valg af Nadia ikke længere holder. Ligeledes fokuserer deltageren, i sin forklaring af sit valg af Huma, på alder. Igen relateres 'look' til, at Huma ser voksen ud. Formodning om giftermål og 'look' relateres dermed til at indebære overvejelser over et formodet karaktertræk (modenhed), hvilket også fremgår af begrundelsen for at vælge Housam.

Deltageren, der skal forklare, hvorfor han ikke har valgt Thomas, henviser til, at Thomas er ung og, at han er en dansk dreng. Her ønsker Nadia det præciseret, om danske drenge ikke bliver gift, hvilket deltageren bekræfter ved uddybende at sige *"not that young"*. Deltageren følger altså de tidligere begrundelser, der sidestiller sandsynlighed for giftermål med alder. Her finder vi det interessant, at Thomas bringer betegnelsen 'arab' i spil ved at stille deltageren spørgsmålet *"but Arabs do?"*. Thomas konstruerer her en diskursiv kategori - 'araber' - og positionerer 'arabere' relationelt til 'danskere'. Han tilbyder deltageren en position, der går på, at unge arabere (i modsætning til unge danskere) bliver tidligt gifte. Deltageren accepterer positionen, men reforhandler den samtidig ved at svare *"some do"*. Her er det væsentligt at pointere, at det er Thomas, der opstiller den relationelle distinktion

mellem 'araber' og 'dansker'. Deltageren siger blot, at unge danskere ofte ikke gifter sig i så ung en alder som Thomas' - deltageren har ikke dermed sagt at arabere gør. Ingen af deltagerne har begrundet deres svar ved Huma, Housam eller Nadia, ud fra at de er arabere. Tværtom har begrundelserne henvist til 'umiddelbare' iagttagelser og gætterier; at Nadia skjuler hænderne, Huma har et blik i øjnene og at Housam ser moden ud. Ens for svarene er, at de enten fremsættes som begrundelser, der står i modsætning til ambassadørernes aldre eller, at de relateres til karaktertræk, der forbindes med giftermål.

Det der slår os ved situationen er, at ambassadørerne direkte relaterer begrundelsen for fravalget af Thomas til begrundelsen for valget af Nadia. Deltageren skal i sin forklaring på, hvorfor han ikke har valgt Thomas, forholde sig til at det modsatte så må gælde Nadia. Konkret ud fra logikken at et fravalg af Thomas, fordi han er en dansk dreng og danske drenge ikke gifter sig i Thomas' (unge) alder, henleder til, at deltageren må mene det modsatte om arabere. Deltagerne havde netop ikke givet udtryk for, at noget bestemt ved Nadias baggrund skulle kunne tilsige, at hun er gift. Valget blev begrundet ud fra en spekulation om hendes skjulte hænder. Dette er jo en pointe i sig selv, men der følges ikke op på det. Nadia kobler derimod hendes udseende ("I look arab"), som et element, der kan tilsige, at (deltagerne mener) hun er gift. Rigtig nok påpeger en deltager, at Thomas nok ikke er den gifte, fordi han både er 'ung' og 'dansk'. Men Nadia drager en bestemt slutning på deltagerens vegne. Deltagerens svar indikerer ingen overvejelser over, at det at nogen af ambassadørerne skulle være arabere skulle spille en rolle i det spørgsmål. Deltagerne indtager ikke en position om, at giftemål i en ung alder er mere sandsynligt for 'araberen'. Thomas fremstiller en 'opposition' mellem danskere og arabere (og giftermål), men det interessante er, at deltagerne ikke fremstiller disse som oppositionspar. Svaret "some do" indikerer netop, at de mener, de ikke kan sige noget generelt om arabere og giftermål i en ung alder. Dette er noget, Thomas hæfter på svarene ved at spørge "but arabs do", hvortil deltagerne svarer "some do". Ligger der i spørgsmålet en formodning fra ambassadørerne om, at de unge har fordomme om personer fra Mellemøsten og giftermål i en ung alder? Et nærliggende spørgsmål her er, hvorvidt man kan udlægge svaret "some do" som udtryk for denne fordom?

4.2.5 'Assumption game' - indblik i virkelighed?

Hvad kan 'assumption game'? Efter det sidste spørgsmål sætter deltagere og ambassadører sig tilbage i en rundkreds for at tage en snak om legen, herunder hvad formålet med den er. En deltager svarer, at legen kan bevirke, at ambassadører og deltagere lærer hinanden at kende. En anden deltager fremsætter formålet med øvelsen som: *"to see what prejudices we might have"*. En tredje at legen kan virke til at ryste nervøsitet af (V1:27.45). Denne episode, hvor deltagerne fremsætter deres refleksioner, tager ca. 1 minut. Herefter tager Nadia ordet og fremsætter sine refleksioner over legen:

"... the reason why I like this game a lot is because we are human beings, we always have some thoughts and some assumptions about people we don't know. And that's why maybe when I see you for example on the street, I think or I choose like this, this and this without actually knowing you. That's why I like to do the assumption game, just to get to know where our assumptions actually are. But the question I want to ask you is: does the assumption affect how we actually are going to react and how we are going to talk with people or is it just there as a thought? Because lots of people, for example think that all people in the Middle East are terrorists, that's why they don't talk with Arabic people" (W1, s. 5 linje 24-37).

Nadia fremsætter 'assumption game' som en leg, der kan fremvise, "hvor folks formodninger er". Hun positionerer alle mennesker som indebærende tanker og formodninger om andre mennesker, de ikke kender - hvilket hun videre positionerer som et menneskeligt træk - "we are all human beings". Det afgørende er, hvorledes vores formodninger spiller ind på vores handlinger. Vi hæfter os ved, hvorledes denne refleksionsrunde starter ud som en mulighed for, at deltagerne kan sætte ord på deres oplevelse og opfattelse af legen. Der gives ikke umiddelbart meget tid til deltagerens refleksioner - under 1 minut. Deltagerne fremsætter refleksioner over legen som værende en gensidig introduktion og præsentation af ambassadører og deltagere, en øvelse til at løsne op og til at give indblik i hvilke fordomme, de *muligvis* har. Igen fremsætter deltagere altså forbehold over for, hvad legen kan siges at give indblik i, når det gælder deres formodninger. Dette stemmer også overens med vores observationer, hvor øvelsen gav indblik i, hvorledes deltagerne er tilbageholdende i forhold til deres formodninger og netop udtrykker bevidsthed om, at de ved for lidt om ambassadørerne til at formode. I relation til deltagerens syn på legen som en introduktionsøvelse, der kan bedre det gensidige kendskab ambassadører og deltagere imellem, positionerer deltagerne

den begrænsede viden som en præmis, der virker afgrænsende i forhold til et fokus på fordomme. Da Nadia tager over og fremsætter sin refleksion (hvor hun understreger, at legen kan vise vores formodninger for derfra at overveje vores handlinger), forholder hun sig til legen, som hun opfatter den generelt og ikke i forhold til den praksis med deltagerne, der netop har fundet sted. Den fordom, Nadia fremhæver som eksempel på en udbredt fordom er, at mange mennesker tænker, at folk fra Mellemøsten er terrorister. En generalisering hvormed Nadia positionerer ubekendte personer med en konkret fordom, der på den måde indirekte sættes i relation til en netop overstået praksis med legen. En praksis der netop viste flere opfattelser af, hvad legen giver indblik i og endvidere en markering af legens begrænsninger. Nogle deltagere fremsætter gætning og kalkuleren som begrundelser, handlinger der henviser til at spille et spil. Heroverfor står ambassadørernes udledninger paradoksale. I ovenstående citat fremsætter Nadia sit syn på legens mål og effekt. Hun fremsætter legen som udtryk for almene 'menneskelige' handlinger, og udtrykker altså ikke en bevidsthed om at legene, qua forberedelsen og ambassadørernes styring, må indebære en grad af forcering. Tværtom agerer Nadia ud fra opfattelsen, at legene viser 'den virkelige verden' og som lig indblik i et stykke virkelighed. Her finder vi Nadias positionering af 'araberen' som en kategori, hvortil bestemte fordomme er tilknyttet, central. Dette i forhold til netop den styring af legen vi observerede, hvor nogle kroppe (i form af udseende) og objekter (i form af implicit symbolik) blev sat i fokus.

4.2.6 Orientering mod 'bestemte' kroppe

Som forklaret i den teoretiske introduktion til Sara Ahmads hvidhedsterminologi henviser forskellige 'kroppe', objekters eller enheders synliggørelse til en implicit baggrund, hvorfra de udstiller sig. Med andre ord, når en genstand eller krop bliver synlig, handler det om at denne udskiller sig ("stick out") fra en baggrund, den indgår i. I analysen har vi rettet fokus mod det, der "stikker ud", det der bliver synligt og værd at nævne. Dermed bliver det ligeledes muligt at perspektivere, hvad det er, der præger "baggrunden" af ambassadørprojektet – det usagte og forudtagne. Endvidere fremgår af analysen, hvorledes en orientering mod 'look' lokaliserer og stedfæster udseende - 'look' - i en social kontekst, dog oftest ud fra talehandlinger der ikke ekspliciterer *hvad*, ved 'look', der kan indikere specifik betydning. Det interessante ved netop ambassadørprojektet er, at ambassadørerne ønsker at lege med de

forestillinger, deltagerne kan have om "araberen" og "danskeren", men hvorledes kan man begribe baggrunden for netop denne leg, ud fra det perspektiv på ambassadørernes praksis analysen indtil videre har fremanalyseret?

I forbindelse med spørgsmålet "who has been living in Saudi Arabia" henvender Nadia sig til en deltager, der har placeret sig ved Housam. Deltageren begrundet sit valg således: "*Because he said he is from Jordan so maybe he has been living in Egypt as well*". Hertil spørger Nadia deltageren: "*Can I ask you, (navn) - why you didn't stand by Thomas?*" Deltageren uddyber: "*He said he lived in Denmark so I don't think he's been in Saudi Arabia*". (W1 s. 2 linje 33-37). Episoden giver indblik i flere elementer, i forhold til formodninger om og skelnen mellem ambassadørernes geografiske tilknytninger, der udspiller sig i den gensidige positionering deltager og ambassadører imellem. Deltageren begrundet sit valg af Housam med, at Housam har fortalt, han er fra Jordan. Med sit svar fremsætter deltageren et narrativ om information - viden - som begrundelsen for sin formodning. Konkret går deltagerens talehandling på, at formodninger om hvor en person kan have boet, kan medregne information om en persons nuværende geografiske lokation og nationalitet - her eksemplificeret med Jordan. En talehandling deltageren yderligere positionerer relationelt til viden om geografisk nærhed - mellem Jordan og Egypten -, der altså fremhæves som en væsentlig faktor i narrativet. Deltageren mener, det er mere sandsynligt, at Housam har boet i Egypten, eftersom han har sagt, han er fra Jordan. Heroverfor står modsat at fordi Thomas er fra Danmark, er det mindre sandsynligt, han skulle have boet i Saudi Arabien. Et narrativ der altså vægter *viden* både om geografisk nærhed og nuværende geografisk lokation i forhold til *formodninger* om tidligere geografisk bosættelse.

Det er her en pointe, hvorledes dette narrativ kommer til syne via en forceret relationel positionering i form af Nadias spørgsmål om valget af Housam *overfor* det implicite fravalg af Thomas. Her finder vi det centralt at påpege, hvorledes deltageren, i sin begrundelse af sit valg af Housam, til trods for deltagerens vægtning af viden om ambassadørernes nuværende geografiske tilknytning overfor geografisk nærhed til det pågældende land, fejlagtigt benævner Egypten i stedet for Saudi Arabien. Dette fremstår paradoksalt i lyset af netop deltagerens rationale med at henvise til specifik geografisk lokation i forhold til at formode. Højest sandsynligt en talefejl i og med deltageren modsat i forklaringen af sit fravalg af Thomas korrekt benævner Saudi Arabien. Men ikke desto mindre stadig en fejl, der ikke korrigeres af ambassadørerne. I stedet for, i begrundelsen af sit valg 'Housam, fordi han er fra

Jordan', at bede deltageren positionere Egypten og Saudi Arabien relationelt som to distinkte lande, bedes deltageren relatere svaret til fravalget af Thomas - hvorved begrundelsen 'fordi Thomas er fra Danmark' fremstår som en direkte modsætning til 'Housam, fordi han er fra Jordan'. Som nævnt i problemfeltet er et centralt omdrejningspunkt for ambassadørprojektet at facilitere processer, der kan aktivere refleksioner, hvor deltagerne kommer ud over "det kunstige skel mellem "os" og "dem""²⁶. I forlængelse heraf fokuserer Ahmed (jf. teoriafsnit) på mulighed for ageren som netop et spørgsmål om, hvad der allerede er "på plads" - agens handler ikke om iboende kapaciteter eller vaner, men om hvorledes verden gøres tilgængelig for ageren; "...where things 'have a certain place' or are 'in place'" (Ahmed 2007:153).

Som skitseret i specialets teoretiske afsnit kan diskursen om 'hvidhed' relateres til mere end race og racialisering. På samme måde som 'hvidhed' kaster perspektiv på race som et spørgsmål om produktionen af raciale skemaer kan begrebet relateres til produktionen af nationaliteter, køn og etniciteter. Eksempelvis når Nadia, i sin orientering mod valget af Housam overfor et fravalg af Thomas, tvinger deltageren til en relationel positionering *mellem* de to ambassadører. En rettelse af deltagerens talefejl ville betyde, at spørgsmålet alene blev orienteret mod Housam og til hvorvidt han er fra Jordan eller Egypten som et perspektiv af relevans. Tilbage fremstår det at skelne mellem Thomas og Housam, ift. hvem der sandsynligt har boet i Saudi Arabien, dominerende i forhold til hvilket fokus på kroppe, der anlægges. Et fokus, der figurerede i eksemplet med Nadias 'head gear' og Humas 'look', hvor en orientering mod det visuelle viste sig som henvisende til både specifikt definerede samt ikke specifikt definerede elementer. Eksemplet med den tvungne relationelle positionering mellem Housam og Thomas viser en praksis, hvor en kategori som nationalitet synes at være "på plads" ift. dets funktion i det konkrete spørgsmål, dette ud fra hvorledes det på både direkte og indirekte vis erkendes ud fra dets mere eller mindre eksplicite positionering til 'hvidhed'/ ikke-'hvidhed'. Ligeledes kan eksemplet med Nadias 'head gear' og Humas 'look' relateres. Med hovedbeklædning, som symbol på geografisk tilknytning, fremhæves et specifikt visuelt element ved Nadias udseende som begrundelse. I forlængelse positioneredes ligeledes Humas 'look' som et visuelt element af betydning i forhold til geografisk tilknytning. Begge er elementer, hvis relevans ikke kræver specificering, da de tilsyneladende indebærer betydning *i sig selv*. Tilbage fremstår hvorledes Housams og Thomas' respektive nationaliteter, Nadias

²⁶ <http://duf.dk/dufs-arbejde/dufs-dialogambassadoerer/>

'head gear' og Humas 'look' alle er elementer, der ikke behøver begrundelse, meningen er med andre ord "på plads". Et fokus der kommer til syne i kraft af ambassadørernes orientering mod bestemte talehandlinger, som de oplever stemmer overens med deres narrativer, i forhold til hvilke forventninger og formodninger deltagerne måtte have om ambassadørerne.

4.2.7 Opsummering

Fra vores observationer af 'assumption game' fremstår, at samtidig som ambassadørerne sigter på at perspektivere deltagerens forventede opfattelser af de enkelte kroppe, henviser ambassadørernes ageren til at de selv hviler på ikke-udtalte forståelser af samme kroppe. Hvorledes nogle objekter eller kroppe ikke fremstår som vigtige at bemærke eller præcisere relaterer sig til, at disse kroppe befinder sig i rummet med en ro - komfort (Jvf Ahmed). Ahmed pointerer i relation hertil, at menneskers interageren altid sker med udgangspunkt i en forståelsesramme, der kræver pejlemærker. Jf. vores fremsatte metafor om lyskeglen fremstår, af den hidtidige analyse, hvorledes ambassadørernes "lygte" rettes i bestemte retninger og dermed oplyser bestemte kroppe og bestemte karakteristika. Ahmeds teoretisering om orientering pointerer netop, at *"... orientations are about the directions we take that put some things and not others in our reach"* (Ahmed 2007: 152). Vi kan se, at ambassadørerne positionerer sig selv og deltagerne, men at det ikke er tilfældige positioner, der er til rådighed eller med Ahmeds ord "in reach". Det, at nogle forståelser og opfattelser af kroppe kan være "på plads", henviser til hvorledes "hvidheden" virker på mere end et plan. Ambassadørerne er bevidste om, hvorledes mennesker tillægger kroppe betydning, og at denne betydning i en vis udtrækning er vilkårlig. Dog henviser eksempler som den implicite og uudtalte meningstillæggelse til 'head gear' og 'look' samtidig til, hvorledes 'hvidhed' også opererer på et mere abstrakt og strukturelt plan. En væsentlig pointe bliver dermed, at udfaldet af 'assumptions game' i høj grad må anskues som et spørgsmål om ambassadørernes forberedelse af legen ud fra deres egne forventninger til deltagerne. Men hvor bevidste herom er ambassadørerne?

4.3 Trick questions - positioner med indblik i forventninger om forventninger

Som analyseret i forrige tematik bringes ambassadørernes kroppe i spil og visualiseres på bestemte måder. I legen 'assumption game' fremsætter ambassadørerne spørgsmål, hvor man

som deltager skal forholde sig til nogle personer, om hvem man har begrænset viden, for efterfølgende at begrunde sit svar. Gennem legen bliver deltagerne orienteret mod at positionere bestemte kroppe som meningsbærere for bestemte kvaliteter, interesser og lignende. Dette gennem en fysisk positionering i form af at placere sig i et hjørne, samt verbale positioneringer hvor den fysiske positionering begrundes. Fra ambassadørernes side forventes der at være en overensstemmelse mellem deltagernes fysiske og verbale positionering. Samtidig observerer vi dog, hvordan enkelte ambassadører tillægger deltagernes fysiske positioneringer bestemte meninger uafhængigt af, hvad deltagerne verbalt har udtalt. Eksempelvis Nadias fremlæggelse og kobling af sit 'arabiske' udseende til hvorfor deltagerne fysisk peger på hende som 'den gifte ambassadør'. Nadias positionering af deltagerne, som nogen der hæfter et 'arabisk' udseende på det at være tidligt gift, henviser til Nadias position i forhold til hendes forventning til deltagerne. Netop Nadias forventninger danner også baggrund for de andre tilstedeværendes positioneringer af Nadia som havende et bestemt syn på hvem deltagerne er, og hvordan de tænker.

Forventninger om forventninger er det gennemgående tema i følgende afsnit. Vi har observeret episoder, der giver indblik i en praksis, hvor deltagerne fremviser indirekte forventninger til ambassadørernes spørgsmål, der kan sige mere, end ambassadørerne umiddelbart fokuserer på. Her viser deltagernes ageren, at de skaber mening i legen på baggrund af en bevidsthed om flere elementer i forhold til de forventninger, de opfatter, der gennem legen er til dem. I den forbindelse har vi særligt hæftet os ved et aspekt, der under praksis betegnes "trick-questions" – et element der fremsættes af såvel deltagere som ambassadører. "Trick-questions" er et centralt perspektiv i forhold til, hvorledes deltagerne positionerer sig selv og andre i relation til de forventninger, de opfatter, der gennem legen er til dem. Ligeledes er bevidstheden om "trick-questions" et perspektiv, der figurerer hos ambassadørerne, dette i og med de bevidst implementerer en tilrettelæggelse af såkaldte "trick-spørgsmål" - her defineret som spørgsmål, der eksplicit sigter på at vække overraskelse - en aha-oplevelse - i forhold til opfattelser af bestemte kroppe.

4.3.1 Trick-spørgsmål og 'look' - forhandling af positioner

Udtrykket "trick-spørgsmål" observerede vi første gang i forbindelse med den tidligere beskrevne leg 'assumption game'. Det konkrete spørgsmål under legen gik på, hvem af

ambassadørerne, deltagerne formoder, er den kristne. To deltagere placerer sig ved Housam, resten hos Thomas. Nadia påpeger, at både hun og Huma er 'ensomme', fordi ingen af deltagere har placeret sig her. Nadia spørger derpå ind til forskellige deltageres svar, som de herefter begrunder. Her begrunder en deltager sin fysiske placering med, at hun opfattede spørgsmålet som et 'trick-spørgsmål':

Nadia henvender sig til sidst til en deltager, der har placeret sig hos Housam: *"What about you (navn)? Do you think Housam is a Christian? Does he look like a Christian?"* Deltager: *"No, I thought it was a trick question, (Nadia afbryder: "Why?")...and maybe a little awkward, so"* (Flere elever og ambassadører griner). Nadia: *"So you thought we were doing some kind of trick?"* Deltager: *"Yeah!"* Nadia: *Alright, so Housam they think you are a Christian that lives in Jordan, interesting"* (...) Nadia henvender sig derpå til ambassadørerne og beder dem afsløre, hvem der er kristen. Svaret er Thomas, og det afsløres samtidig, at både Nadia, Huma og Housam er muslimer (W1 s. 3, linje 12-18).

Deltageren placerer sig fysisk ved Housam, som, fra ambassadørernes side, opfattes som implicerende en position, der formoder Housam som den kristne, dette ud fra et narrativ om at han muligvis *"looks like a christian"*. Deltageren bliver således orienteret mod en position, hvor Housams 'look' er meningsbærende. Dog udfordrer deltageren narrativet om Housams 'look', som det determinerende for sin fysiske placering, ved talehandlingen *"No, I thought it was a trick question"*. Hermed forholder deltageren sig til narrativet om 'look' som værende et element af betydning, samtidig med at hun positionerer sig ud fra et narrativ, hvor spørgsmålet i sig selv bliver determinerende i forhold til, hvordan hun fysisk placerer sig. Ud fra legens spilleregler, om fysisk at placere sig i henhold til sine formodninger, fremviser deltageren således en ikke klar overensstemmelse mellem sin fysiske placering og sin talehandling om, at spørgsmålet er et 'trick'. Det er netop i kombinationen af deltagerens fysiske og verbale positionering, at deltageren positionerer sig selv. Hun har fysisk placeret sig hos Housam og peger dermed på Housam som den kristne, men dette under den forudsætning, at spørgsmålet kan være et trick - ud fra forståelsen at spørgsmålet har til hensigt at narre deltagerne.

På den ene side kan deltagerens fysiske placering, i kombination med hendes udsagn om 'trick', henvise til en indirekte positionering af Housam som den, der ikke umiddelbart forventes at være den kristne. Hun placerer sig ved Housam, fordi hun mener, spørgsmålet er

ment til at narre deltagerne. Samtidig er det væsentligt at pointere, hvorledes deltageren, til trods for sin forhandling af narrativet om, at Housam "looks like a Christian", stadigvæk vælger at placere sig ved Housam. Hun vælger at placere sig et andet sted, end det, hun umiddelbart formoder, der er mest 'sandsynligt'. Hun positionerer med andre ord sin position som værende mindre 'sandsynlig'. Hermed udfordrer hun også legens præmis om fysisk at placere sig efter sin formodning og forhandler positionerne fra netop dette udgangspunkt. Deltagerens positionering kan altså opfattes noget tvetydig. Sideløbende med at deltagerens placering og talehandling om 'trick' kan henviser til en indirekte formodning om, at Housam ikke er den kristne, kan kombinationen af selvsamme placering og talehandling henviser til et narrativ om, at bestemte 'looks' ikke nødvendigvis er betydningsbærere for religiøs overbevisning. Det er her væsentligt at pointere, at talehandlingen om 'trick' ikke blot relaterer sig til deltagerens positionering isoleret set, men ligeledes relaterer sig til et spørgsmål i en leg, der allerede er forberedt på forhånd. Ved talehandlingen "*I thought it was a trick-question, and maybe a little awkward, so*" positionerer deltageren sig således ikke blot i relation til sin formodning om, hvem den kristne er, men også relationelt til, at det netop er formuleret som et spørgsmål, som hun i tillæg fremhæver som værende "awkward". Hun positionerer sig relationelt til det, hun forventer forventes af spørgsmålet, og relationelt til den formodning hun har om ambassadørernes positioner og positioneringer af deltagerne. Hermed positioneres også legens tilrettelæggere (ambassadørerne), som værende nogen, der allerede har kortlagt deltagerens positioner og positioneringer – deltageren positionerer altså ambassadørerne som nogen, der positionerer deltagerne til at have en formodning om, at Housam ikke er den kristne.

Ved første instans accepterer Nadia deltagerens forhandling ved at svare "*so you thought we were doing some kind of trick?*", men i samme talehandling fremsættes deltagerens fysiske placering som det afgørende. Ambassadøren "overser" således deltagerens talehandling om 'trick-spørgsmål' - en talehandling, der altså tilsyneladende ikke har uddelt illokutionær kraft. Dette i og med deltagerens talehandling om, at hun fysisk placerer sig hos Housam, med henvisning til 'trick', ikke medregnes i ambassadørernes konklusioner, men tværtimod udelades. Deltageren positioneres af ambassadøren som værende en, der mener, Housam er en kristen, "*that lives in Jordan*". Ambassadøren fremsætter altså Housams nationale tilhørsforhold, Jordan, som af relevans for deltagerens formodning om Housams religiøse overbevisning. Narrativet om 'look', som det meningsbærende for, hvem der har

hvilke kvaliteter/interesser, udvides hermed til også at indbefatte nationalt tilhørsforhold. Ambassadøren taler på den måde et narrativ frem om, at nationalitet også er en afgørende faktor for, hvordan deltageren positionerer og tillægger betydning til bestemte mærkater, såsom religiøs overbevisning.

Ovenstående episode giver indblik i en praksis, hvor der ikke fremstår et entydigt narrativ i forhold til, hvad der udspiller sig som værende relevant. Og man kan i forlængelse spørge, hvilke meninger, formodninger og forståelser, man egentlig får indblik i gennem legen. Endvidere hvilken betydning man kan tilskrive kombinationen af deltagerens fysiske og verbale positioneringer. Hvad kan man eksempelvis udlede på baggrund af deltagerens talehandling om 'trick-spørgsmål?' På den ene side kan man sige, at deltagerens positionering grunder i en indirekte formodning om, at Housam ikke ser ud som en kristen. Samtidig åbner talehandlingen om 'trick' også op for et narrativ, hvor man netop ikke kan tillægge bestemte kroppe bestemte meninger. Deltageren vælger trods alt fysisk at placere sig et andet sted, end det hun umiddelbart formoder, er ambassadørernes formodninger om det mest 'sandsynlige'. Hun indtager en position, fordi hun positionerer denne som mindre 'sandsynlig' – dette ud fra en formodning om hvordan ambassadørerne allerede har kortlagt deltagerens positioner. Deltageren forhandler sin fysiske positionering samt de fire svarpositioner, manuskriptet stiller til rådighed, ved at demonstrere en uoverensstemmelse (i relation til legens spilleregler) mellem den fysiske stillingtagen og den verbale begrundelse. Narrativet om 'look' som det betydningsbærende bliver hermed forhandlet, og deltageren taler sig ind i et narrativ, hvor spørgsmålet i sig selv bliver det betydningsbærende. Gennem kombinationen af den fysiske og verbale positionering forhandles ydermere legens præmis om at placere sig efter sine formodninger, da deltagerens positionering eksemplificerer, hvorledes spørgsmålet ikke nødvendigvis kan lede til et entydigt svar.

4.3.2 Nationalt tilhørsforhold som betydningsbærer

Af ovenstående episode fremgår, hvordan der under praksis med 'assumption game' foregår et positioneringsspil uafhængigt af ambassadørernes manuskript. Deltageren forsøger at navigere i et rum præget af gensidige forventninger og forud-positioneringer og skaber en re-positionering i forhold til de positioner, der allerede er forberedt på forhånd. Talehandling om 'trick question' figurerer atter en gang fra en anden deltager i samme leg, specifikt i

forbindelse med det sidste spørgsmål i legen. Her forløb en situation, tilsvarende ovenstående episode med et trick-spørgsmål, hvor en deltager vælger at placere sig ved en svarposition for herefter at fremsætte en talehandling, der gør hendes position og positionering tvetydig. Dog, som vi skal se, forhandles narrativet på en lidt anden måde.

Spørgsmålet går på, hvem af ambassadørerne, der aldrig har røget en cigaret, og deltagerne har placeret sig ligeligt mellem ambassadørerne. Sekvensen starter med, at deltagerne placeret ved Housam begrunder deres svar. De forklarer, at Housam ser disciplineret ud, hvorfor de ikke mener, han har behov for at ryge. Et par deltagere i gruppen ved Thomas griner, og Nadia henvender sig til dem og spørger, om de er uenige med de deltagere, der har valgt Housam:

Nadia; *"You're laughing! Do you disagree?"*. En deltager ryster på hovedet og svarer: *"No"*. Nadia: *"But you have chosen Thomas?"* Deltager: *"Yeah, just because maybe it is a trick kind of question or something ... no but just like ahm.. many Danish people smoke so.."* Nadia: *"So why did you choose Thomas if you believe that lots of... ahm?"* Deltager: *"Ahm... because maybe... I don't know"*. (Det afsløres senere, at det er Huma, der aldrig har røget en cigaret) (W1 s.5, linje 1-6).

Af eksemplet fremgår, hvorledes ambassadøren henvender sig til deltagerne, der fysisk har placeret sig ved Thomas og tilbyder dem en position, der er relationel til gruppen, der har valgt Housam, dette ved at spørge; *"do you disagree?"* En deltager afkræfter ved at blot at svare 'no' og afviser dermed den tilbudte position. Ambassadøren fastholder dog fokus på deltagerens fysiske positionering som det afgørende; *"but you have chosen Thomas?"*, hvorefter deltageren forhandler sin fysiske position til ikke at blive taget 'bogstavelig', dette gennem begrundelsen at det muligvis var; *"a trick kind of question"*. Gennem talehandlingen; *"many Danish people smoke so"*, peger deltageren fysisk på Thomas, som den der aldrig har røget en cigaret, dette ud fra et narrativ om, at det er et 'trick-spørgsmål', netop fordi mange danskere ryger. I relation til forrige sekvens, hvor 'look' var det betydningsbærende, fremtaler deltageren her et narrativ om nationalt tilhørsforhold som af betydning i forhold til, hvorvidt man aldrig har røget en cigaret. Hermed konstruerer deltageren en diskursiv kategori, 'Danish' som Thomas positioneres under. Deltageren tillægger altså Thomas' 'danske' nationale tilhørsforhold betydning, i forhold til hvor deltageren fysisk vælger at placere sig -

dog i modsat forstand: Deltageren anvender et narrativ om nationalt tilhørsforhold som begrundelse for sin placering ved Thomas med, at netop mange danskere ryger.

Tilsvarende forrige episode er det i kombinationen mellem den fysiske placering og talehandling, at deltageren positionerer sig selv. Deltageren peger fysisk på Thomas som den, der aldrig har røget en cigaret. Dette ud fra et narrativ om at det er et 'trick-spørgsmål', da '*many Danish smoke*'. På den ene side kan kombinationen af deltagerens fysiske og verbale positionering vise til en indirekte formodning om, at Thomas *ikke* er den, der aldrig har røget en cigaret. Men til trods for deltagerens positionering af danskere som rygere samt Thomas som dansker vælger hun dog alligevel fysisk at placere sig ved Thomas. Kombinationen af deltagerens talehandling samt den fysiske placering åbner hermed op for en positionering, der anerkender, at 'mange danskere' ikke nødvendigvis kan blive indsnævret til at omhandle én dansker; Selv om deltageren muligvis anser det for mindre 'sandsynligt', at det er Thomas som dansker, der aldrig har røget en cigaret, tilsiger hendes fysiske stillingtagen, at denne 'sandsynlighed' ikke er ensbetydende med, at det ikke *er* ham. Deltageren positionerer sig ved at vise en 'ikke-klar' overensstemmelse mellem den fysiske og verbale positionering og hermed forhandles narrativet og legens præmis om at skulle stille sig, hvor man "formoder". Deltageren positionerer sig selv eksplicit ud fra sine formodninger, men gennem uoverensstemmelsen mellem det fysiske og verbale skabes en re-positionering, hvor hun samtidig holder en vis distance til selvsamme formodninger. Hun taler sig ind i et narrativ om 'nationalt tilhørsforhold' som det betydningsbærende, men forhandler samtidig dette narrativ til *ikke* at give mening. Denne forhandling sker gennem en anvendelse af selvsamme narrativ, men i modsat forstand – hun demonstrerer, hvordan narrativet om nationalt tilhørsforhold *ikke* giver mening i forhold til hendes fysiske svarposition.

Til sidst i sekvensen spørger ambassadøren til, hvorfor deltageren har valgt at placere sig ved Thomas, når hun netop mener, at mange danskere ryger; hermed anerkendes deltagerens talehandling, om spørgsmålet som et 'trick', ikke. I stedet opfatter ambassadøren umiddelbart svaret alvorligt på baggrund af, at det er det fysiske svar, der er dominerende overfor det verbale, som uden meningstilskrivning til trick dermed fremstår som nonsens. Deltageren positioneres som en, der viser uoverensstemmelse mellem hendes fysiske og verbale positionering, og ikke én der netop positionerede sig ved at vise denne 'uoverensstemmelse'. Deltagerens positionering af spørgsmålet som et 'trick' bliver ikke optaget i legens narrativ, og hun får dermed ikke sin positioneringsforhandling igennem.

Deltagerens svar på ambassadørens spørgsmål ender til sidst med talehandlingen: *"Ahm... because maybe... I don't know"*, hvor hun positionerer sig selv som nærmest værende 'blank' og ude af stand til selv at forklare og forstå sin positionering.

4.3.3 Opsummering

Et centralt element, som de to episoder giver indblik i, er netop, hvordan deltagere i deres begrundelse af svar både forholder sig til forventninger om ambassadørernes forventninger til legen og forventninger til indholdet. Ambassadørerne har tilrettelagt et socialt rum, som fra start handler om positioner og positionering. Deltagerne bliver instrueret i at positionere bestemte kroppe som værende betydningsbærende, dog ud fra 4 valgmuligheder. Altså har ambassadørerne tilrettelagt et rum, hvor der er fire forskellige svarpositioner, der indgår som en del af deres manuskript. Samtidig ser vi her, hvordan der foregår et positioneringsspil, uafhængigt af manuskriptet, hvor der forhandles med de fire positioner, der fra manuskriptets side er stillet til rådighed. Dette sker både i form af, hvilket narrativ deltagerne taler sig ind i samt de positioner, der hertil bliver tilgængelige. I første sekvens ser vi, hvordan deltageren forhandler narrativet om udseende og kroppen i form af 'look' som det betydningsbærende og positionerer sig selv relationelt til spørgsmålet i sig selv. Vi får dog ikke videre indblik i, hvad det er, der gør, at hun netop udpeger dette spørgsmål som trick, og hvilke forventninger hun har til spørgsmålet. I anden sekvens ser vi, hvordan en deltager taler sig ind i et narrativ om nationalt tilhørsforhold som havende betydning for, hvorvidt man ryger eller ej, men deltageren anvender dette narrativ i modsat forstand til at positionere sig selv. Det nationale tilhørsforhold bliver det betydningsbærende for, hvor hun har placeret sig, men samtidig ud fra en forhandling af narrativet om, at dette aspekt ikke nødvendigvis er betydningsbærende. Gennem en 2.grads positionering udfordrer deltagerne legens narrativ om at placere sig efter formodninger. Denne 2.grads positionering rummes dog ikke af ambassadørernes. Ved første sekvens bliver deltagerens fysiske positionering optaget som at være hendes svar på spørgsmålet, mens ved anden sekvens bliver den pågældende deltagers svar ikke optaget overhovedet.

4.3.4 Trick - spørgsmål - en joker ift. positioneringer?

Vi finder det oplagt at spørge, hvorfor ambassadørerne ikke søger en uddybning, i forhold til hvad deltagerne mener med 'trick-spørgsmål'. Er det eksempelvis ikke af interesse at få

uddybet, hvorfor deltagerne netop betragtede disse to spørgsmål som 'tricks'? Hvilke implicite forventninger ligger der i udtalelsen om, at nogle spørgsmål kan betragtes som tricks, mens andre spørgsmål ikke får samme opmærksomhed? Herudover kan man sætte spørgsmålstegn ved, hvilke formodninger 'assumption game' reelt kan give indblik i. Ambassadørerne introducerer fra start, at denne leg handler om deltagernes formodninger om ambassadørerne; "*What assumptions you have about us as ambassadors*" (W1, s. 1 linje 12). Formålet er at "*deltagerne ser med egne øjne, hvordan deres antagelser ikke holder stik*" (Dialoghåndbog 2012: 151). Endvidere fremsættes formålet med legen som tilsigtet at vise, hvordan "*vi alle sammen har fordomme*" (Interview 2, s. 8 linje 25). Som analyseret fremstår deltagernes positioneringer ikke entydige, men må betragtes relationelt til nogle forventninger, deltagerne har til legen. Det er legen og spørgsmålet i sig selv, der bliver det betydningsbærende for, hvordan spørgsmålene besvares. Man kan sætte spørgsmålstegn ved, i hvor udbredt grad det er spørgsmålenes indhold i sig selv, der lægges vægt på fra deltagernes side. De to førnævnte eksempler synes i lige så høj grad at vise, hvordan deltagerne tager ambassadørernes forberedelse med i deres overvejelser.

Relevansen af ambassadørernes forberedelse kan her knyttes an til Goffmans begreb 'bagscene'. Goffman benævner 'bagscenen' som en 'region' af interaktionen, hvor der foregår en forberedelse til det, der skal ske på scenen (Goffman 1990: 114 - 115). Bagscenen holdes ofte skjult for publikum, da det er her ambassadørerne øver sig på de roller, de skal spille, før de går ud på scenen. Ambassadørteamet, som et 'hold', forbereder deres optræden, så den kan fungere så gnidningsfrit som muligt - dette i relation til legens formål om at vise hvorledes vi som mennesker ofte tager fejl, når vi dømmes den 'anden'. Målet kan således siges at relatere til Goffmans term, 'definition af situationen'. Anledningen til at deltagerne skal beskæftige sig med assumption game er, at de har - og skal have formodninger, om ambassadørerne. Gennem deltagernes udtalelser om 'trick-spørgsmål' bliver ambassadørernes bagscene bragt i spil, og *definitionen af situationen* udfordres. Episoderne giver et indblik i, hvorledes deltagerne positionerer sig ud fra nogle forventninger, de forventer er i rummet - positioneringer der ikke nødvendigvis kan betragtes som givende indblik i deltagernes formodninger til spørgsmålets indhold i sig selv. Legens præmis bliver således sat til forhandling, hvor et ekstra 'kort' - ambassadørernes formodninger om deltagernes formodninger - hives med ind i spillet. Dog, som fremanalyseret, bliver deltagernes positioneringer af ambassadørernes

bagscene ikke optaget som en del af legens narrativ - 'joker-kortet' der inddrager ambassadørernes forberedelse, rummes med andre ord ikke.

I forlængelse her må elementer ved workshoppernes præmis, ud fra et positioneringsteoretisk perspektiv, tages til efterretning. Den enkelte workshop er struktureret og organiseret i henhold til et program baseret på ambassadørernes forberedelse. Præmissen indebærer bestemte pligter og rettigheder fordelt mellem deltagere og ambassadører. Deltagere venter på ordet og instruks og ambassadører instruerer og styrer dagens gang i henhold til deres forberedelse. Undervejs i workshopperne indtager ambassadørerne på skift rollen som instruktør for de enkelte lege. Instruktøren står for at forklare legen og dirigere deltagerne undervejs samt spørge ind til legens udfald og slutteligt følge op på legen med en refleksion. Ved at indtage rollen som instruktør, for den enkelte leg, positionerer ambassadøren sig refleksivt som en autoritet med retten til både at udpege og udspørge og endvidere at udlede og konkludere. Via instruerende og autoritative talehandlinger fremsætter den enkelte ambassadør altså et narrativ, der positionerer denne som instruktør, hvorved ambassadøren samtidig positioneres med determinerende pædagogiske forpligtelser over for deltagerne i form af retten til at korrigere, betvivle og anerkende etc. Dog bliver ambassadørens autoritative position kun meningsfuld i relationen til deltagerens implicite mangel på autoritet "*...sometimes an initial seizure of the dominant role in a conversation will force the other speakers into speaking positions they would not have occupied voluntarily*" (Harré og Langenhove 2003: 18). Over for ambassadøren positioneres deltagerne relationelt som ikke-autoritative i forhold til retten til styring af legen. En konversation mellem, hvad vi vil betegne, 'instruktør og deltager', kan indebære en ulige fordeling mellem de medvirkende i forhold til retten til at udsige bestemte kommentarer. Et aspekt der må tages til efterretning, i forhold til hvilke narrativer, de enkelte talehandlinger, under workshopperne, kan siges at henvise til ydermere i forhold til de orienteringer, ambassadørerne foretager.

I processen, hvor ambassadørerne forsøger at få deltageres meninger på banen, synes der at være visse positioneringer, der går uudtalt forbi. Vi hæfter os ved, at der ikke er mere fokus på, hvad der rent faktisk menes med trick, da legen netop beskrives som omhandlende "what assumptions you have about us ambassadors". Når deltagerne anser bestemte spørgsmål som værende tricks, positionerer de ambassadørerne, som havende et bestemt syn

på deltagerne. Men det er ikke dette ambassadørerne opfatter, når 'trick' er deltagernes respons. Det er noget andet, der fanger ambassadørens opmærksomhed, når de tilrettelægger for tricks, og det er noget, bestemt de "ser" ved deltagernes verbale og fysiske positioneringer og dermed *orienterer* mod. Ambassadørernes *lyskegle* falder altså på nogle bestemte pejlemærker, som gør, at andre pejlemærker ikke kommer til syne. Ved ambassadørernes orienteringer er der noget, der træder i baggrunden og derved forbliver et udtalt udgangspunkt.

I det følgende vil vi se nærmere på ambassadørernes udtalelser om 'trick-spørgsmål', samt deres fokus når de tilrettelægger spørgsmål, de mener kan vække overraskelse. Hvad betragtes eksempelvis som 'trick-spørgsmål'? Hvilke tanker ligger bag tilrettelæggelsen af et trick-spørgsmål? Ved at udføre interviews med ambassadører, som opfølgning på den observerede praksis, har vi fået indblik i deres bagscene, hvor deres forberedelse italesættes. Gennem en 3. grads positionering forholder ambassadører sig til spørgsmål om episoder fra de observerede workshops, hvor de reflekterer over tidligere konversationer og positioneringer. Hermed opstår en ny konversation, hvor der åbnes op for mulige repositioneringer af positioneringerne i den tidligere konversation. Ved at inddrage ambassadørernes 3. grads positioneringer ønsker vi at fremanalysere de gensidige forventninger mellem hvad ambassadørerne udleder på baggrund af praksis og modtagelsen under selve workshopperne, for på den måde at kaste et perspektiv på de forventninger, der præger rummet. Idet deltagerne og ambassadører mødes i workshoppen, træder de ind i et rum præget af gensidige forventninger. Forventninger, der allerede er tilstede i rummet, bliver således inddraget som en komponent i positioneringsprocessen. Man kan spørge, hvilke implicite forventninger der allerede er på plads, og som deltagerne og ambassadører forsøger at navigere i?

4.3.5 'Tricks' - forskellige narrativer i spil

I ovenstående analyse har vi fokuseret på, hvad deltagerne forstår ved 'assumption game', og hvordan de positionerer sig ud fra deres forventninger til legen og indholdet i de forskellige spørgsmål. Som analyseret viser deltagernes svar og praksis en forventning om, hvad der, fra ambassadørerne, forventes af bestemte spørgsmål. Svarene der figurerede efter hhv.

spørgsmålet om hvem af ambassadørerne, der er kristen, samt hvem der aldrig havde røget en cigaret, indebar en italesættelse af 'trick-spørgsmål', hvor deltagerne positionerede sig ud fra deres forventninger til spørgsmålene. Hermed positionerede de også ambassadørerne som nogen, der gennem tilrettelæggelsen af legen, allerede på forhånd har foregrebet deltagerens positioner og positioneringer. Det er dog ikke kun deltagerne, der har forventninger til legen. Fra ambassadørernes side er der lagt op til at overraske deltagerne, og dermed skabe en aha-oplevelse, dette ved netop at tilrettelægge såkaldte 'trick-spørgsmål'. Af vores interviews med ambassadørerne fremgår, hvorledes de alle benævner, at de i forberedelsen af 'assumption game' ofte tilrettelægger spørgsmål, ud fra overvejelser om at det rigtige svar kan virke overraskende for deltagerne (Int 1, 2, 3, 4). I et interview med ambassadøren Farzad forklares 'assumption game', og her kommer han ind på, hvordan der tilrettelægges for 'trick questions':

"I think that, all the participants or all the students here in Denmark, they think that the Middle East, we only have (...) camels, we have the deserts, we have some kind of stereotypes, so we use these stereotypes to make these questions. (...) we have cities in Jordan, we have more than one city, and they are big cities. They don't also know about it, so we start to kind of find these questions for them" (Interview 1 s. 9 linje 19-25).

Ambassadørerne diskuterer altså 'trick-spørgsmålene' inden afholdelse af workshops, hvor de forsøger at forudse deltagerens 'stereotypiske' billeder af Mellemøsten, som på den måde kan danne grundlag for 'trick-spørgsmål'. I et fravær af egen fysiske tilstedeværelse positionerer Farzad hypotetiske deltagere som besiddende en opfattelse af Mellemøsten, som en region der kun indbefatter kameler og ørkener. Dette billede sidestilles af ambassadøren som en stereotyp, ambassadørerne anvender, når de forbereder netop 'trick-spørgsmål'. Farzad pointerer, at der også er byer i Jordan, ja til og med store byer, endvidere at deltagerne; *"don't know about it"*. Ved denne talehandling positioneres deltagere som uvidende i forhold til Jordan, hvorfor de vil gætte forkert. Det stereotypiske billede af Jordan, som et land forbundet med kameler og ørkener, bliver altså sidestillet med manglende viden om, at der også er byer i Jordan. Når ambassadøren her positionerer deltagere som besiddende et 'stereotyp' syn på Mellemøsten, der kun indbefatter kameler og ørkener, positionerer han *indirekte* sig selv som en, der 'ved', at dette ikke er tilfældet. Dermed positioneres Farzad, som ambassadør fra

Jordan, endvidere med retten til at korrigere deltagernes forkerte formodninger ved at henvise til sin viden om, at der *også* er byer i Jordan. Som han forklarer, forsøger ambassadørerne således 'at finde' disse spørgsmål, "*we try to find these questions for them*" - altså spørgsmål det forventes, deltagerne tror, de ved noget om (det stereotypiske billede om kameler og ørkener), men som kan vise sig ikke at være 'rigtige'.

Af ambassadørens udtalelser står det frem, hvorledes ambassadørernes tilgang til 'trick-spørgsmål' synes at omhandle en kortlægning af deltagernes 'forkerte' formodninger for dernæst at kunne oplyse dem om det 'rigtige' svar. Via oplysning, om at der også er byer i Jordan, kan der gøres op med stereotypen om, at landet kun indbefatter kameler og ørkener og dermed vise, at dette ikke er tilfældet. Et forløb der altså kulminerer i en aha-oplevelse. Implicit indebærer dette et narrativ, som tilsiger, at det er muligt at oplyse og derved komme til noget, der er mere 'rigtigt', hvor stereotype forestillinger kan lokaliseres og gøres op med. I processen, hvor ambassadørprojektet vil overkomme og nedbryde stereotype forestillinger, tager ambassadørerne sideløbende hertil udgangspunkt i bestemte stereotype fremstillinger, her illustreret med stereotypen om jordanere der rider til arbejde på kamel. Netop mekanismer om gentagelser af stereotype forestillinger finder vi interessant i relation til projektets formål om at opløse disse²⁷. Ambassadørprojektet anvender de fordomme, de ønsker at nedbryde og opretholder således fordommenes eksistens. Dette paradoks kan knyttes an til Sara Ahmeds teoretisering af 'mangfoldighed'.

I relation til institutioner, der arbejder for at institutionalisere mangfoldighed og dermed gøre mangfoldighed givent, fremhæver Ahmed paradokserne der kan opstå. Hun fremsætter, at ved netop at arbejde hen mod et mål, hvor man ønsker, at mangfoldigheden skal træde i baggrunden, fastlåser man samtidig mangfoldigheden i en bestemt størrelse. Institutionerne, der kan betragtes som organiske helheder, ønsker at mangfoldigheden bliver forankret i institutionens baggrund og er hertil samtidig afhængig af bestemte enheder, med hver deres funktion, til netop at udfylde dette mål. Derfor rekrutteres bestemte mennesker (enheder) som kan indgå i helheden - men som implicit fra start udstikker sig fra institutionens (helhedens) baggrund. Enhederne udgør således selv (i form af deres position

²⁷ Teoretisering af stereotyper har den postkoloniale litterat og forfatter Homi Bhabha fokus på. Bhabha betegner stereotyper som opfattet viden og identifikation, sideløbende med at stereotypen kun kan opretholdes ved at den gentages (Homi Bhabha 1994: 94-96).

som noget, der udstikker) den 'mur' som mødes, når der arbejdes for at komme op mod det, der ikke er bevægeligt (Ahmed 2012: 10, 29).

I relation til den analyserede interviewsekvens har vi afdækket, hvordan ambassadørerne tager stereotypiske forestillinger i brug, der udgør et udgangspunkt i 'assumption game', dette i samme proces som forestillingerne ønskes nedbrudt. Det helhedsmæssige billede indebærer et rationale om, at formodninger om 'den anden' ikke nødvendigvis holder stik - samtidig anvendes bestemte forestillinger om 'den anden' for at opnå dette mål. Den kamelridende jordaner udstikker sig som en enhed, der anvendes for at opnå det helhedsmæssige mål, hvor der henvises til, hvorledes denne enhed ikke giver mening. Ambassadørens italesættelse er en gentagende og cirkulær praksis der tager afsæt i selvsamme stereotype forestilling, som han ønsker at afvise. Herudover indtager Farzad, som ambassadør fra Jordan, en position med retten til at korrigere 'forkerte' billeder og vise, at stereotypen ikke er 'rigtig'. Hans position, som ambassadør fra Jordan, nødvendiggøres, når der skal tages afstand fra stereotypen om den kamelridende jordaner, dette i samme proces, hvor der henvises til, at rollen som jordaner ikke udfyldes på den 'stereotype' måde.

Som fremanalyseret i forrige kapitel fremviser deltagerne en opmærksomhed i forhold til bestemte spørgsmål, som de anser for trick-spørgsmål. Deres positionering står dog ikke entydigt frem, da de talte sig ind i forskellige narrativer på en og samme gang. På den ene side henviser deltagerens talehandlinger til nogle umiddelbare formodninger om spørgsmålet, men ved fysisk at placere sig ved et svar, de selv formoder mindre sandsynligt, positionerer de sig ud fra et narrativ om, at umiddelbare formodninger ikke nødvendigvis er determinerende. Deltagerne, via deres positioneringer, åbner altså op for et ganske andet narrativ, end det vi her kan afdække ved Farzads narrativ, der handler om at oplyse i forhold til det 'korrekte'. Narrativet, om at et svar kan være 'rigtigt' eller 'forkert', bliver igen bærende logik, da supervisor og tidligere dialogambassadør Mirsab forholder sig til deltagerne, der benævner bestemte spørgsmål som værende 'tricks'. Han forklarer, at det er noget, ambassadørerne ikke tager udpræget hensyn til: "*... det er fint nok, at der er nogen, der tænker 'ja det må være et tricky spørgsmål', ikk'. Men nogle gange så har de ret og andre gange, har de ikke ret, så det gør vi ikke så meget ud af*" (Interview 2, s. 11 linje 42-44). Ved en 3.grads positionering fremsætter Mirsab en logik, om at deltagerens benævnelse af 'trick-spørgsmål' ikke tillægges særlig betydning, da det handler om, hvorvidt deltagerne "har ret" eller ej. Han repositionerer således deltagerens positioneringer fra praksis og tillægger deres

positioneringer mening i relation til et narrativ, hvor deres positionering kan forstås uafhængigt af udtalelsen om spørgsmål som "tricks". Deltagernes talehandling om "trick" udelades som en betydningsfuld faktor, da de kan have "ret" eller "ikke ret".

I den observerede praksis er det spørgsmålene om, hvem der er kristen, samt hvem der aldrig har røget en cigaret, der udpeges som 'trick-spørgsmål' af deltagerne. Begge deltagere placerede sig fysisk ved to ambassadører, som ved afsløringen viser sig at være de 'forkerte' ambassadører. I spørgsmålet om hvem der er kristen, placerede deltageren sig fysisk ved Housam, hvor svaret viste sig at være Thomas. I spørgsmålet om hvem der aldrig har røget en cigaret placerede deltageren sig ved Thomas, hvor svaret viste sig at være Huma. Fysisk placerede deltagerne sig hos de 'forkerte' ambassadører, men spørgsmålet er, om man dermed kan udlede, at deltagerne *ikke* havde ret? Som fremanalyseret åbnede kombinationen af deltagernes fysiske placering og verbale talehandling op for en positionering, hvor narrativet om at placere sig efter umiddelbare formodninger blev forhandlet. Deltagerne placerede sig ud sig fra nogle umiddelbare formodninger, men disse formodninger blev samtidig ikke determinerende for, hvor de placerede sig. Deres positionering stod hermed ikke entydigt frem, men relaterede sig til et narrativ, hvor der ikke er entydige svar - et narrativ hvor det er svært at udlede et bestemt svar.

Af interviewet med Mirsab fremstår, hvorledes 'uoverensstemmelsen' mellem den fysiske og verbale positionering ikke medregnes. Han tillægger ikke kombinationen betydning, der altså ikke tages til efterretning. I forlængelse heraf hæfter vi os ved Mirsabs betragtning af deltagers benævnelse af "tricks", som noget ambassadørerne ikke 'gør så meget ud af'. Dette fordi vi mener, det netop er ved kombinationen af den fysiske placering og talehandling om 'trick', at deltagerne positionerer sig og som dermed kunne give indblik i formodninger. Som fremanalyseret fra praksis bliver deltagernes forhandling af narrativet heller ikke optaget ved legen. Ved den ene episode bliver en deltager positioneret som én, der viser uoverensstemmelse mellem den fysiske og verbale positionering og ikke én, der netop positionerede sig ved at fremvise denne uoverensstemmelse. Ved det andet eksempel bliver en deltager tilbudt en position, hvor den fysiske stillingtagen er determinerende. Ud fra Mirsabs narrativ kan man udlede, at deltagerne *ikke* fik ret, da de placerede sig ved den forkerte ambassadør. Der tages ikke hensyn til udtalelsen om "trick". Hermed lukkes der for deltagernes positioneringsmuligheder og forhandlinger af narrativet, og deres positioneringsforhandlinger kommer ikke igennem.

4.3.6 Uoverensstemmelse mellem modtagelse og refleksion over modtagelse

Som fremanalyseret taler ambassadører og deltagere sig ind i forskellige narrativer. Ambassadørerne fokuserer på at kortlægge deltagernes forkerte formodninger, men som skitseret, mener vi, man kan stille spørgsmålstegn ved, hvorvidt de to episoder giver et indblik i deltagernes formodninger. Det kan synes problematisk at udlede noget konkret i forhold til formodninger på baggrund af deltagernes 'uoverensstemmelse' mellem den verbale og fysiske positionering. På indirekte vis får vi indblik i nogle formodninger omkring spørgsmålet, men hvad det er, deltagerne rent faktisk formoder, står ikke entydigt frem. Superviseren Mirsab konkluderer dog på deltagernes positioneringer, når han henviser til, hvorvidt de har ret eller ej - slutninger der ikke altid går i tråd med det, vi har observeret der bliver åbnet op for i praksis. Af analysen fremstår en uoverensstemmelse mellem deltagernes 2. grads positioneringer (som fremanalyseret fra praksis), og ambassadørernes 3. grads positionering af deltagernes 2. grads positioneringer (som det fremgår af interviews). Dette fremgår i de eksemplificerede interviews, hvor ambassadøren Farzad og superviseren Mirsab, via 3. grads positioneringer, repositionerer deltagernes positioneringer fra praksis. Hvormed deltagernes italesættelse af 'tricks' paradoksal positioneres gennem selvsamme narrativ, som deltagerne havde udfordret. Deltagernes forsøg på at reforhandle narrativet er således ikke det, ambassadørerne "ser", når de forholder sig til deltagere, der fremhæver et spørgsmål som værende 'trick'.

Hvorledes ambassadørerne synes at slutte og udlede i uoverensstemmelse med vores observationer af deres praksis, vil vi følgelig uddybe yderligere. Uoverensstemmelse fremgår specifikt af interviewet med ambassadøren Nadia i form af hendes repositionering af deltagernes forhandling af narrativet. Nadia fokuserer på deltagernes læringsudbytte i relation til deres benævnelse af 'tricks' og fremhæver det som et positivt aspekt, at deltagerne indser, at et spørgsmål kan være et trick-spørgsmål:

"Og det, jeg synes er godt ved, at de indser, allerede inden legen er slut, at det er et trick spørgsmål, det er, at de indser, hvordan fordømmene egentlig er og hvilke fordømme, man egentlig har som menneske. Hvilket er (...) en form for selvforståelse, i forhold til (...) hvor fordomsfuld man egentlig er" (Interview 4 s. 11 linje 30-33).

Ved denne 3.grads positionering repositionerer Nadia deltagernes positioneringer ud fra et narrativ om, at det er muligt at komme til det *egentlige* - dette via forståelsen at et spørgsmål er et trick. Hun repositionerer således deltagernes positioneringer gennem det narrativ, som deltagerne netop udfordrede ved deres positioneringer. I relation til den fremanalyserede praksis finder vi denne slutning problematisk. Dette ud fra spørgsmålet, hvorvidt man kan udlede, at deltagere der udtrykker en bevidsthed om trick-spørgsmål, dermed implicit har indset "hvilke fordomme de egentlig har"? Nadia forholder sig til deltagernes positioneringer gennem et narrativ, der tilsiger, at deltagerne, med talehandlinger om 'tricks', positionerede sig ud fra en indsigt i, hvordan fordommene *egentlig* er, samt hvilke fordomme de *egentlig* har. Som fremanalyseret kan deltagernes positionering netop ikke betragtes entydigt; Udover at deltagerne positionerede sig ud fra et narrativ om, at umiddelbare formodninger ikke nødvendigvis er determinerende, positionerede de sig også ud fra et narrativ, hvor det netop er spørgsmålet, som det er formuleret ved ambassadørernes tilrettelæggelse, der bliver det betydningsbærende.

Ambassadørernes bagscene og tilrettelæggelse blev inddraget som en væsentlig komponent i positioneringsprocessen, og hermed positionerer deltagerne også ambassadørerne som nogen, der allerede har kortlagt deltagernes positioner og positioneringer. Deltagerne fremviser forventninger til ambassadørerne som 'instruktører' for legens gang og forventninger, og de positionerer sig relationelt til disse forventninger. Gennem deltagernes 2.grads positioneringer lægges der således op til et narrativt skifte, hvorved deltagerne udfordrer legens præmis om at fremvise (samt blive bevidste om) umiddelbare og oprigtige formodninger. Dette narrative skifte synes Nadia ikke at have blik for. Hverken deltagernes bevidsthed om ambassadørernes bagscene endvidere ambassadørerne som 'instruktører', der altså udgør en komponent i deltagernes positioneringer, bliver anerkendt - hverken i praksis eller ved Nadias italesættelse under interviewet. Her fremtaler Nadia indirekte et narrativ om den tilstræbte aha-oplevelse i form af at fremhæve deltagernes "indsigt", i hvilke fordomme de har, som legens læringsudbytte. Ud fra den observerede praksis, mener vi, det er oplagt at spørge, hvorvidt en potentiel aha-oplevelse alene er forbeholdt deltagerne - kunne det i ligeså høj grad være ambassadørerne, der blev bevidste om deres formodninger samt indvirkninger heraf, som disse kommer til udtryk gennem ambassadørernes tilrettelæggelse?

4.3.7 Et tilrettelagt socialt rum

Af vores interviews med Nadia og Mirsab fremgår, hvorledes betydningen af det sociale rum, ambassadørerne har tilrettelagt, negligeres. De 'tvetydige' positioneringer fra deltagernes side bliver 'overset'. I stedet synes der at være noget bestemt, ambassadøren og superviseren "ser" i deres repositionering af deltagernes positioneringer. Forbigåelsen af deltagernes tvetydige positioneringer kan synes paradoksalt, når ambassadørerne, via assumption game, netop ønsker at vise, hvorledes roller (som dansker, egypter, jordaner og dansker med muslimsk baggrund) ikke kan betragtes entydigt. Sara Ahmeds undersøgelse af hvad 'mangfoldighed' 'kan' og 'gør' kan her være et behjælpeligt analytisk perspektiv i forhold til at opfange de paradokser, som kommer til syne ved ambassadørernes tilrettelagte leg med formodninger. Som redegjort i det teoretiske afsnit kan ambassadørernes arbejde anskues som et forsøg på at belyse det, der træder i baggrunden, når man tillægger mening til en bestemt krop, ydre eller udseende. Deltagerne skal begrunde deres svar og reflektere over deres placeringer - de bliver tvunget til at italesætte de udtalte udgangspunkter, der ligger til grund for, hvorfor de har placeret sig, som de har. Ahmed påpeger, hvorledes ankomsten af nogle kroppe fremstår mere synlige end andres, hvilket kan give indblik i, hvilke forventninger, der er til hvem, der vil ankomme. Forventning til hvem der vil dukke op er dog ikke blot en forventning til, hvordan de vil se ud, men indebærer også en bestemt orientering mod at se efter det, man netop har mulighed for at se ved denne orientering - en "looking out for" (Ahmed 2012: 42).

Ambassadørerne vil netop afsløre deltagernes "looking out for" og dermed deres orienteringer, og endvidere have blik for, at en bestemt krop kan tildeles bestemt betydning. I denne proces er det dog noget bestemt, ambassadørerne selv "ser" - når de "ser" efter det, de "ser", deltagerne "ser" efter. De er meget optagede af deltagernes "looking out for", men bliver hermed blinde for, at deltagernes "looking out for", i denne konkrete leg, i et vist omfang også handler om ambassadørernes "looking out for". Ambassadørens "looking out for" kan afdækkes ved deres repositioneringer af deltagernes positioneringer. Ved disse repositioneringer gør ambassadørerne deltagernes positioneringer meningsfulde ud fra narrativ om, at man kan have 'ret' eller tage 'fejl', endvidere at man kan 'indse', hvordan ting 'egentlig' er. Deltagernes positioneringer bliver meningsfulde ud fra en 'overensstemmelse' mellem den fysiske placering og deres verbale udsagn - 'overensstemmelse' i relation til narrativet om, at man udviser sine 'oprigtige' formodninger ved fysisk at placere sig. Ambassadørerne repositionerer altså deltagernes positioneringer ud fra dette narrativ, som

samtidig betyder, at andre narrativer ikke har mulighed for at stå frem. Narrativet om tvetydigheden, 'rodet' og 'kaosset' tilskrives ikke mening og positioneringsmulighederne fastlåses.

Ambassadørernes allerede foretagne orienteringer som eksplicit udgangspunkt anerkendes ikke af ambassadørerne, men fungerer som implicit udgangspunkt for, hvad der kommer til syne, endvidere for de positioneringer der har mulighed for at komme frem. Hverken Mirsab eller Nadia "ser" deres eget "looking out for". Dette bliver således i stedet et implicit udgangspunkt, men som i den grad stadig opererer i forhold til, hvilke positioneringer, der kommer til syne - og hermed også hvad der bliver forbigået i stilhed. Også når ambassadører eksplicit anerkender bagscenen og forberedelsen, i form af at fremhæve 'assumption game'-spørgsmål som udtryk for ambassadørernes formodninger om deltagerne, er det noget bestemt, de "ser". Eksempelvis påpeger ambassadøren Henrietta, at de på forhånd tilrettelagte 'assumption game'-spørgsmål er "*ret konstrueret*" og "*ikke særlig tilfældig*", da forberedelse af legen i høj grad drejer sig om at forudse, hvad deltagerne vil gætte forkert, hvorfor ambassadøren selv forsøger "*at være rigtig fordomsfuld*" i udarbejdelsen af spørgsmålene (Interview 3, s. 13 linje 26). Henrietta fremhæver dette som en nødvendighed, hvis legen skal fungere. Ambassadørerne forbereder og tilrettelægger spørgsmål, der ikke er direkte til "*højrebenet*", og hvor deltagerne derfor vil "*ramme forkert*", da formålet med legen er at vise, hvorledes ting kan være anderledes end det, man umiddelbart tror (Interview 3, s.13 linje 30-32). Netop 'nødvendigheden', som Henrietta påpeger, hæfter vi os ved. Det er en 'nødvendighed' for legen, at ambassadørerne selv forsøger at udforme spørgsmålene ved at være fordomsfulde, fordi det er det, der kan frembringe 'aha-oplevelsen'. Deltagerne skal 'ramme forkert'. I relation til Ahmeds undersøgelse kan man her problematisere paradokserne, ambassadørerne står overfor i deres arbejde. Hvorledes de på én og samme gang tager udgangspunkt i spørgsmål defineret som ikke værende "direkte til højrebenet", for at vise hvorledes der ikke er noget, der er mere eller mindre "til højrebenet".

Ambassadørerne har på den ene side til opgave at belyse det, der træder i baggrunden, når man tillægger en bestemt krop betydning - dette for at skabe en aha-oplevelse og gøre det 'givet', at man netop ikke *kan* tillægge automatisk betydning til et bestemt ydre. Ved at belyse de uudtalte udgangspunkter sætter ambassadørerne spørgsmålstegn ved, hvorledes deltagerne "ser" bestemte aspekter som værende det, der udstikker sig for at belyse det, der danner baggrunden. Dette for at ændre noget ved deltagernes bevidsthed - at ændre

baggrunden for bevidstheden, der gør, at bestemte ting udstikker sig som værende betydningsbærende. Det paradoksale er, at denne belysning netop er foretaget på baggrund af bestemte orienteringer: når man belyser det 'oversete' (ambassadørerne forsøger at gøre deltagerne bevidste om deres orientering), er dette samtidig ud fra et startsted jf. Ahmeds henvisning til Husserls "zero-point of orientation", der fremhæver 'her' som udgangspunktet for forståelse. Vi kan her eksemplificere til ambassadøren Henrietta, der udtrykker bevidsthed om tilrettelæggelsen af 'overraskende' svar.

"Jeg tror, vi bruger ret lang tid på nærmest, at være ret normative og tænke, "det her tror de sikkert" eller sådan, for eksempel (...) hvis jeg har gået med burka, så tænker vi "det tror de sikkert ikke, jeg har", i stedet for at spørge 'hvem spiser islagkage til fødselsdag?', fordi der kunne de måske godt tænke, at, det gør jeg eller sådan (...) vi prøver at tænke, hvad kunne være en assumption, altså sådan, 'hvad tror de sikkert, at jeg gør?' (...) [Vi] prøver lidt at sådan forudse, hvad det er, de vil spørge ind til og prøver at sætte nogle spørgsmål frem, som overhovedet ikke passer eller sådan som eller ja, som er en fordom (...) og tænke, "det vil de sikkert ikke tro om mig" eller "det vil de sikkert ikke tro om Mariam [ambassadør], at hun har en master i det her og det her, fordi hun er 1,50 høj og går med tørklæde", så tænker vi, det tror de sikkert ikke om hende" (Interview 3 s. 13 linje 17-32).

Henrietta bringer her burkaen i spil ud fra en forventning til deltagerne om, at de vil formode, det *ikke* er den danske ambassadør, Henrietta, der har gået med burka. Spørgsmålet, om hvem af ambassadørerne, der spiser islagkage til fødselsdag, fremhæves dog som mere oplagt og til "højrebenet", da Henrietta mener, deltagerne ikke vil have svært ved at gætte, at svaret er den danske ambassadør Henrietta. Ambassadørernes orienteringer er altså væsentlige for det, der bliver belyst og hermed også det, der forbliver mørkelagt - baggrunden, som fungerer implicit for, at noget kan være 'overraskende'. De overraskende svar (eksempelvis at det er den danske ambassadør, der har gået med burka, eller at det er ambassadøren Mariam på 1,60 cm med tørklæde, der har flere forskellige masterbeviser) kan således betragtes som refererende til, at de pågældende ambassadører, i form af det overraskende karakteristikum, udgør 'enheder'. De er enheder, netop fordi de lader sig udstikke fra den 'helhed', de indgår i. Ambassadørerne arbejder hen mod, at man ikke længere "ser" overraskelserne som enheder (en dansker kan sagtens gå med burka), "ser" overraskelserne på baggrund af den helhed, de indgår i. I processen hvor ambassadørerne ønsker at frembringe en 'aha-oplevelse' ud fra, at

bestemte 'overraskelser' ikke er 'overraskelser', er det problematisk, hvorledes disse udpegelser i sidste ende eksponerer, hvad der allerede er på plads ved projektet. Hermed rekonfirmeres indholdet i de 'overraskende' spørgsmål/svar som noget, der ikke allerede er givet (det er ikke givet, at en dansker *kan* gå med burka), og som derfor kræver arbejde.

Processen ved at opstille bestemte overraskende spørgsmål/svar fungerer således som vedligeholdende for projektets baggrund som implicit udtryk for, at der er noget, der *kan* udpeges som mere overraskende end andet. Et udgangspunkt der eksplicit bliver gjort modstand mod fra deltageres side ('assumption games' mål er at vise, hvorledes formodninger ikke holder stik), men som implicit hermed bliver reproducerende og fastholdende for de positioneringer, der har mulighed for at stå frem i praksis. 'Overraskelserne' i forhold til ambassadørernes roller fastholdes hermed som bestemte/statiske/essentialistiske størrelser, som måske kan forklare, hvorfor ambassadørerne synes blinde for de potentielle tvetydige positioneringer, der opstår i praksis. Ved at opstille bestemte overraskelser, i forhold til bestemte ambassadører, udgør selvsamme overraskelser den 'mur', som ambassadørerne arbejder på at komme ud over. Ambassadørerne, i form af at udstille deres kroppe, danner baggrunden for de-essentialiseringen af deres roller, men som ambassadørerne, blot via deres tilstedeværelse, samtidig er med til at producere. Man kan hermed spørge, hvad ambassadørerne 'kan' med deres roller og hvad de selv 'gør' med dem.

4.4 'Assumption game' - en leg med indblik i virkeligheden?

Som fremanalyseret i forrige tematik synes det at være noget bestemt, ambassadørerne "ser", når de forholder sig til deltageres "looking out for", men ambassadørerne medregner ikke egne "looking out for" som komponenter i positioneringsprocessen. Dermed fremstår en uoverensstemmelse mellem deltageres 2. grads positioneringer, som de figurerer under workshopperne, og ambassadørernes 3. grads positioneringer, når de senere forholder sig til egen praksis. Præmissen for 'assumption game', hvor deltagerne skal positionere sig ud fra ambassadørernes prædefinerede svarmuligheder, bliver ikke udtalt som en eksplicit præmis. I stedet fungerer denne implicit som rammen for de positioneringsmuligheder der, med ambassadørernes forberedelse, gøres tilgængelige. Det er først ved deltageres benævnelse af bestemte spørgsmål som 'tricks', at legens hidtil implicitte præmis gøres eksplicit. Deltagerne

“ser” noget bestemt i processen, hvor de “ser” efter noget, som de mener andre - muligvis ambassadørerne - vil “se efter”. Ambassadørernes tilrettelæggelse og bagscene hives på den måde ind som en faktor i legen. Som tidligere nævnt finder vi det relevant at spørge, hvorfor ambassadørerne ikke søger en yderligere præcisering af deltageres benævnelse af ‘trick’, idet vi mener, det netop er ved påpegningen af ‘trick’, at deltagerne positionerer sig i forhold til legens spørgsmål. Ambassadørerne ønsker at belyse de udtalte udgangspunkter for deltagerens “looking out for”, men de “ser” ikke, hvorledes deltagerens “looking out for” ligeledes handler om, at deltagerne “ser” og agerer ud fra forventninger til ambassadørernes “looking out for”.

I det følgende vil vi yderligere perspektivere ambassadørernes “looking out for”, ved at inddrage flere episoder fra den observerede workshop-praksis. I de forrige to tematikker har vi zoomet ind på episoder fra ‘assumption game’. Følgende analyse retter nu fokus på en anden leg fra ambassadørernes workshops - en tegneleg. Her instruerer ambassadørerne deltagerne til at tegne en ‘dansk’ og en ‘arabisk’ familie for derefter at redegøre for disse tegningers ‘forskelligheder’. I lighed med ‘assumption game’ kan præmissen ved denne tegneleg betragtes som en form for forceret selv-positionering (jvf. Harré og Langenhove). Her i form af at deltagerne skal tegne (og dermed positionere) ‘araberen’ og ‘danskeren’, samtidig som de derved tvinges til at positionere sig selv (som havende et bestemt syn på ‘araberen’ og ‘danskeren’). Endvidere vil dialogambassadørerne, på baggrund af tegningerne, kunne danne grundlag for deres positionering af den positionerede part, her deltagerne. Vi har dog observeret episoder, hvor der synes at være en uoverensstemmelse mellem, hvad hhv. deltager og ambassadører mener, de fremlagte tegninger viser og giver indblik i. Med andre ord observerer vi, i den interpersonelle positioneringsproces ambassadører og deltager imellem, en diskrepans i forhold til opfattelser af konkrete positioners illokutionære kraft og perlokutionære effekt.

4.4.1 Tegninger som udtryk for hvad?

I én af de observerede workshops forløber tegnelegen som en samarbejdsopgave, hvor deltagerne i grupper af fire får to minutter til at tegne henholdsvis en ‘dansk’ og en ‘arabisk’ familie. Ambassadørerne gør meget ud af at påpege tidsbegrænsningen, også undervejs i tegneprocessen, hvor de gør opmærksom på, hvor lang tid der er tilbage. Efter de to minutter

skal grupperne på skift præsentere deres tegninger og tanker bag. I deltagernes tegninger af en arabisk familie figurerer burka-klædte kvinder, store børneflokk og mænd med turbaner. Blandt tegningerne af en dansk familie er de gennemgående elementer illustrationer af grise, 1-2 børn, et hus. Ambassadørerne spørger efterfølgende ind til tegningerne og de repræsentationer af arabiske vs. danske familier, tegningerne udtrykker. I nedenstående episode forklarer en deltager følgende om sin gruppes tegning:

Deltager: *"Okay so this is a typical danish family. We have a mom and a dad and they have two children; a girl and a boy"*. Samme deltager fortsætter nu til gruppens illustration af en arabisk familie, hun uddyber: *"Well ehr.. we made it very like stereotypical (Thomas gentager: "Stereotypical") yeah, of the Arab family: with a dad who is wearing (griner lidt forlegent) I don't know what it's called (en ambassadør spørger, om hun mener turban) yeah a turban, and a mom, she's in a long dress and she's wearing a scarf and they have a lot of children"*. Flere andre deltagere griner af denne sidste beskrivelse. Thomas beder nu deltagerne udpege forskellene mellem de to skitserede familier: *"Okay, if you're gonna point out, what are the differences between the two families - the key differences"*. Deltagerne fremhæver størrelsen på familierne, antallet af religiøse symboler, herunder tørklæde og turban. Thomas opsummerer spørgende: *"So Arab families have more kids and are more religious than Danes. Yeah? Okay"* (W1, s. 17 linje 30-40).

Som ovenstående episode viser, præsenterer en deltager sin gruppes tegninger, hvor hun, via tegningerne og beskrivelsen af dem, positionerer den danske familie som indbefattende en mor, far, og to børn. Herudover positionerer hun den arabiske familie som indbefattende mange børn, hvor mor og far bærer religiøse symboler. Ved talehandlingen: *"We made it very like stereotypical"* foregår denne positionering ud fra en bevidsthed om, at det er 'det typiske' og 'stereotypiske' billede af 'arabere', illustrationen stammer fra. Thomas anerkender umiddelbart denne bevidsthed ved bekræftende at gentage deltagernes udsagn om det 'stereotypiske', men han spørger ikke yderligere ind til, hvad et stereotypisk udgangspunkt for at tegne konkret betyder. I stedet orienterer Thomas deltagerne mod en opsummering af *"the key differences"* - en orientering deltagerne følger. Hermed opstår en form for tvungen relationel positionering, hvor deltagerne relationelt skal positionere en 'dansk' og 'arabisk' familie som gensidige modsætninger. Deltageren følger orienteringen mod *"key-differences"* og eksemplificerer til størrelsen af familierne samt antallet af religiøse symboler. Afslutningsvis opsummerer Thomas legen og positionerer deltagerne som nogen, der mener,

at *“Arab families have more kids and are more religious than Danes”*. Denne position bliver ikke eksplicit afkræftet af deltagerne. Vi hæfter os dog ved, hvorledes Thomas, i repositioneringen af deltagerens positioneringer, “overser” talehandlingen om ‘det stereotypiske’ - en talehandling, der dermed tilsyneladende ikke har uddelt illokutionær kraft. Dette i og med deltagerens talehandling om, at de tegner (og dermed positionerer) den danske og arabiske familie med henvisning til ‘stereotyp’, ikke medregnes, men tværtimod udelades fra konklusionen.

Vi finder eksemplet centralt, da vi gentagne gange, under samme praksis med tegnelegen, observerer, hvorledes flere deltagere efterfølgende ligeledes begrundet deres tegninger med en henvisning til ‘stereotyper’. Endvidere observerer vi, hvordan deltagere reagerer på opfølgningen af deres tegninger med grin. Et eksempel herpå fremgår, da Thomas spørger til en af illustrationerne af en dansk familie, hvor en gris figurerer: *“Where did the pig come from?”* En deltager forklarer, at det er *“typical Danish”*, hvortil flere deltagere griner (W1, s. 18 linje 9-10). En anden deltager forklarer sin gruppes illustration af moderen og døtrene i den arabiske familie med: *“We’re just making it all stereotypical so you know they are wearing scarfs”* (W1, s. 18 linje 31-32). Deltagerne udtrykker en bevidsthed om, at deres illustrationer er tegnet ud fra en bevidsthed om ‘stereotyp’, endvidere hæfter vi os ved talehandlingen *“so you know”*. Med denne positionerer deltageren, at det må være en common sense-opfattelse, at illustrationerne, hvor arabiske kvinder fremstilles med tørklæde, er stereotype. Fra ambassadørernes side søges det ikke uddybet, hvad deltagerens henvisning til stereotyper indbefatter i forhold til at tegne deres umiddelbare billede af en arabisk familie. Det er dermed ikke til at vide, hvad der ligger i deltagerens reaktioner med grin og i deres påpegning af det ‘stereotyp’. Samtidig som ambassadørerne udelader at diskutere det stereotype perspektiv på tegningerne, observerer vi, hvorledes deltagerne gang på gang konfronteres med deres tegninger. En metode til konfrontation fremgår ved, at ambassadørerne synes at ‘realitetstjekke’ deltagerens illustrationer. Dette sker ved en eksplicit og implicit inddragelse af både ambassadører og deltagere som repræsentanter for den ‘danske’ og ‘arabiske’ familie.

4.4.2 'Realitetstjek'

Gentagne gange bringer ambassadørerne både egne og deltageres 'virkelige' erfaringer i spil i relation til deltagerens illustrationer. Eksempelvis da ambassadøren Huma inddrages i relation til deltagerens tegninger af kvinder i en arabisk familie. En gruppe præsenterer deres tegning der, i lighed med de andre grupper, har tegnet kvinder iført tørklæde:

Thomas spørger deltagerne til deres tegning: "*and all Arab women wear a scarf?*" Et par af deltagerne svarer samstemmigt lidt usikkert og spørgende: "*No, noo... not all, but if you're a Muslim? ... I don't know*". Nadia henvender sig til Huma (der ikke bærer tørklæde): "*Huma, are you a muslim?*", hvortil Huma bekræftende svarer: "*yes, I am*" (W1, s. 18 linje 3-6).

Af ovenstående konversation fremgår, hvorledes Thomas, ud fra deres tegninger, positionerer deltagerne til muligvis at mene, at alle muslimske kvinder dermed bærer tørklæde. Deltagerne indtager ikke den tilbudte position, men svarer via talehandlingerne: "*no, not all*" og "*I don't know*" usikkert og tøvende. Dermed indtager deltagerne en 2. grads position ud fra et narrativ om, at deres illustrationer (af arabiske kvinder der bærer tørklæde) og 'realiteten' (hvorvidt det er rigtigt, at alle arabiske kvinder bærer tørklæde) ikke nødvendigvis stemmer overens. Et narrativ hvormed deltagerne fremsætter, at illustrationerne ikke nødvendigvis kan anses som udtryk for 'virkeligheden'. Vi hæfter os ved det følgelige skifte i ambassadørernes narrativ, hvor Nadia inddrager Humas 'virkelighed' som af relevans. Nadia positionerer Huma relationelt til illustrationerne af arabiske kvinder med tørklæde, hvoraf det fremgår, at Huma *er* muslim, men at hun *ikke* bærer tørklæde. Fra ambassadørernes side synes Huma at repræsentere kvinderne i den arabiske familie som illustreret af deltagerne. Vi finder det her oplagt at spørge, hvorvidt deltagerne specifikt havde Huma som person in mente, da de tegnede. Kan deltagerens tegninger overhovedet relateres til Humas reelle livssituation? Er Huma som 'arabisk kvinde' og 'muslim' (men som ikke bærer tørklæde) en modsætning til deltagerens illustrationer? Episoden giver netop indblik i deltageren, der tegner (og dermed positionerer) arabiske kvinder med tørklæde ud fra et narrativ om, at illustrationen ikke nødvendigvis er 'rigtig'. For os fremstår det derfor uklart, hvorfor ambassadørerne bringer Humas position i spil. En uklarhed der kan henvise til en diskrepans mellem deltagerens talehandling og ambassadørernes opfattelse af selvsamme talehandling. En diskrepans der henviser til en manglende illokutionære kraft ved

deltagernes talehandlinger. Hvorfor informationen om Huma's religiøse overbevisning synes relevant, i relation til deltagernes illustrationer, står ikke eksplicit frem, men fungerer som en implicit repræsentation, der hverken bliver spurgt ind til eller sat spørgsmålstegn ved - hverken af deltagerne eller ambassadørerne. Nadias inddragelse af Humas position relaterer sig til et narrativ om, at Humas religion har relevans, i relation til deltagernes tegninger, men ikke *hvad*, det er ved Humas religion, der gør, at hun bliver relevant i relation til tegningerne.

At ambassadørerne er repræsentanter for noget specifikt, uden at det ekspliciteres *hvad* det er de repræsenterer, gør sig igen gældende da ambassadøren Thomas beder en anden gruppe opsummere "the key differences" mellem danskere og arabere, som det fremgår af tegningerne. Gruppen fremlægger blandt andet, at den arabiske familie har flere børn end den danske familie, hvortil Thomas beder både ambassadører og deltagere afsløre, hvor mange søskende de har:

Thomas: "*Huma, how many siblings do you have?*". Huma: "*I have two older brothers*". Thomas gentager: "*Two older brothers?*" Huma konfirmerer: "*Yeah*". Thomas retter derefter opmærksomheden mod deltagerne: "*Are there anyone in here that has two siblings?*". Efterfølgende spørger Thomas Housam: "*And Housam, what about you?*" Housam svarer: "*Two sisters*". Thomas gentager: "*Two sisters? Okay*". Til sidst kommenterer Thomas spørgende ind til Nadias antal søskende: "*And you're number four?*" Thomas henvender sig grinende til deltagerne: "*Nadia has six*", hvorefter Nadia hurtigt indskyder: "*I only have six!*" (W1, s. 18 linje 17-23).

Igen får vi indblik i en praksis, hvor ambassadørerne inddrager både deltageres og ambassadørers 'virkeligheder' og tildeler disse bestemte funktioner i relation til deltagernes tegninger. Det synes tilsyneladende relevant for ambassadørerne at inddrage informationen om, hvor mange søskende Huma, Housam, Nadia samt deltagerne har, men det står ikke frem, hvad disse informationer kan give indblik i. Det afsløres, at Huma, fra Egypten, har to søskende, hvor deltagerne samtidig bliver konfronteret med, hvorvidt nogen af dem også har to søskende. Thomas inddragelse af Humas og Housams positioner relaterer sig til et narrativ om, at Humas og Housams to søskende netop har relevans i relation til deltagernes tegninger (der illustrerer en arabisk familie med mange børn). Ligeledes bliver informationen om Nadias seks søskende afsløret. I lighed med forrige eksempel, hvor Humas religion forblev en implicit relevans, fremgår det ikke her, *hvad* det er, ved Humas og Housams to søskende samt

Nadias seks søskende, der gør, at de bliver relevante i relation til tegningerne. Uanset *hvad* det måtte være, ved Huma, Housam og Nadias antal søskende, der er af relevans, så bringes deres 'realiteter' ind i direkte relation til tegningerne. Vi finder det her oplagt at spørge, hvorvidt deltageres tegninger af den 'danske' vs. 'arabiske' familie nødvendigvis relaterer sig til Huma, Housam, Nadia samt deltageres familier. Deltagerne er ikke blevet bedt om at tegne Humas familie, som de formoder den er, men en såkaldt 'arabisk' og 'dansk' familie. Ved ambassadørernes faciliteringer opstår der en relation mellem deltageres illustrationer og 'virkeligheden' - en relation der fra deltageres side, aldrig er blevet udtalt. Vi sidder tilbage med en undren i forhold til, hvorfor ambassadørerne bringer deres egne roller i spil, når deltagerne på intet tidspunkt har fremsat, at deres tegninger skulle være illustrationer af ambassadørerne. Tværtimod har deltagerne gentagne gange beskrevet illustrationerne som stereotyper. Ved ambassadørernes facilitering fremtales en sammenhæng - et link - mellem tegningerne af den arabiske familie med mange børn, samt Humas to søskende, men sammenhængen bliver aldrig eksplicit udtalt. Heller ikke relevansen af deltageres tildelte position, som nogen der, i lighed med Huma, muligvis *også* har to søskende, forklares eksplicit.

I relation til Ahmeds hvidhedsperspektiv i forhold til mangfoldighed kan vi her afdække noget, der allerede er "på plads". Ambassadørerne ekspliciterer ikke, *hvad* det er ved Humas to søskende eller hendes religiøse overbevisning, der relaterer sig til tegningen af 'en arabisk familie', men godtages både af ambassadører og deltagere, som noget, der ikke behøves at blive forklaret. Ved inddragelsen tildeles Humas position en implicit betydning og vi kan hermed afdække en, fra ambassadørernes side, implicit slutning om, at Huma som *enkeltperson* relaterer sig til deltageres (stereotype) illustrationer af 'en arabisk familie' - en slutning som aldrig eksplicit bliver fremhævet eller sat spørgsmålstegn ved. Vi finder det interessant, at Huma som enkeltperson inddrages, når nu ambassadørerne vil vise, hvorledes ambassadørerne som enkeltpersoner, netop ikke *kan* tillægges bestemt betydning på baggrund af deres udseende, nationalitet, køn eller religiøse overbevisning. Uden at sammenhængen ekspliciteres, vedrører deltageres illustrationer pludselig ambassadørerne som individer. Ambassadørerne, som fra DUF's side bliver betragtet som 'en af hver slags', bliver inddraget som 'enheder' som led i det overordnede mål, hvor de gerne vil vise, at 'en af hver slags' ikke *kan* tildeles bestemte funktioner i form af at repræsentere noget specifikt. Relevansen af Humas position ekspliciteres ikke, ligeledes som det fra DUF's side ikke

ekspliciteres, hvad det er ambassadørerne hver især er 'en slags af'. Dermed ekspliciteres præmissen for 'de normale' kategorier ikke - normaliteten gøres selvfølgelig. Ambassadørerne, der ønsker at diskutere indholdet af deltagernes illustrationer af en 'arabisk' og 'dansk' familie og rykke ved disse opfattelser, positionerer reflektivt illustrationerne af 'dansk' og 'arabisk' til relationelt at gælde for dem selv. Ambassadørerne "ser" deres egne roller/positioner som værende mere eller mindre relevante for deltagernes illustrationer; de påtager sig med andre ord nogle roller, der hvor de "ser", disse roller gør sig gældende. Relevansen af rollerne er dog ikke rodfæstet i deltagernes slutninger, men i roller, som ambassadørerne allerede "forudser". Ambassadørerne vil ændre ved nogle rolleforståelser, som paradoksalt ser ud til samtidig at blive rekonfirmeret ved selvsamme proces.

I sit perspektiv på mangfoldighedsrekruttering påpeger Ahmed, hvorledes rekruttering til mangfoldighed både omhandler at 'forny' samt 'restaurere', hvor nye kroppe kan restaurere institutionens "krop", samtidig med at denne rekruttering fungerer som en teknologi for reproduktionen af det der allerede tages for givet (Ahmed 2012: 39). Når ambassadørerne vil ændre noget ved repræsentationen af deres roller, kan vi betragte det som en 'fornyelse', men samtidig en 'restaurering' af det, der formentlig bliver 'fornyet'. I relation til ambassadørernes tilrettelagte tegneleg og den facilitering der følger, positioneres og positionerer de enkelte ambassadører reflektivt sig selv, som personer af relevans, i direkte relation til deltagernes tegninger, hvor de, med hver deres 'forskelligheder', inddrages i relation til noget specifikt ved deltagernes tegninger. Det, at deres inddragelse ikke behøver yderligere forklaring, henviser til noget, der allerede er på plads i rummet, som gør, at ambassadørernes 'forskellige' funktioner netop kan udpeges. Når ambassadørerne inddrager og gør deres roller relevante, holdes baggrunden, hvorfra udpegelsen af bestemte kvaliteter/realiteter foregår, intakt. Det, at ambassadørerne netop trækker på Humas position som 'muslim, men uden tørklæde' samt hendes to søskende, henviser til en baggrund, hvor det netop ikke er givent, at Humas position ikke kan tillægges en bestemt betydning. Via udpegelsen af Humas position tillægges selvsamme position betydning; hendes 'virkelige' liv fremhæves som værende af relevans, hvormed Humas 'virkelig' liv tillægges betydning i relation andre 'arabiske kvinder'.

4.4.3 Tvetydigheder - virkelighed vs. fiktion

Ambassadørerne trækker ikke blot på deres egne roller i tegnelegen, også deltagernes 'møde' med 'den arabiske verden' inddrages i relation til tegningerne:

Thomas: *"Have you been visiting an Arab family in Denmark?"* Deltager 1: *"Ahm... yes"*. Thomas: *"Okay, they had six children?"* Deltager 1: *"No (griner)"*. En anden deltager (2) får ordet: *"I think both of these families are very sterotyp..."* (Thomas: *"Stereotypical?"*) *yeah, stereotypical. Not every danish family is fat and eat a lot of bacon and like that so, it's a very large picture I'd say"*. En tredje deltager (3) uddyber sin mening: *"Well I don't know if it's true, but I think in my mind I believe that it's maybe a more common thing in Arabic families to have many children than in Denmark... I think so"*. Thomas: *"You think so?"* Deltager 3: *"I don't know anything about it, it's just what I think I know... my øhm min opfattelse?..."* Thomas: *"Your perception..."*. Deltager 3: *"My perception"*. Thomas: *"...of an Arab family?"* Deltager 3: *"Yeah"* (W1, s. 19 linje 26-34).

Af episoden fremgår, hvorledes Thomas positionerer den første deltagers 'virkelige liv' som relevant i forhold til hendes præsentation af tegningerne, dette ved at spørge om hun nogensinde har besøgt en arabisk familie. Deltageren svarer bekræftende, hvorefter Thomas konfronterer hende med, hvorvidt tegningen stemmer overens med antal af børn i den besøgte familie. Thomas foretager her en relationel positionering mellem tegninger og 'virkelige' erfaringer. Han relaterer tegningen til et narrativ om, at deltagernes illustrationer kan opfattes som udtryk for deres opfattelse af 'virkeligheden', og dermed at tegningerne på den måde *kan* 'realitets-tjekkes'. På den måde positionerer Thomas, at der *er* en sammenhæng mellem tegningen og deltagerens 'virkelige' besøg. Ved deltagerens talehandling, der afkræfter, at den 'virkelige' familie, hun har besøgt, havde 6 børn, forholder hun sig således til narrativet om, at der *er* en sammenhæng mellem tegningerne og realiteten, da det er et spørgsmål, hun kan besvare med 'ja' eller 'nej'. Vi hæfter os dog ved, hvorledes deltageren, til trods herfor, alligevel har tegnet 6 børn, endvidere at der ikke følges yderligere op på dette fra ambassadørernes side.

I forrige analyse af tematikken 'trick-spørgsmål', som den fremgik under 'assumption game', viste vi, hvorledes deltagere, ud fra legens spilleregler om fysisk at placere sig efter deres formodninger, placerede sig uoverensstemmende mellem deres fysiske og verbale svarposition. Analysen pointerede, at det er ved kombinationen af den fysiske

placering og talehandlingen om 'trick', at deltagerne reflektivt positionerer sig selv. Vi kan på lignende vis afdække, hvorledes deltageren i ovenstående episode reflektivt positionerer sig selv gennem en kombination af sin illustration af den arabiske familie og den efterfølgende forklaring af selvsamme illustration. Ved tegningen alene positionerer deltageren den arabiske familie som indebærende mange børn, men ved den efterfølgende forklaring, repositionerer hun, via en 2. grads positionering, selvsamme tegning (og dermed sig selv som tegner), som værende en illustration, der ikke nødvendigvis har relation til hendes erfarede 'virkelighed'. Hermed udfordres tegnelegens præmis om på oprigtig vis at tegne det, man tænker illustrerer 'en arabisk familie'. Vi finder det her væsentligt at påpege, at vi ikke anser deltagerens positionering, hvor hun udtrykker forbehold over for tegningerne som repræsenterende virkeligheden, som ensbetydende med, at hendes tegning *ikke* er en repræsentation af hendes virkelighed, blot at det ikke er entydigt, hvad hendes tegning repræsenterer, samt hvilket billede af 'virkeligheden', tegningen kan give indblik i.

Forbehold over for tegningerne som lig deltagernes opfattelse af 'virkeligheden' fremgår videre hos den efterfølgende deltager (deltager 2). Deltagerens talehandlinger fremsætter en 2. grads positionering i forhold til tegningerne som repræsenterende 'realiteter'. Ambassadørernes narrativ, om at tegningerne kan realitets-tjekkes, udfordres dermed yderligere. Deltagerens talehandling positionerer de illustrerede familier som "*very stereotypical*", dette ved at fremsætte perspektivet at ikke alle danske familier er fede eller spiser meget bacon (som deltageren har tegnet). Dermed positionerer deltageren reflektivt sig selv ud fra et narrativ, der gør indvendinger mod at se tegningerne som udtryk for 'realiteter'. Deltagerens perspektiv, om at illustrationerne må anskues som "*a very large picture*", henviser til en videre 2. grads positionering ud fra et narrativ om, at illustrationerne netop ikke kan ses som en skitsering af 'alle' arabiske eller danske familier, fordi illustrationen nærmere giver indblik i 'et stort billede'. Hvad det 'store billede' er, hvor det kommer fra og hvorledes det distancerer sig fra et mindre billede spørger ambassadørerne ikke ind til. Ej heller relaterer ambassadørerne illustrationerne som indblik i 'det store billede' til deltagernes tidligere henvisning til stereotyper. Illustrationer tilknyttedes flere og flere overvejelser, der fremstår kontrasterende i forhold til ambassadørernes orientering mod realitetstjek, men dette fører ikke til en videre refleksion.

I samme konversation følger nu et narrativt skifte, da en tredje deltager kommer på banen. Denne deltager fremsætter, at tegningerne er udtryk for hendes formodede viden om

virkeligheden. Hermed taler hun sig ind i et narrativ, der går på et lignende narrativ, som det konversationen startede ud fra - narrativet om, at der *er* en sammenhæng mellem tegningerne og virkeligheden. Dog forholder hun sig meget explicit til, at det blot er noget hun 'tror', samt at hun ikke ved, om det er 'rigtigt'. Ved talehandlinger som: *"I don't know if it's true, but I think..."* og *"I don't know anything about it, it's just what I think I know"* positionerer hun tegningerne af den arabiske familie (og dermed sig selv, som havende et bestemt syn på den arabiske familie) ud fra et narrativ om, at tegningerne bunder i det, hun tror, hun ved. Hun udtrykker, at hun ikke ved, hvorvidt det er 'rigtigt', men at hun har en opfattelse af, at der fødes flere børn i arabiske familier end i danske. Thomas anerkender dette ved undervejs at repetere deltagerens ord gentagne gange. I relation til det tidligere 'realitetstjek' hæfter vi os ved, hvorledes ambassadørerne ikke følger videre op på denne deltagers 'formodede viden', eksempelvis med information om hvorvidt denne formodede viden holder stik, og om hun har 'ret' i at 'arabiske familier', statistisk set, får flere børn end danske. Heller ikke her relateres den formodede viden med illustrationerne som udtryk for stereotyper. Denne orientering anlægger ambassadørerne tilsyneladende ikke. Man kan spørge, hvorfor Huma og Housam's 'virkeligheder' som enkeltpersoner inddrages i relation til deltagerens tegninger som kilde til realitetstjek, overfor denne deltagers formodede viden om de såkaldte 'arabiske familier', der omvendt ikke afleder et tjek. Der synes ikke at være stringens for ambassadørerne i forhold til, hvad der skal følges op på, og hvilke opfattelser der skal relateres til ambassadørerne og 'virkeligheden'.

At diskutere 'virkeligheden' er en del af formålet med tegnelegen, som tidligere ambassadør og nuværende supervisor, Mirsab, forklarer; *"Formålet med legen er jo at åbne op for nogle af de fordomme, der er på tværs af kulturer og så arbejde med det og sige: 'jamen er det nu også den måde det er?' 'Er det virkeligheden og hvad er virkeligheden?"* (Interview 2: s. 13, linje 21-24). Som vi har pointeret, kan man stille spørgsmålstegn ved, hvorvidt deltagerens tegninger danner udgangspunkt for at diskutere 'virkeligheden', herunder hvilke virkeligheder vi kan få indblik i ved ambassadørernes realitetstjeks. For os fremstår det meget uklart, hvorfor det er af interesse fra ambassadørernes side, at konfrontere deltagerne med deres tegninger af mange børn, endvidere hvorfor det er af interesse at finde ud af, hvorvidt deltagerne tror/mener/'ved', at arabiske familier har flere børn. Ambassadørerne orienterer ikke mod at belyse de udtalte udgangspunkter for, hvorfor deltagerne hæfter sig ved antallet af børn, eller hvilke formodninger de har om familier med mange børn - hvorfor antallet af

børn er det, der udstikker sig som en 'forskellighed' fra danske familier i deltagernes øjne. I stedet er ambassadørerne orienterede mod at vise, hvordan noget *ikke* er tilfældet og fastholder hermed fokus på realiteten og 'virkeligheden' i relation til tegningerne. Det paradoksale er, at i processen, hvor ambassadørerne ønsker at vise, hvordan formodninger ikke nødvendigvis holder stik, tager de samtidigt udgangspunkt i roller og kategorier, som de "ser" holder stik. Eksempelvis Humas rolle, som de ser, repræsenterer illustrationen af de arabiske kvinder, hvor Huma inddrages som enkeltperson, for at vise hvorledes 'det store billede' ikke holder stik. Huma, som enkeltperson og det 'store billede' positioneres relationelt til hinanden - der er tilsyneladende 'noget', der holder stik ved Huma som enkeltperson - ved den udtalte relation mellem Huma og 'det store billede' holder det stik, at hun repræsenterer 'arabiske kvinder'. 'Det store billede', på den anden side, relaterer sig til en diskursiv kategori - 'en arabisk familie' - som deltageren er instrueret til at positionere relationelt til 'en dansk familie' - en kategori der aldrig sættes spørgsmålstegn ved.

I relation til Ahmeds distinktion mellem at ændre opfattelsen af 'hvidhed' og ændre 'hvidheden' i sig selv, kan man her afdække et arbejde, der går på at ændre indholdet i kategorien 'en arabisk familie', men baggrunden, for at kategorien netop fremtræder som objekt for perception, ændres ikke. Både deltagere og ambassadører "ser" 'en arabisk familie', som noget der ikke kan tillægges bestemt betydning, men i denne proces "ser" de ikke, at de netop "ser efter" betydning i relation til 'en arabisk familie'. Ved at tillægge indhold (eksempelvis information om Humas antal søskende eller hendes religiøse overbevisning) rekonfirmeres kategorien som noget, der kan tillægges betydning. Deltagerne bliver konfronteret med deres illustration af 'en arabisk familie', ud fra et rationale om at deres tegning kan 'realitetstjekkes', ikke ud fra et spørgsmål om man overhovedet *kan* tegne en arabisk familie, og om det dermed overhovedet *kan* realitetstjekkes. Kategoriens eksistens opretholdes ved ambassadørernes arbejde med at komme 'ud over' bestemte opfattelser af 'en arabisk familie'. Et arbejde der snarere går på at ændre opfattelserne af det allerede givne (indholdet af illustrationerne af 'en arabisk familie' diskuteres), end at ændre det, der synes givet - at man kan opstille 'en arabisk familie' op mod 'en dansk familie', herunder at bestemte ambassadører anses som repræsenterende disse diskursive kategorier.

Selv om deltagere gang på gang udtrykker en bevidsthed om, at tegningerne ikke nødvendigvis er udtryk for deres syn på 'virkeligheden' og endvidere benævner, at illustrationerne skal ses som udtryk for 'et stort billede', synes ambassadørerne at have fokus

på at konfrontere deltagerne og deres tegninger som værende noget, der ikke nødvendigvis stemmer overens med 'virkeligheden'. Når vi påpeger, at deltagerne fremhæver, at deres illustrationer ikke nødvendigvis er repræsentative for virkeligheden, betyder det ikke, at tegningerne dermed ikke kan være indblik i deltagerens fordomme, blot at ambassadørerne ikke formår at få deltagerne frem til denne erkendelse og dermed frem til aha-oplevelsen. Ambassadørerne konfronterer deltageren ud fra et narrativ om, at deres illustrationer relaterer sig til benhård alvor. Deltageren og ambassadøreren udlever altså forskellige narrativer umiddelbart uden at være klar over det. Næste episode er yderligere et eksempel på diskrepansen mellem deltagerens og ambassadørernes erkendelser omkring illustrationerne, og hvad disse illustrationer kan siges at være udtryk for.

4.4.4 "So why did you?"

Følgende episode eksemplificerer endnu engang, hvorledes ambassadørerne hører og ser noget bestemt på baggrund af deltagerens positioneringer. Her bliver deltageren konfronteret med, hvorfor de overhovedet har tegnet, som de har gjort. Vi hæfter os ved dette eksempel, fordi en deltager indirekte gør ambassadørerne og de andre tilstedeværende opmærksom på formuleringen af selve opgaven:

Deltager: *"Did you tell us to draw a typical family? Or what did you say?"* Thomas: *"I told you to draw an Arab family"* Deltageren: *"Okay, because I think we could have drawn two exact same.."* Thomas afbryder og siger på en gang spørgende og opsummerende: *"Exactly! So why did you choose to..? I said 'you have two minutes time to draw an Arab family and a Danish family'... this is what pops into your head? Okay... Does anyone have any reflections they want to share?"* En anden deltager forklarer: *"I just thought we had to make the differences very clear so.. (Thomas : "Okay") So maybe that's why we made the Arab families with many kids and... yeah".* Thomas: *"Okay"* (W1, s. 20 linje 2-9)

Med spørgsmålet; *"Did you tell us to draw a typical family, or what did you say?"* indikerer deltageren, at formuleringen på spørgsmålet er relevant i forhold til, hvorledes opgaven bliver løst. Deltageren sætter dermed fokus på selve opgaven og hvorledes den blev instrueret. Thomas svarer, at han bad dem tegne *"an arab family"*, hvilket deltageren forholder sig til med udtalelsen; *"I think we could have drawn two exact same..."*, men bliver afbrudt af Thomas. Vi får derfor ikke indblik i, hvad det er, deltageren mener, de kunne have tegnet ens. Er det

tegningen af den 'arabiske' og 'danske' familie som kunne være ens, eller tegningen af en 'typisk arabisk familie' og en 'arabisk familie' der kunne være blevet illustreret ens? Af konversationen, som den forløber med afbrydelsen fremgår ikke, hvad det er, deltageren mener. Heroverfor hæfter vi os ved Thomas' afbrydende: "*exactly!*". Et udsagn, der indikerer, at deltagerne kunne have løst opgaven på en anden og mere 'rigtig' måde, end det de har gjort. Igen kan vi afdække for et narrativ, hvor illustrationerne relaterer sig til en logik om, at de kan være mere eller mindre 'rigtige'.

Herefter konfronterer Thomas deltagerne mere direkte med deres tegninger med opfølgningen "*So why did you choose to..?*" og videre "*I said 'you have two minutes time to draw an Arab family and a Danish family'... this is what pops into your head?*". Vi hæfter os ved, hvorledes Thomas synes at orientere sit fokus på at konfrontere deltagerne med et billede, der åbenbart var 'forkert' end på deltagernes bevidsthed om stereotyper, herunder at deltageren netop gør ambassadørerne opmærksomme på selve opgaveformuleringen, og hvorvidt de blev bedt om at tegne 'det typiske'. Selv om 'det typiske' ikke blev nævnt som en del af opgaveformuleringen fra ambassadørernes side, er det åbenbart et element, deltageren har opfattet. Dette mener vi i sig selv er en interessant vinkel på en leg, der forsøger at gribe det umiddelbare billede, mennesker har om hinanden. Et oplagt spørgsmål kunne her være, hvorvidt opgaveformuleringen 'tegn en typisk arabiske familie' ville lede til et andet resultat end 'tegn en arabisk familie'. Man kan i forlængelse spørge, om det er muligt at tegne 'en arabisk familie' uden at karikere/stereotypificere og simplificere billedet. Ambassadørerne overser her en oplagt vinkel i forhold til deres interesse for at bevirke aha-oplevelser i relation til fordomme, i særdeleshed perspektivet på hvilket grundlag mennesker danner indtryk om hinanden. En videre diskussion af deltagerens pointe om at flere tegninger kunne have været illustreret ens, kunne inddrage perspektiver på, hvilken funktion stereotype fremstillinger og opfattelser egentlig har på menneskers gensidige indtryk - hvordan/hvorvidt skelner man mellem stereotyper og 'virkelighed', når man opfatter andre? Denne orientering følger ambassadørerne ikke, det søges eksempelvis aldrig ekspliciteret, hvad der menes med 'arabisk'. Hvilken nation, af de over 20 forskellige, er der tale om og hvilken indbygger, af de over 300 millioner mennesker, skal illustrationen vedrøre? Ambassadørerne har trods alt bedt deltagerne forholde sig til en diskursiv kategori, hvor de i løbet af to minutter skal fremstille *én* illustration. Da *én* illustration af 'en arabisk familie' netop ikke *kan* fremstilles på *én* måde, synes det for os ikke overraskende, at illustrationerne

munder ud i simplificerede, muligvis ukorrekte tegninger, hvorfor vi hæfter os ved Thomas konfronterende reaktion.

I Thomas' repositionering af deltagernes positioneringer, hvor han overser det stereotype udgangspunkt for tegningerne, er det deltagernes 'forkerte' billede, Thomas "ser". Han orienterer sin opfølgning mod tegningernes simplificerede islæt og tager ikke sit eget "looking out for" med i beregningerne. Thomas har, via forberedelse og iscenesættelse, netop selv har lagt op til en leg, hvor simplificering er den eneste måde at løse opgaven på - hvorledes skal man kunne fremstille en 'arabisk familie' på 2 min. uden at forenkle? Dette er selve præmissen for opgaven. Endvidere finder vi det paradoksalt, hvorledes Thomas konfronterer deltagere med at forsimple en stor regions befolkning, samtidig med at han selv orienterer deltagere, i uddybningen af tegningerne, mod at fokusere på "the key differences". Hvad der ligger i overvejelser om "the key differences" eller det 'typiske'/stereotype' søges ikke uddybet eller diskuteret. I stedet fortsætter Thomas og spørger, om der er andre deltagere, der har refleksioner. Her fremhæver en deltager; "*I just thought we had to make the differences very clear (...) So maybe that's why we made the Arab families with many kids and...*". Deltageren fremhæver altså "differences" - 'forskellighederne' - og indvender, at deltagere netop blev bedt om at opridse disse så 'tydeligt' som muligt. Igen positionerer en deltager præmissen for tegningerne relationelt til resultatet. Deltagerne blev bedt om at skitsere "the key differences", endvidere blev de orienteret mod at positionere 'en arabisk familie' relationelt til 'en dansk familie' og dermed som modsætninger til hinanden. Opgaveformuleringen kan på den måde siges at fordre deltagere til at tænke 'dansk' og 'arabisk' som binære modsætninger. Der fremstår en orientering mod at fokusere på modsætningen mellem kategoriseringer baseret på én nationalitet (dansk), og en hel region (arabisk), og dermed en kategorisering på baggrund af over 20 forskellige nationaliteter.

Ahmeds hvidhedsterminologi kan her kaste perspektiv på, hvorledes 'det arabiske' tillægges mening som en referenceramme at tegne ud fra. Af selve opgaveformuleringen fremgår, hvorledes ambassadørerne ikke finder det væsentligt at skelne mellem forskelligheder *inden for* det 'arabiske'. Ambassadørernes forberedelse og følgelige forventninger til deltagere fremstår som centrale elementer i deres praksis. Ambassadørernes orienteringer henviser til et startsted og endvidere til "the dwelling places" (jvf. Ahmed) - der hvor man føler sig 'hjemme' og komfortabel - ens komfortzone - som af afgørende betydning for det, vi ser og kan se det, og endvidere det, vi er opmærksomme på,

hvilket igen afhænger af, hvordan vi ser og hvorhen vi ser. Tilsvarende eksemplet fra 'assumption game', hvor deltagerne skulle formode hvem af ambassadørerne, der havde boet i Saudi Arabien, fordrer ambassadørernes facilitering af tegnelegen, qua opgaveformuleringen samt Thomas' fremhævelse af "key differences", ikke en orientering mod at skelne inden for kategorien arabisk. Deltagerens talefejl under 'assumption game', hvor hans sammenblanding af Egypten og Saudi Arabien overses og står i skyggen i forhold til et fokus på at skelne mellem Thomas (fra Danmark) og jordanske Housam, kan sidestilles til Thomas' opsummerende "exactly!". Heller ikke her søgtes det specificeret, hvilken betydning de benævnte kategorier henviser til. Thomas' "exactly" henviser til opfattelsen, at tegningerne netop ikke kan udføres på den måde, deltagerne har gjort. At 'en arabisk familie' ikke nødvendigvis kan illustreres på én bestemt måde. Dog bliver 'en arabisk familie', som kategori i sig selv, aldrig undersøgt nærmere, heller ikke deltagernes bevidsthed om tegningerne, som stereotyper og som udtryk for et udpræget medieret billede, anerkendes af ambassadørerne. Ambassadørernes forberedelse og forventninger til udfald griber ind i deres praksis, hvor de gang på gang "træder ved siden af", når de udleder på baggrund af deltagernes forklaringer. Her ønsker vi at pointere, at det dermed ikke er sagt, at deltagerne ikke *kunne* tænke det, ambassadørerne slutter, men på baggrund af deltagernes udsagn er der ikke belæg for ambassadørernes konklusioner. Når ambassadørerne på den måde ikke følger op og udleder på baggrund af, hvad deltagerne reelt siger og i stedet fokuserer på det forventede og dermed det, der bliver "set" af ambassadørerne, risikerer ambassadørerne, at deltagerne forbliver "på ydersiden" af deres tegninger. En distance ambassadørernes praksis og facilitering på paradoksal vis opretholder, hvorfor vi mener det, i konkrete situationer, bliver mindre sandsynligt, at deltagerne oplever den tilstræbte aha-oplevelse.

4.5 Niveauer af 'hvidhed' som perspektiv på tvivlsomme aha-oplevelser

Ambassadørerne forsøger via deres lege at gribe ind i de forståelser og opfattelser, mennesker umiddelbart har om hinanden. Opfattelser baseret på overvejelser om udseende samt kategorier som etnicitet, religion, køn og nationalitet. Samtidig med at ambassadørerne perspektiverer forskellige diskursive kategorier, stiller de spørgsmål, der baseres på, at det er tænkeligt at tilhøre/ikke tilhøre grupper/kategorier. Ambassadørerne griber dermed ind i et niveau af 'hvidhed' og forsøger at perspektivere og relativere 'hvidheden'. Samtidig arbejder

ambassadørerne ud fra forventninger til deltagerne. Forventninger til hvorledes deltagerne tænker i fordomme baseret på selvsamme kategorier. Ambassadørerne sigter på at skabe aha-oplevelser ved at gribe ind i disse formodede overvejelser fra deltagernes side. Hermed ønsker ambassadørerne at perspektivere og ændre opfattelser, men samtidig observerer vi, hvorledes ambassadørerne hviler - "dwell" - på nogle forståelser. Der synes dermed at fremstå to niveauer af 'hvidhed', som spiller ind på ambassadørernes praksis og på de roller, ambassadørerne indtager i deres bestræbelse på at vise, roller ikke holder stik.

Vi har observeret, hvorledes ambassadørerne på forskellig vis undervejs i workshopperne indtager forskellige roller baseret på karakteristika med henvisning til udseende, køn, nationalitet, religion. Nadia har eksempelvis indtaget rollen som den dansk-muslimske pige med tørklæde, der dyrker karate og har seks søskende. Huma er den egyptisk-muslimske pige uden tørklæde, der er journalist, har boet i Saudi Arabien og har to brødre. Housam er den jordansk-muslimske fyr, der har to søstre. Og endelig Thomas - den danske og kristne fyr, der ikke er gift. Vi mener, at et oplagt spørgsmål må blive, hvorvidt ambassadørernes roller fungerer til at give et sandfærdigt og troværdigt indblik i forskellige erfaringsverdener. Et yderligere spørgsmål her er, hvorvidt de enkelte ambassadører styrer deres 'rolle', eller om den styrer dem. Hvis vi tager Nadia som eksempel; kan der være mere på spil end den bevidste diskurs om 'Nadia som muslimsk kvinde, men samtidig karateudøver'? Kan 'Nadia som muslim' ses som på en og samme tid fungerende i flere diskurser, der både er bevidste og ubevidste? Eksempelvis når meningstillæggelsen til Nadias 'head gear', som tørklæde, implicit får tillagt betydning, der ikke ekspliciteres. Ydermere kan vi eksemplificere med tegnelegen, hvor ambassadørerne ikke søger en videre refleksion over det at fremstille en 'araber' over for en 'dansker'- et eksempel hvor elementer ('araber'/'dansker') indebærer uudtalte udgangspunkter, der bygger på, at kategorier *findes* - hvor der er nogen, der er 'indenfor' hver kategori og nogen der er 'udenfor'. Herudover bliver ambassadørerne - som enkeltpersoner - relateret til deltagernes tegninger - "det store billede". *Hvad* det er med Humas eller Housams roller, der kan relateres til deltagernes illustrationer af 'en arabisk familie', ekspliciteres ikke - dette 'hvad' synes altså ikke at være nødvendigt for hverken ambassadørerne eller deltagerne at specificere. Relationen er unødvendigt at præcisere, hvilket henviser hermed til en relation mellem ambassadørernes roller og deltagernes tegninger, der allerede er "på plads". Samtidig som at en af pointerne med ambassadørernes roller er at udvide rollernes kapacitet, begrænser rollernes eksistens

ambassadørerne, dette i form af at rollerne implicit tillægges betydning endvidere implicit indebærer *forventning* om betydning.

Det, at nogle forståelser og opfattelser af 'kroppe' eller 'roller' kan være "på plads", henviser til hvorledes 'hvidheden' virker på mere end et plan. En opretholdelse vi mener kan henvise til et 2. niveau af 'hvidhed', ambassadørerne ikke er bevidste om. Ahmeds kritiske tilgang til 'hvidhed' indebærer den væsentlige pointe, at 'hvidheden' reproduceres netop ved, at den forbliver et implicit udgangspunkt for de eksplicite handlinger. Selvom 'hvidheden' ikke længere bliver 'set', betyder det ikke, at den ikke opererer - 'hvidheden' er netop blevet 'institutionaliseret', som noget der træder i baggrunden. Baggrunden, hvorfra 'en arabisk familie' og 'en dansk familie' kan udstikke sig, holdes hermed intakt. Ambassadørerne, der ønsker at ændre noget med rollernes og kategoriernes 'tvetydighed', har ikke blik for de potentielle 'tvetydigheder' i praksis, og synes samtidig at indtage 'entydige' roller. Eksempelvis at bestemte ambassadører som enkeltpersoner bliver repræsentanter for en kategori, herudover at bestemte ambassadørers roller tages i brug med håb om at opstille 'overraskelser' ('trick-spørgsmål'). Ambassadørerne, i form af at udstille deres kroppe, danner baggrunden for de-essentialiseringen af deres roller, men som ambassadørerne, blot via deres tilstedeværelse, samtidig er med til producere. Ambassadørerne, i form af at repræsentere noget specifikt, udgør således den 'mur', som ambassadørerne arbejder på at komme ud over.

Ambassadørerne er bevidste om, hvorledes mennesker tillægger kroppe betydning, og at denne betydning i en vis udtrækning er vilkårlig. En væsentlig pointe bliver dermed, at udfaldet af 'assumptions game' og tegnelegen i høj grad må anskues som et spørgsmål om ambassadørernes forberedelse af legene ud fra deres egne forventninger til deltagerne. Et perspektiv ambassadørerne ikke synes bevidste om. Vi mener helt specifikt, at det netop er denne implicite og uudtalte meningstillæggelse til eksempelvis 'head gear', 'look', 'araber', 'dansker' etc., der er udtryk for, hvorledes 'hvidhed' opererer på et abstrakt og strukturelt plan, uden for ambassadørernes bevidsthed.

4.6 Refleksioner til analyse

Specialets analyse har kastet perspektiv på problematikker i forhold til, hvorvidt ambassadørerne formår at træde ud over de normalitetsforståelser, de er indlejrede i - et perspektiv vi ligeledes, i kraft af vores epistemologiske og konstruktivistiske udgangspunkt,

må rette mod egen praksis. Som redegjort i kapitlet med metodiske overvejelser anlægger vi med specialet et epistemologisk udgangspunkt for produktionen af empiri samt for tilrettelæggelsen af selve specialet. Vores skelnen mellem metode og analysestrategi henviser til, hvorledes vores fremgangsmåde med at undersøge dialogambassadørprojektet er et spørgsmål om tilblivelse og ikke om indsamling/præsentation af en objektiv størrelse. Når vi undersøger dialogambassadørernes praksis, er det med den erkendelse in mente, at vi selv er del af det felt, vi ønsker at undersøge. Som forklaret producerer vi med specialet empirisk data, vi behandler med udvalgte perspektiver. Her må vi overveje vores praksis i relation til genstandsfeltet - andres praksis med at give indblik i meningstillæggelse. Ved at indtage et epistemologisk udgangspunkt bliver vores analyse-mæssige strategi i forhold til, hvorledes vi kan konstruere andres iagttagelser, som vores genstandsfelt for undersøgelse, et perspektiv vi må overveje. Herunder må vi forholde os til, hvorledes det fremlagte perspektiv, specialet producerer, på en gang konstruerer det iagttagede samt os som iagttagere.

Et eksempel herpå er episoden med vores fejlobservation i forbindelse med tegnelegen som vi fremlagde i metodeafsnittet. Vi troede fejlagtigt, at vi hørte, ambassadørerne fremsætte instruksen - tegn en *typisk* arabisk familie - et eksempel på konstruktionen af os som iagttagere, hvor vores egen normalitetsforståelse står frem for os. Episoden kan dermed siges at gribe ind i en 'hvidhed', vi selv er indlejret i. Pointen er, at tilsvarende ambassadørernes tendens til at lægge noget implicit i det sagte, tillægger vi selv implicit mening til det sagte. Vi kan kun forholde os til det *konkret* sagte - en erfaring der bevidstgør, hvorledes vi, tilsvarende ambassadørerne - må inddrage vores orienteringer, vores egne "looking out for", når vi konstruerer vores iagttagelser af andres praksis. En bevidsthed der er krævende og vanskelig at bibeholde i praksis.

Specialets analysestrategi indebærer ligeledes perspektiver, vi må overveje, i forhold til det fokus vi anlægger ambassadørernes praksis. Analysestrategien er teoretisk informeret og et oplagt spørgsmål her er, hvad vi kan få øje på gennem Sara Ahmeds optik. Hvad får vi øje på "stikker ud" i forhold til ambassadørernes praksis ud fra den anlagte hvidhedsoptik? Skjuler der sig implicit orienteringer i Ahmeds optik og dermed implicitte begrænsninger, hvorpå visse ting træder i baggrunden og som derved bliver ikke-synlig? Er hvidhedsoptikken

i sig selv begrænsende? Vi henviser her til professor Dorthe Staunæs'²⁸ artikel "'hvidhed' som vanearbejde – eller som mutationsproces" (2010), hvor hun retter fokus på, det hun anser for, begrænsningerne ved Ahmeds hvidhedsoptik – dette konkret i forhold til hvad Ahmeds analysestrategiske fremgangsmåde giver et blik for. Staunæs anser optikken for at være begrænsende i forhold til at få øje på "potentialiteten" - det vil sige det, der endnu ikke er - fordi den allerede tager udgangspunkt i bestemte orienteringspunkter. Staunæs pointe er, at med Ahmeds hvidhedsoptik risikerer man at overse det "flydende" samt de kroppe, der handler anderledes, endvidere at hvidhedsoptikken kan "kaste et rigidt positionsgitter" ned over en analyse, hvilket gør det analytiske blik dårligt rustet i forhold til at få øje på potentialitet og bevægelse. *"Det, jeg kan iagttage med Ahmeds optik, er 'hvidhed' som vanearbejde, dvs. hvordan 'hvidhed' er og har været. Det er relevant. Ingen tvivl om det. Men hvis jeg er optaget af, hvordan 'hvidhed' kunne blive, hvor den er på vej hen, og om den forandrer sig og slår overraskende sving. Ja, så er jeg udstyret med Ahmeds optik ilde stedt"* (Staunæs, 2010: 76). Det er Staunæs' pointe, at Ahmeds hvidhedsoptik indebærer et blik, hvor vi bliver endnu mere "stuck", end vi har mulighed for at forestille os.

Staunæs anke indebærer for os overvejelser, i forhold til hvad Ahmeds fænomenologiske optik gør os i stand til at få øje på i forhold til 'hvidhed'. Ambassadørerne ønsker at åbne op for tanker og forventninger til bestemte kroppe - måske vi, med Ahmeds perspektiv, er det lim, der hæfter dem fast i deres roller? Ja, gennem vores analyse mener vi at kunne se, at der er bestemte kroppe, der kan indtage bestemte roller/positioner. Og ja, vi mener at kunne se, at der er aspekter, der stikker sig ud, ud fra hvad der allerede er "på plads". Men vi bliver nødt til at overveje, hvad det betyder, at det netop er dette, vi har blik for - bliver vores analysearbejde følsomt nok i forhold til at se de forhandlinger og overføringer, der sker mellem de involverede parter? Dette er overvejelser, der orienterer mod en øget bevidsthed i forhold til kroppe, der kunne agere anderledes - potentialiteten - (og i så fald ikke anderledes ud fra en hvidhedsdiskurs, men en anderledeshed, som vi med netop med dette blik ikke har mulighed for at forestille os). Vi har fokus på, hvordan ambassadørerne bliver "stuck" - hvordan de, gennem deres praksis, rekonfirmerer roller og holder baggrunden, hvorfra

²⁸ Dorthe Staunæs er professor MSO, ph.d. og leder for forskningsprogrammet Organisering & Læring på Institut for Uddannelse, ARTS, AU

rollerne kan udpeges, intakt. Her kan ovenstående overvejelser orientere mod også at være bevidst om at give plads til "alternative" roller. Roller som med Ahmeds blik ikke erfares.

5.0 Konklusion

DUF's "Dialogambassadører" sigter på at skabe aha-oplevelser ved at gribe ind i formodede overvejelser fra deres workshopdeltageres side. Hermed ønsker de at perspektivere og ændre opfattelser. Ambassadørerne kan siges at arbejde organiseret med kulturmødet ud fra et sigte om at relativere umiddelbare meningstillæggelser til deres kroppe. Gennem deres lege fremviser ambassadørerne, hvorledes bestemte forventninger til bestemte kroppe ikke altid holder stik. Her har de forberedt lege, hvor forventede meningstillæggelser perspektiveres til overraskelse for de deltagende. På de enkelte workshops anvender ambassadørerne en sammensætning af ambassadører - 'én af hver slags' - som en sammensætning af baggrunde og kroppe - deres roller - for at lege med, hvorledes 'én af hver slags' *ikke* kan tillægges bestemt betydning. I forlængelse spørger dette speciale, hvilke roller ambassadørerne tager i brug for at vise, at roller ikke holder stik. Et spørgsmål hvis besvarelse kræver perspektiver på flere planer.

Specialets analyse af ambassadørernes praksis - konkret i form af legene 'assumption game' og tegnelegen - fremviser, at samtidig som ambassadørerne sigter på at perspektivere deltagernes forventede opfattelser af de enkelte kroppe, henviser ambassadørernes ageren til, at de selv hviler på ikke-udtalte forståelser af og meningstillæggelser til samme kroppe. Jf. vores fremsatte metafor om lyskeglen fremstår, hvorledes ambassadørernes "lygte" rettes i bestemte retninger og dermed oplyser bestemte kroppe og bestemte karakteristika. Her pointerer vi, at til trods for ambassadørernes bevidste indtagelse af specifikke roller hvortil forventede opfattelser er tilknyttet, hviler ambassadørerne samtidig på udtalte opfattelser af selvsamme roller - nogle opfattelser af rollerne kræver ikke videre refleksion, de synes at være 'på plads'. Dette specifikt i form af ambassadørernes implicite og udtalte meningstillæggelser til eksempelvis 'head gear', 'look', 'araber', 'dansker' etc. Elementer der løbende synes at indebære implicite forståelser og betydninger, men hvis specificering ikke søges af ambassadørerne.

Det, at nogle forståelser og opfattelser af 'kroppe' eller 'roller' kan være "på plads", henviser til, hvorledes 'hvidheden' virker på mere end et plan. Ambassadørerne er bevidste om, hvorledes mennesker tillægger kroppe betydning, og at denne betydning i en vis udtrækning er vilkårlig. Ambassadørerne griber dermed ind i et niveau af 'hvidhed' og forsøger at perspektivere og relativere 'hvidheden'. Dog overser ambassadørerne perspektivet at belyse baggrunden for disse fokuspunkter. Eksempler som den implicite og uudtalte meningstillæggelse til 'head gear', 'look', 'araber', 'dansker' henviser her til, hvorledes 'hvidhed' også opererer på et mere abstrakt og strukturelt plan. En opretholdelse vi mener kan henviser til et 2. niveau af 'hvidhed', ambassadørerne ikke synes bevidste om.

En væsentlig pointe er, at udfaldet af de forskellige lege i høj grad må anskues som et spørgsmål om ambassadørernes forberedelse af legene ud fra deres egne forventninger til deltagerne. En forberedelse ambassadørernes i deres praksis ikke inddrager, men i stedet forbliver uudtalt udgangspunkt. Ambassadørerne indtager roller, de forventer er tillagt mening fra deltageres side - ud fra en bevidsthed om at betydninger ikke er faste, hvorfor de vil gerne relativere denne forventede mening. Men ambassadørernes blindhed for egne 'looking out for' henviser her til en samtidig ubevidst meningstillæggelse til deres roller. Sara Ahmeds kritiske tilgang til 'hvidhed' indebærer her den væsentlige pointe, at 'hvidheden' reproduceres netop ved, at den forbliver et implicit udgangspunkt for de eksplicite handlinger.

I processen, hvor ambassadørerne udstiller deres kroppe som kilde til overraskelser og aha-oplevelser, tildeles kroppene samtidig en implicit og ikke udtalt betydning. Det paradoksale er, at i processen, hvor de ønsker at vise, hvordan noget - roller - ikke nødvendigvis holder stik, tager de samtidig udgangspunkt i roller og kategorier, som de "ser" holder/ikke holder stik. Denne uudtalte meningstillæggelse til de forskellige roller betyder, at baggrunden, hvorfra de forskellige roller kan udstikke sig, holdes intakt. En meningstillæggelse der implicit danner baggrunden for de-essentialiseringen af deres roller, men som ambassadørerne, blot via deres tilstedeværelse, samtidig er med til producere.

Litteraturliste

Bøger:

Ahmed, Sara (2012): *On being Included - Racism and Diversity in Institutional Life*. Duke University Press.

Andersen, Niels Åkerstrøm (1999): *Diskursive analysestrategier*. Frederiksberg Bogtrykkeri.

Austin, John (1962): *How to Do Things with Words*. Oxford: Oxford University Press

Bhabha, Homi (1994): *The Location of Culture*. Routledge

Butler, Judith (1990): *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. London & New York. Routledge

Goffman, Erving (1990): *The Presentation of Self in Everyday Life*. Penguin Books.

Harré, Rom & Luk van Langenhove (edt.) (1999): *Positioning Theory: moral contexts of intentional action*. Blackwell Publishers Ltd.

Harré, Rom & Fathali M. Moghaddam (2003): *The Self and Others: Positioning Individuals and Groups in Personal, Political, and Cultural Contexts*. Praeger Publishers.

Helde, Mette Lindgren (2012): *The Dialogue Handbook - the art of conducting a dialogue and facilitating dialogue workshops*. DUF - Danish Youth Council
(online udgave: http://duf.dk/uploads/tx_tcshop/DialogHaandbog_UK_new_03.pdf)

Järvinen, Margretha og Nanna Mik-Meyer, (2005): *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*. Hans Reitzels Forlag.

Kristiansen, Søren og Hanne Kathrine Krogstrup (1999): *Deltagende observation - Introduktion til en forskningsmetodik*. Hans Reitzels Forlag.

Stormhøj, Christel (2006): *Poststrukturalismer - videnskabsteori, analysestrategi, kritik*. Forlaget Samfundslitteratur.

Artikler:

Ahmed, Sara (2007): *A Phenomenology of Whiteness*. Sage Publications

Davies, Bronwyn og Rom Harré (1990): *Positioning; The Discursive Production of Selves* fra *Journal for the Theory of Social behaviour* 20: 43 - 63.

Staunæs, Dorthe (2010): *Hvidhed som vanearbejde - eller som mutationsproces* Tidsskrift for genusvetenskap nr 1-2 2010

Online udgave: <http://130.241.35.204/ojs/index.php/tgv/article/view/696/644>

Wegter, Marie-Louise Koch og Karina Pultz (2010): *Hårde odds for dialog mellem unge fra Danmark, Jordan og Egypten*. Online udgave: <http://www.diis.dk/sw89010.asp>

Wegter, Marie-Louise Koch og Karina Pultz (2010): *Interkulturel dialog i praksis - Analyse af et dialogprojekt mellem unge fra Jordan, Egypten og Danmark*.

Online udgave: http://www.diis.dk/graphics/_Staff/mkw/dialogambassadorer.pdf

Hjemmesider:

Dansk Institut for Internationale Studier www.diis.dk

Dansk Ungdoms Fællesråd www.duf.dk

Bilag

(vedlagt USB)

Appendix

Fordeling af afsnit

Fælles:

Afsnit 1.0 - 3.1.2 (24 sider)

Afsnit 3.4 -3.4.2 (2 sider)

Afsnit 4.4 – 4.4.1 (2 sider)

Afsnit 4.5 -5.0 (6 sider)

Maria Bergane

Afsnit: 3.1.3 (1 side)

Afsnit: 3.15 -3.1.6 (1 side)

Afsnit: 3.2.1 (1 side)

Afsnit 3.3 (4 sider)

Afsnit 4.2.2 – 4.2.3 (5 sider)

Afsnit 4.2.5 (2 sider)

Afsnit 4.3 -4.3.1 (4 sider)

Afsnit 4.3.4 (3 sider)

Afsnit 4.3.6 – 4.3.7 (5 sider)

Afsnit 4.2.2 (3 sider)

Afsnit 4.4.4 (3 sider)

Anne-Mette Sletten

Afsnit 3.1.4 (2 sider)

Afsnit 3.2 (2 sider)

Afsnit 3.2.2 - 3.2.3 (4 sider)

Afsnit 332-333 (2 sider)

Afsnit 4.1 (3 sider)

Afsnit 4.2 -4.2.1 (5 sider)

Afsnit 4.2.4 (2 sider)

Afsnit 426 - 427 (3 sider)

Afsnit 4.3.2 -4.3.3 (3 sider)

Afsnit 4.3.5 (4 sider)

Afsnit 4.4.3 (4 sider)

